

Dilek Herkmen

Mİ' RÂCÜ'N-NEBİ

GİRİŞ-İNCELEME-METİN-NOTLAR-DİZİN-TIPKIBASIM

Dilek Herkmen

Mİ' RÂCÜ'N-NEBİ

XIII. yüzyıldan itibaren Oğuzların Anadolu'ya gelip yerleşmesiyle Türkçenin batı kolunda Oğuz ağız özelliklerine göre gelişen yeni bir yazı dilinin ortaya çıktığı görülür. XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ortalarına kadar süren bu dönem Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Oğuz Türkçesi gibi adlarla adlandırılmıştır. İslâmiyet'in etkisiyle Araplar ve İranlılarla yakın ilişkiler içinde bulunan bu dönemde pek çok telif, tercüme ve uyarlama eserler meydana getirilmiştir. Bugünkü Türkçenin temelini oluşturan Eski Anadolu Türkçesi XV. yüzyılın ortalarına kadar yazı dili oluşturma sürecindedir.

Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde ise büyüyen ve gelişen Osmanlı İmparatorluğu'nun dili olan Türkçe, bilim ve edebiyat dili olarak varlığını koruyup gelişmeye devam etmiştir. Bu süreçte Türkçe; Arapça, Farsça sözcüklerin, tamlamaların ve bazı dinî ifadelerin etkisi altında kalmıştır. Bu döneme ait eserlerde Türkçe sözcüklerin yanı sıra aynı anlamdaki Arapça ve Farsça karşılıklarının, ayrıca uzun ve süslü ifadelerin eserlerde yer almaya başladığı görülür.

Bu çalışmaya temel teşkil eden Mi'râcü'n-Nebî Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerindedir.

MSGGS

Açık Bilim Sanat Arşivi

بس انك قد سمعنا ولم ندر كذا سمعنا
براقى بخلهم دينهم بغير ذكرايت اول ماه
بوكرن اقصاير كروم بن اكي كچه نماز قلوم
دينم يا جبرئيل بكاچوروشدور نوال الله
كلكن برنك كلدي صغروب سنه اونك اول
ديك الحمد لله كم كرمك زوال الله
اكر طرسنگ قوامت يهوديل اولسردى
محمد لله سقلدي كير اول لايزال الله
ديك كم كبرد خ صولدي استدم كير وبر آور
ديك الحمد لله كم اشك روم ملال الله
اكر طرسنگ قوامت نصار اولسردى
وليكن سقلادى الله كير اول لامثال الله
ديك م كلدي بوكرن عورون انديكم دور كير
ديك كم سقلادى كير وارو رمدى زوال الله

9 786258 414035

566

PALET
YAYINLARIPALET
YAYINLARI

ULUSLARARASI YAYINCI BELGESİ

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

Palet Yayınları, Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK)
Ocak 2022 Doçentlik Başvuru Şartları ve Akademik
Teşvik Kriterlerinde belirtilen tanıma göre “Tanınmış
Uluslararası Yayınevi” statüsündedir.

Mİ'RACÜ'N-NEBİ
GİRİŞ-İNCELEME-METİN-NOTLAR-DİZİN-TIPKIBASIM

DİLEK HERKMEN

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
YAYINCI SERTİFİKASI NUMARASI
44040

Mİ'RACÜ'N-NEBİ
DİLEK HERKMEN

Bu kitabın bütün yayın hakları Palet Yayınlarına aittir.
Yayınevinin yazılı izni alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği tanıtımlar ve akademik çalışmalar
haricinde, kısmen veya tamamen kitaptan alıntı yapılamaz.
Eser, matbu yahut dijital ortamda kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

MSG SÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ISBN: 978-625-8414-03-5

BASKI

SEBATOFSET

Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 4 Karatay / Konya
MATBAA SERTİFİKASI NUMARASI: 46038

Konya, Mart 2022

PALET YAYINLARI

Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşısı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27
www.paletyayinlari.com.tr

Mİ[°]RĀCÜ'N-NEBĪ
GİRİŞ-İNCELEME-METİN-NOTLAR-DİZİN-TIPKIBASIM

DİLEK HERKMEN

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

AYET
YAYINLARI

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

*Sonsuz özveri, şefkat ve sabırla beni yetiştiren
annem Seher Birlik'e ithaf ediyorum.*

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	7
ÖN SÖZ.....	11
KISALTMALAR.....	13
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	14
İŞARETLER.....	15
GİRİŞ.....	17
1. Mİ'RACÜ'N-NEBİ.....	17
1.1 Türü.....	17
1.2 Nüsha Özellikleri.....	18
1.3 Tarihi.....	18
1.4 Sahası ve Dil Özellikleri.....	18
1.5 BATI TÜRKÇESİ.....	20
1.5.1 Eski Anadolu Türkçesi.....	20
1.5.2 Selçuklular Dönemi:.....	21
1.5.1.2 Beylikler Dönemi.....	22
1.5.1.3 Osmanlılar Dönemi.....	22
1.5.2 Osmanlı Türkçesi.....	22
2. İNCELEME.....	25
2. 1 SES BİLGİSİ.....	25
2.1.1 ÜNLÜLER.....	25
2.1.1.1 Ünlü Değişmeleri:.....	25
2.1.1.1.1. i/ê Değişmesi.....	25
2.1.1.2. Ünlü Uyumları:.....	25
2.1.1.2.1 Damak Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu).....	25
2.1.1.2.2. Dudak Uyumu (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu).....	26
2.1.1.2.2.1. Eklerde Dudak Uyumsuzluğu.....	26
2.1.1.2.2.1.1 Yuvarlak Ünlülü Ekler:.....	26
2.1.1.2.2.1.1.1 Eski Türkçeden Beri Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler.....	26
2.1.1.2.2.1.1.1.1 Zarf fiil eki -U.....	26
2.1.1.2.2.1.1.1.2. Fiilden fiil yapma eki -dUr-.....	26
2.1.1.2.2.1.1.1.3. Fiilden fiil yapma eki -Ur-.....	26
2.1.1.2.2.1.1.1.4. Geniş zaman eki -Ur.....	27
2.1.1.2.2.1.1.1.5. Emir 3. teklik şahıs eki -sUn.....	27
2.1.1.2.2.1.1.2. Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler.....	27
2.1.1.2.2.1.1.2.1. İlgî durumu eki +Uη, -nUη.....	27
2.1.1.2.2.1.1.2.2.1. Teklik ve çokluk şahıs iyelik ekleri +Um, +UmUz.....	27
2.1.1.2.2.1.1.2.3.2. Teklik ve çokluk şahıs iyelik ekleri +(U)η, +(U)ηUz.....	28
2.1.1.2.2.1.1.2.4.1. Çokluk şahıs eki -vUz, -Uz.....	28
2.1.1.2.2.1.1.2.5. Görülen geçmiş zaman -dU+m, -dU+k, -dU+η, -dU+ηUz.....	28
2.1.1.2.2.1.1.2.6.1. Çokluk şahıs emir eki -AlUm.....	28
2.1.1.2.2.1.1.2.7. Bildirme eki -dUr.....	29
2.1.1.2.2.1.1.2.8. Zarf fiil eki -UbAn.....	29
2.1.1.2.2.1.1.2.9. Zarf fiil eki -Up.....	29
2.1.1.2.2.1.1.2.10. Fiilden isim yapım eki -U.....	29
2.1.1.2.2.1.2. Düz Ünlülü Ekler:.....	30
2.1.1.2.2.1.2.1. Eski Türkçeden Beri Düz Ünlülü Olan Ekler.....	30
2.1.1.2.2.1.2.1.1. 3. Teklik şahıs iyelik ekleri +I, +sl.....	30
2.1.1.2.2.1.2.1.2. 3. Çokluk şahıs iyelik eki +IArI.....	30
2.1.1.2.2.1.2.1.3. Görülen geçmiş zaman 3. teklik şahıs eki.....	30

2.1.1.2.2.1.2.1.4. Öğrenilen geçmiş zaman eki.....	31
2.1.1.2.2.1.2.1.5. İsimden İsim Yapma Eki	31
2.1.1.2.2.1.2.2. Eski Anadolu Türkçesindeki Düz Ünlülü Ekler:.....	31
2.1.1.2.2.1.2.2.1. Gelecek zaman eki:.....	31
2.1.1.2.2.1.2.2.2. Belirtme durumu eki.....	32
2.1.1.2.2.1.2.2.3. 2. Teklik şahıs emir eki	32
2.1.1.2.2.1.2.2.3. Fiilden fiil yapım işteşlik eki -(I)ş	32
2.1.1.3. Ünlü Düşmesi:.....	32
2.1.1.4. Ünlü Türemesi:	32
2.1.1.5. Büzülme / Ünlü Birleşmesi:	32
2.1.1.6. Yuvarlaklaşma:	33
2.1.2. ÜNSÜZLER.....	33
2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri:	33
2.1.2.1.1. d < t değişimi.....	33
2.1.2.1.2. g < k değişimi.....	33
2.1.2.1.3. ħ < k değişimi.....	34
2.1.2.1.4. y < ğ < d değişimi	34
2.1.1.1. Ünsüz Düşmesi:	35
2.1.1.1.1. ø < b	35
2.1.1.1.2. ø < g	35
2.1.1.1.3. ø < l.....	35
2.1.1.1.4. ø < r	35
2.1.1.1.5. ø < v < b.....	35
2.1.2.3. Ünsüz Benzeşmesi:.....	35
2.1.2.4. Ötümsüzleşme:.....	36
2.1.2.5. Ötümlüleşme:.....	36
2.1.2.6. Ünsüz İkişleşmesi:.....	36
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ.....	37
2.2.1. TÜRETME EKLERİ.....	37
2.2.1.1. İsim Türeten Ekler:	37
2.2.1.1.1. +A.....	37
2.2.1.1.2. +Ak.....	37
2.2.1.1.3. +dAş.....	37
2.2.1.1.4. +dİ	37
2.2.1.1.5. +l.....	37
2.2.1.1.6. +ncl	37
2.2.1.1.7. +rA	38
2.2.1.1.8. +rU	38
2.2.1.1.9. +ş	38
2.2.1.2. İsimden Fiil Türeten Ekler:.....	38
2.2.1.2.1. +A-	38
2.2.1.2.2. +dA-	38
2.2.1.2.3. +GAR-.....	38
2.2.1.2.4. +KI-.....	39
2.2.1.2.5. +IA-.....	39
2.2.1.2.6. +r-.....	39
2.2.1.3. Fiilden İsim Türeten Ekler:.....	39
2.2.1.3.1. -A	39
2.2.1.3.2. -GAK	39
2.2.1.3.3. -GU.....	40
2.2.1.3.4. -l.....	40
2.2.1.3.5. -Uk.....	40
2.2.1.3.6. -k	40
2.2.1.3.7. -m.....	40

2.2.1.3.8. -mAk	40
2.2.1.3.9. -z	40
2.2.1.4. Fiilden Fiil Türeten Ekler:.....	40
2.2.1.4.1. -Ar-	40
2.2.1.4.2. -d-	40
2.2.1.4.3. -DAr-	41
2.2.1.4.4. -DÜr-	41
2.2.1.4.5. -GÜr-	41
2.2.1.4.6. -k-	41
2.2.1.4.7. -l-	41
2.2.1.4.8. -n-	41
2.2.1.4.9. -mA-	41
2.2.1.4.10. -r-	42
2.2.1.4.11. -ş-	42
2.2.1.4.12. -t-	42
2.2.1.4.13. -Ur-	42
2.2.2. ÇEKİM EKLERİ	43
2.2.2.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ	43
2.2.2.1.1. Çokluk Eki:	43
2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:	43
2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:	43
2.2.2.1.3.1. İlgi durumu +U _İ , +nU _İ	43
2.2.2.1.3.2. Belirtme durumu +(y)İ; +n	43
2.2.2.1.3.3. Yönelme durumu +(y)A	43
2.2.2.1.3.4. Bulunma durumu +dA	43
2.2.2.1.3.5. Ayrılma durumu +dAn	44
2.2.2.1.3.6. Eşitlik durumu +ÇA	44
2.2.2.1.3.7. Araç / Vasıta durumu +(D)A, +(y)İA	44
2.2.2.2. FİİL ÇEKİM EKLERİ	44
2.2.2.2.1. Zaman Çekim Ekleri	44
2.2.2.2.1.1. Görülen geçmiş zaman -dUm, -dU _İ , -dİ, -dİAr	44
2.2.2.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zaman -mİş	44
2.2.2.2.1.3. Geniş zaman -r, -Ar, -Ur	45
2.2.2.2.1.4. Gelecek zaman -IsAr	45
2.2.2.2.2. Kip Ekleri	45
2.2.2.2.2.1. Emir ekleri	45
2.2.2.2.2.2. İstek kipi -A	46
2.2.2.2.2.3. Şart kipi -sA	46
2.2.2.2.3. Birleşik Çekimler	46
2.2.2.2.3.1. Hikâye birleşik çekiminde örnekler:	46
3. METİN	47
4. NOTLAR	61
5. DİZİN	67
6. KAYNAKLAR	127
7. TIPKIBASIM	129

ÖN SÖZ

XIII. yüzyıldan itibaren Oğuzların Anadolu'ya gelip yerleşmesiyle Türkçenin batı kolunda Oğuz ağız özelliklerine göre gelişen yeni bir yazı dilinin ortaya çıktığı görülür. XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ortalarına kadar süren bu dönem Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Oğuz Türkçesi gibi adlarla adlandırılmıştır. İslâmiyet'in etkisiyle Araplar ve İranlılarla yakın ilişkiler içinde bulunan bu dönemde pek çok telif, tercüme ve uyarlama eserler meydana getirilmiştir. Bugünkü Türkçenin temelini oluşturan Eski Anadolu Türkçesi XV. yüzyılın ortalarına kadar yazı dili oluşturma sürecindedir.

Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde ise büyüyen ve gelişen Osmanlı İmparatorluğu'nun dili olan Türkçe, bilim ve edebiyat dili olarak varlığını koruyup gelişmeye devam etmiştir. Bu süreçte Türkçe; Arapça, Farsça sözcüklerin, tamlamaların ve bazı dinî ifadelerin etkisi altında kalmıştır. Bu döneme ait eserlerde Türkçe sözcüklerin yanı sıra aynı anlamdaki Arapça ve Farsça karşılıklarının, ayrıca uzun ve süslü ifadelerin eserlerde yer almaya başladığı görülür.

Bu çalışmaya temel teşkil eden *Mi'râcü'n-Nebî* Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerindedir. Hz. Muhammed'in Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya giderek oradan semaya yükselmesi mucizesinin konu edildiği eser, İngiltere Milli Kütüphanesi'nde 11726 numara ile kayıtlı olan *Beyân-ı Oğuznâme* adlı eserin arkasına eklenmiş 44b-51b varakları arasında yer alır. *Mi'râcü'n-Nebî*'nin müellifi ya da müstensihî bilinmemektedir. Kısmen harekeli olan eserin dil özellikleri ve söz varlığı Eski Anadolu Türkçesi dönemini yansıtmaktadır. Fakat bazı eklerin uyuma girmeye başlaması, ters uyumsuzluk örnekleri Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş devri eserlerinden olduğunu göstermektedir.

Mi'rācū'n-Nebī Ön Söz, Giriş, İnceleme, Metin, Notlar, Dizin ve Tıpkıbasım bölümlerinden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde eserin dönemi, tarihi, nüsha özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme kısmında eserin ses ve şekil özellikleri üzerinde açıklamalar yer almaktadır. Metin kısmında *Mi'rācū'n-Nebī*'nin yazma nüshadaki varak ve satır numaraları belirtilerek transkripsiyonlu çevirisi yer almaktadır. Ayrıca her beyit numaralandırılmıştır. Notlar bölümünde metnin imlası, ses ve şekil bilgisine dair bazı tespitler yer almaktadır. Açıklamalar beyit numaraları esas alınarak sıralanmıştır. Dizin kısmında eserde geçen tüm kelimeler metindeki yerleri ile gösterilmiştir. Ayrıca birleşik fiiller, tamlamalar, kalıp ifadeler alt madde olarak sözlüğe dâhil edilerek anlamlandırılmıştır. Dizinde yer alan madde başlarının köken değerlendirmeleri de yapılmıştır. Son kısımda ise metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Çalışma esnasında fikrine başvurduğum, yüksek lisans dönemimden bu yana üzerimde emeği olan, öğrencisi olmakla gurur duyduğum hocam Gülden Sağol Yüksekkaya'ya teşekkürü borç bilirim.

Dilek HERKMEN

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
AT	Ana Türkçe
ÇT	Çağatay Türkçesi
DLT	Divânu Lûgati't-Türk
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
HT	Harezmi Türkçesi
İbr.	İbranice
KB	Kutadgu Bilig
Sans.	Sanskritçe

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء	c
ا	a, ā, e
آ	ā
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c, ç
چ	ç
ح	h
خ	h
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s

ش	ş
ص	ş
ض	đ, ź
ط	ţ
ظ	z
ع	c
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ū, ü
ه	a, e, h
ی	ı, i, ī, y

İŞARETLER

- + İsim tabanına gelen ekleri gösterir.
- Eylem tabanına gelen ekleri gösterir.
- > Önceki şekli gösterir.
- < Sonraki şekli gösterir
- / Dizinde satır numaralarını gösterir.
- [] Dizinde sözcüklerin menşei ve köken bilgisi açıklamalarını gösterir.

GİRİŞ

1. Mİ'RÂCÜ'N-NEBİ

1.1. Türü

Mi'râcü'n-Nebî miraciyye türünde kaleme alınmıştır. Türklerin İslam dinini kabul etmelerinin ve İslam medeniyetine dâhil olmalarının ardından bu dinin kolay anlaşılması ve İslam kültürünün halk arasında yayılması için farklı eserler yazılmıştır. Dinî içeriğe sahip bu eserler arasında Hz. Muhammed'in hayatı ve mucizelerini konu alanlar dikkati çeker. Arapça '*urûc* "yukarı çıkmak, yükselmek" kökünden türeyen *mi'râc* "merdiven" "İslâm inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşıp Allah'ın huzûruna yükselecek O'nunla görüşmesi mûcizesi" olarak tanımlanmıştır (Ayverdi-Topaloğlu II 2006: 2080-2081). Hz. Peygamber'in göklere yükselişini anlatan miraç hadisesi *Kur'an-ı Kerim*'de İsrâ ve Necm surelerinin bazı ayetlerinde yer alır. Pek çok kişi tarafından işlenmiş olan miraç olayının Türk edebiyatında önemli bir yeri vardır. Miraç hadisesini ele alan eserlere çoklukla *Miracname* ve *Miraciyye* adları verilmiştir. İslamî Türk edebiyatının önemli türlerinden olan *Miraciye* türündeki ilk eserin Süleyman Hakîm Ata'ya ait olduğu belirtilmiştir (Akar 1987: 96).

Miraç temasını işleyen *Mi'râc-nâme*, *Miraciyye*, *Mirac-ı Nebi*, *Miracü'n-nebi* gibi adlarla anılan bağımsız eserlerin yanı sıra bazı çalışmaların içinde yer verilen bölümler de mevcuttur. *Mirâciye* "Hz. Peygamber'in Mi'râc mucizesini anlatan, umumiyetle mesnevî veya kasîde nazım şekilleriyle yazılmış kısa şiirlerin adıdır." olarak ve *Mi'râc-nâme* "Aynı hadiseyi mufassalan anlatan eserlerin ismi." şeklinde tanımlanmaktadır (Akar 1987: 6). Bununla birlikte çok uzun mesnevîye *Mirâciye* ya da kısa bir mesneviye veya kasideye de *Mi'râc-nâme* denildiği bildirilir (Akar 1987: 6).

Mirâciyelerin XVI. yüzyıldan itibaren yazımın arttığı XVII ve XVIII. yüzyıllarda pek çok şairin divanında *Mirâciye* örneğine yer verdiği dikkati çekmektedir (Akar 1987: 131-132).

1.2. Nüsha Özellikleri

İngiltere Milli Kütüphanesinde 11726 numara ile kayıtlı olan *Beyân-ı Oğuznâme* adlı eserin arkasına eklenen 44b-51b varakları arasında bulunan *Mi'râcü'n-Nebî* kısmen harekeli nesih ile yazılmıştır. Yazma 17,1x10,2 cm.; satır uzunluğu 7,7 cm. boyutlarındadır (Poyraz 2011: 407). Sayfalar 45a, 45b, 46a 46b 14 satır; 44b, 47a, 48b, 49a, 49b, 50a 15 satır; 50b 14; 51a 15; 51b 16 satır; 47b 17 satırdan oluşmaktadır. Eser 137 beyitten meydana gelmektedir.

1.3. Tarihi

Mi'râcü'n-Nebî'nin telif ve istinsah tarihleri belli değildir. Ancak dil özellikleri ve söz varlığı bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Kimi eklerin uyuma girmeye başlaması ve ters uyumsuzluk olarak değerlendirilen bazı yuvarlaklaşmaların görülmesi sebebiyle Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eserlerinden olduğunu söylenebilir.

1.4. Sahası ve Dil Özellikleri

Eski Anadolu Türkçesinde eklerde ve kelime tabanlarında düzlük yuvarlaklık uyumunun oluşmadığı görülür. Bu dönemde özellikle eklerin tek şekillerinin olması bu duruma sebep olmuştur. Buna karşın Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinde tespit edilen az sayıda uyumlu örnek sayısı, dönemin sonuna doğru artar. Bu, uyuma girme sürecinin başladığını işaret etmektedir. Bununla birlikte bazı eserlerde uyumlu örneklerin yanında düzleşmeye veya yuvarlaklaşmaya bağlı yeni uyumsuzlukların meydana geldiği de tanıklanmıştır. Arap harflerinin Türkçenin seslerini karşılamakta yetersiz olması ve kalıplaşmış imlanın söyleyişi yansıtamaması sürecin takibini güçleştirir. Bu konuda harekeli metinler kısmen yol gösterici

olmaktadır. Konuşma dilini yansıtan metinler dudak uyumunun gelişimine de ışık tutmaktadır. Batı Türkçesinde Klasik Osmanlı Türkçesinin başlangıcından itibaren oluşmaya başlayan düzlük yuvarlaklık uyumu Osmanlı Türkçesinin sonunda tamamlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinin ilk metinlerinden itibaren az da olsa uyumlu örneklerle karşılaştığı belirtildiği gibi aynı devre içerisinde dudak uyumuna geçiş sürecine uymayan örneklerin de var olduğu vurgulanır (Develi 1995: 62).

Dudak uyumunun gelişimi belirli bir düzen dâhilinde devam etmez. Bu dönem metinlerinde, düz ünlülü eklerin yine düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak, yuvarlak ünlülü eklerin de yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü şekilde eklenmesi istikrarsızlığa işaret etmektedir. Johanson'un 'tepkime fenomenleri (= *reaction phenomena*) olarak adlandırdığı bu çift şekillilik, dudak uyumunun gelişmesinin aksine hareket etmektedir (Johanson 1981: 152). Develi, XVII. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde ses benzeşmeleri ve uyumlarını ele aldığı çalışmasında, Johanson tarafından ortaya konan dudak uyumunun gelişmesinde tespit edilen düzensizlikleri açıklamak amacıyla çizilen gelişme şemasına yer verir:

R safhası —I safhası —A safhası şemasında R (*Relevant*), başlangıç aşamasını; A (*Angleichung*) eklerin dudak uyumuna girdikleri aşamayı temsil etmektedir (Develi 1995: 62). Genel kabul gören R'den A'ya geçiş sürecinin arasında I (*Indifference*) aşamasının yer aldığı işaret edilir. "Ayrımsızlık" olarak adlandırılan bu evre düzensiz şekilleri, tepkime fenomenlerini açıklayan bir tanımlamadır (Develi 1995: 63). Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde görülen ve Klasik Osmanlı Türkçesinde de artarak süren eklerdeki uyumsuz ve düzensiz şekiller uyumunun gelişmesine aykırı yapıdadır. Bu aykırı gelişme *tersine uyumsuz* terimi ile karşılanmıştır (Kartallıoğlu 2011: 101).

Mi'rācū'n-Nebī'de tespit edilen bazı sözcüklerde 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlak ünlülüdür. Bu durum bir örnek dışında dudak uyumuna aykırı bir gelişmedir: *elün* 45b/12; *yèründe*

45a/14; *biründe* 46b/7; *ehlünden* 47a/1; *kemālünçe* 47a/8; *yèdünci* 49a/10; *cemālün* 50a/2; *sözünde* 50a/15. Öğrenilen geçmiş zaman ekinin tek örnekte yuvarlaklaşması da ters uyumsuzluk örneğidir: *vèrmüşdür* 44b/5

Anadolu'ya gelen farklı Türk boylarına ait fonetik özelliklerinin birbirini etkilemesi de Eski Anadolu Türkçesinde eklerin uyum dışına çıkmalarındaki etkenlerdendir (Develi 1995: 61). Bu durum, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin özellikle uyuma girme konusunda birbirinden farklı özellikler göstermelerinde de etkilidir. Sözü edilen ters uyumsuz şekillerin Eski Anadolu Türkçesi ağızlarından birine ait özelliklerden olabileceği de göz ardı edilmemelidir. *Mi'rācū'n-Nebī* tersine uyumsuz örneklerin yanı sıra *unutduy* 44b/14, *bildigim* 51b/9, *açıp* 49a/2, *olğul* 44b/13 gibi dudak uyumuna girmiş bazı sözcükleri barındırması sebebiyle geçiş dönemini yansıtmaktadır.

1.5. BATI TÜRKÇESİ

1.5.1. Eski Anadolu Türkçesi

Oğuzlar X. yüzyıldan itibaren Orta Asya'dan Batı'ya doğru göç ederek Anadolu'ya yerleşmişler ve burada XII. yüzyılın sonlarında kendi lehçelerine dayalı olarak edebî yazı dili oluşturmuşlardır. Eski Anadolu Türkçesi olarak adlandırılan bu yazı diline ait eserlerin hepsi incelenemediği gibi eldeki eserlerin bir kısmı sonraki yüzyıllarda istinsah edilmiştir. Eski Anadolu Türkçesinin başlangıç ve bitiş tarihlerinin tam olarak belirlenmesi bu nedenle mümkün olmamaktadır. Fakat XV. yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti'nin sınırlarının genişlemesi ve siyasi birliğin elde edilmesiyle birlikte Türkçe de ilim ve kültür dili olarak güç elde etmiştir. Eski Anadolu Türkçesinin bitişi olarak kabul gören bu dönem, Osmanlı Türkçesine geçiş olarak değerlendirilir.

XIII. yüzyıldan XV. yüzyılın ikinci yarısına dek yazılmış olan eserlerin dili Eski Anadolu Türkçesi, XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise Osmanlıca olarak adlandırılmaktadır. Her

ne kadar dönem olarak böyle bir ayırım yapılsa da Eski Anadolu Türkçesine özgü dil özelliklerinin bir anda kaybolmadığı, ileriki tarihlerde yazılan eserlerde de etkisini sürdürdüğü görülür.

Eski Anadolu Türkçesi 1. Selçuklular Dönemi (XI.-XIII. yüzyıllar arası) 2. Beylikler Dönemi (XIV. yüzyıl) 3. Osmanlılar Dönemi (XV. yüzyılın ortalarına kadar) olmak üzere üç döneme ayrılabilir.

1.5.1.1. Selçuklular Dönemi:

X. yüzyılda Oğuzların Siriderya boyları ile Aral Gölü kıyılarında merkezi Yenikent olan bir devlet kurdukları bilinmektedir. XI.-XII. yüzyıllarda Harezmi'nin Türkleşmesinde rol oynadığı belirtilen Oğuzlar, Aral Gölü ve Siriderya'dan Horasan'a dek ilerlemiş ve burada 1040 yılında Büyük Selçuklu Devleti'ni kurmuşlardır. Oğuzların bir kısmı, Büyük Selçuklu Devleti'ni kuruluşundan sonra, İran ve Azerbaycan yoluyla Anadolu'ya gelerek Anadolu'yu Türkleştirmiş ve 1075'te Anadolu Selçuklu Devleti'ni meydana getirmişlerdir. Aral Gölü ve Siriderya boylarından Anadolu'ya dek ulaşan geniş bölgede büyük bir egemenlik sağlamalarına rağmen Oğuzların XI. yüzyılda bağımsız bir yazı dili olduğu açık değildir. Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lugati'tTürk*'te Karahanlı Türkçesi ile diğer Türk boylarının konuştuğu Türkçeyi karşılaştırmasından Oğuzların yazı diline sahip olup olmadıkları anlaşılmamaktadır. Kaşgarlı "Kırkız, Kıpçak, Oğuz, Toxsi, Yağma, Çigil, Uğrak ve Çaruk'ların ortak ve katıksız bir Türkçeleri vardır. Yimek ve Başgırtların dili bunlara yakındır. Rum'a yakın olan Bulgar, Suvar ve Beçeneklerin dili, kelimelerin uçları aynı düşürülmüş bir Türkçedir. Dillerin en hafifi Oğuzlarınkidir." (Ercilasun-Akkoyunlu 2016: 11) diyerek Oğuzların ağız özelliklerinin diğerlerinden ayrı olduğunu işaret etmektedir. XI. yüzyılda henüz bir yazı diline sahip olmayan Oğuzlar bu yüzyılda Anadolu'ya yerleşmiş ve XII. yüzyıldan sonra kendi lehçelerine dayanan edebî dilin eserlerini oluşturmuşlardır.

1.5.1.2. Beylikler Dönemi

Selçuklu Devleti'nin sona ermesi ile Osmanlı Devleti'nin imparatorluk hâline gelişi arasındaki dönem Beylikler Dönemi'dir. XIII. yüzyılın sonu ile XV. yüzyılın başı olarak belirlenen bu dönemde Türkçe, Eski Türkçeden farklı müstakil bir yazı dili hâline gelmiştir. Bu gelişimde Anadolu beyliklerinin etkisi oldukça fazladır. Arapça ve Farsçanın etkisinin olduğu Selçuklu Dönemi'nde yazı dili olarak varlık gösteren Türkçe, beylikler döneminde gelişmiş bir edebî dil olur. Eski Anadolu Türkçesinin Beylikler Dönemi, meydana getirilen eseler bakımından da zengin bir dönemdir. Bu dönemde çok sayıda telif ve tercüme eserler yazılmıştır.

1.5.1.3. Osmanlılar Dönemi

XV. yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti'nin siyasi birliğini sağlamasına paralel olarak Anadolu'da bir yazı birliği de oluşturulmuştur. Beylikler Dönemi'ndeki sade Türkçe ile yazma geleneğinden XIV. yüzyıldan sonra uzaklaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet dili olan Türkçeye pek çok yabancı kelime eklenmiş; bu dönemde Türkçe sadeliğini kaybederek halkın dilinden ayrı bir nazım ve nesir dili hâlinde gelişme kaydetmiştir. Selçuklular ve Beylikler dönemlerinde görülen açık ve anlaşılır ifadeler yerini karışık ve anlaşılmaz bir anlatım tarzına bırakmıştır. Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş olarak değerlendirilen bu dönemin eserlerinde bu geçişin izleri gözlemlenir.

1.5.2. Osmanlı Türkçesi

Batı Türkçesinin Eski Anadolu Türkçesinden sonraki dönemi olan Osmanlı Türkçesi, XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın sonu arasında Anadolu, Balkanlar, Kafkasya, Kuzey Afrika ve Arap yarımadasını içine alan büyük bir coğrafyada kullanılan edebiyat, devlet ve kültür dilidir. Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerinin hemen tamamının Osmanlı Türkçesinin başlarında da devam ettiği bu özelliklerin XVI.

yüzyılın sonu ile XVIII. yüzyıl arasındaki dönemde Türkiye Türkçesinin özelliklerine dönüştüğü bildirilir (Ercilasun 2011: 458). XVI. yüzyılda hem nazımda hem de nesirde yabancı kelimelerin sayısı artmıştır. Edebî eserlerde zirveye ulaşılan dönem olarak değerlendirilir. XVII. yüzyılda nazım dili korunur ve gelişmeye devam eder. Bu yüzyıl dudak uyumunun oluşmaya başladığı geçiş dönemidir. XVIII. yüzyıl bugünkü standart yazı dilinin temelini teşkil eden Türkiye Türkçesinin ses düzeninin temelini oluşturduğu bir dönem olarak değerlendirilir (Develi 1998: 31). Klasik Osmanlı Türkçesinin son dönemi olan XIX. yüzyıl Türkiye Türkçesine geçiş aşamasıdır.

MSGSÜ

Açık Bilim Sanat Arşivi

MSGSÜ
Açık Bilim Sanat Arşivi

2. İNCELEME

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. ÜNLÜLER

Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde a, e, ê, î, i, o, ö, u, ü olmak üzere dokuz ünlü karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.1. Ünlü Değişmeleri:

2.1.1.1.1. i/ê Değişmesi

Kapalı ê sesi bir ara sesten ziyade bazı Anadolu ağızları açısından fonemik değere sahip Türkçenin dokuzuncu ünlüsüdür. Sonradan bir ses değişimi sonucunda oluşmamış, Türkçenin başlangıcından bugüne varlığını sürdüren öbür sekiz ünlü gibi bir ünlüdür. *Mi^c rācū 'n-Nebī*⁷ de kelime başındaki ê ünlüsü elif ve ye (ﺀ); elif (ل) ve esreli elif (ل) gösterilmiştir. Kelime içinde ise sadece ye (ﺀ) ile yazıldığı; herhangi bir işaret ile gösterilmediği esre (.) ; esre ve ye (ﺀ) ile yazıldığı da görülür. *Mi^c rācū 'n-Nebī*⁷ de ê örneklerinden bazıları şunlardır:

bêli 44b/8, *vêrdi* 45a/7, *yêg* 45b/5, *yêriñ* 44b/9, *dêdi* 45a/10, *nêçün* 45b/13, *êşit* 45a/6, *gêrû* 45a/14, *êlli* 49a/2

2.1.1.2. Ünlü Uyumları:

2.1.1.2.1. Damak Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu)

Türkçede kalınlık incelik uyumu, bir kelimedeki vokallerin hepsinin ya kalın ya da ince olmasıdır. Damak uyumunun Türkçenin her devresinde kuvvetli olduğu kabul edilir. Eski Anadolu Türkçesinde de bu uyum sağlamdır. Fakat bazı eklerin uyum dışı olarak sözcüğe eklendiği bazen de ses olayları ile damak uyumuna aykırı şekillerin ortaya çıktığı metinlerde tanıklanır. İncelenen metinde de damak uyumunun korunduğu görülmektedir. Bu değerlendirme ancak ön damak ve art damak ünsüzlerinin farklı harflerle gösterildiği örnekler vasıtasıyla

yapılmıştır. Metinde k / k̄ ve g / ğ seslerini taşıyan ekler içerisinde uyum dışında kalan bir örnek tespit edilememiştir:

giderken 45b/8, *döngil* 45b/9, *olğul* 44b/13

2.1.1.2.2. Dudak Uyumu (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu)

Düzlük yuvarlaklık uyumu Türkçenin tarihî dönemlerinde sağlam bir uyum olmamıştır. Eski Türkçede belirli bir ölçüde var olan dudak uyumu Eski Anadolu Türkçesinde bozulmuştur.

Eski Anadolu Türkçesinde bazı eklerin daima düz bazılarının ise daima yuvarlak ünlülü şekilleri olduğundan bu uyumun sağlanması mümkün olmamıştır. Metinde dudak uyumu az örnekte tespit edilebilmiştir.

unutduy 44b/14, *toğru* 45b/13, *bildigim* 51b/9, *açıp* 49a/2, *olğul* 44b/13

2.1.1.2.2.1. Eklerde Dudak Uyumsuzluğu

2.1.1.2.2.1.1. Yuvarlak Ünlülü Ekler:

Metinde dudak uyumuna aykırı pek çok ek vardır. Bu eklerin bir kısmı Eski Türkçeden itibaren bu şekilde kullanılırken bir kısmı da Oğuz Türkçesinin yuvarlaklaşma temayülünün sonucudur:

2.1.1.2.2.1.1.1. Eski Türkçeden Beri Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

2.1.1.2.2.1.1.1.1. Zarf fiil eki -U

Eski Türkçeden itibaren yuvarlak ünlülüdür.

dèyü 48a/9

2.1.1.2.2.1.1.1.2. Fiilden fiil yapma eki -dUr-

Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlülü olan bu ek metinde de yuvarlak şekildedir.

ulaşdur 45a/3, *èşiddürmez* 46a/10, *yètüşdürdi* 46b/8

2.1.1.2.2.1.1.1.3. Fiilden fiil yapma eki -Ur-

Ettirgenlik yapan -Ur Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de yuvarlak ünlülüdür.

èrürmedi 46a/14

2.1.1.2.2.1.1.1.4. Geniş zaman eki -Ur

Eski Türkçede ünsüzle biten fiiller *-Ur / -Ar, -Ir*; ünlüyle bitenlere ise *-y(U)r* ve *-r* getiriliyordu. Eski Anadolu Türkçesinde ünlüyle biten fiil tabanlarına *-r*; ünsüzle bitenlere de *-Ur* eklenmiştir. Metindeki örnekler aşağıdaki gibidir:

kılur 44b/4, *eydür* 45a/6, *yaraşur* 47b/3

2.1.1.2.2.1.1.1.5. Emir 3. teklik şahıs eki -sUn

Eski Türkçede *-çUn* ve *-zUn* şekilleri bulunan ek daima yuvarlak ünlülüdür. Eski Anadolu Türkçesinde de *-sUn* şekliyle ve yuvarlak ünlülü olarak devam etmiştir. *Mi'rācü'n-Nebî*'deki örnekler de bu şekildedir.

ğoma-sun 44b/13, *selām ersün* 49b/13

2.1.1.2.2.1.1.2. Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler

2.1.1.2.2.1.1.2.1. İlgi durumu eki +Uñ, -nUñ

Eski Türkçede dudak uyumuna giren ilgi hâli eki Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak ünlülüdür. Metinde ek genellikle yuvarlak okunacak şekilde yazılmıştır.

sırruñ 51a/10, *Muştāfā'nunñ* 51b/10, *peygāamberüñ* 47a/3

2.1.1.2.2.1.1.2.2.1. Teklik ve çokluk şahıs iyelik ekleri +Um, +UmUz

1. teklik şahıs iyelik eki Eski Türkçeden itibaren *+m* şeklindedir. Bu ek ünlü ile biten kelimelere doğrudan, ünsüzle biten kelimelere ise yardımcı ünlü olarak eklenir. Yardımcı ünlü genellikle *+U* olmakla birlikte az miktarda düz ünlü ile bağlandığı örnekler de vardır. Eski Türkçede eklendiği kelimenin ünlüsüne göre uyum dâhilinde olan ekin yardımcı ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşmıştır.

ğöbegüme 45a/11, *şagumdan* 45b/8, *yüregüm* 45a/12

1. çokluk şahıs eki Eski Türkçede ve Türkiye Türkçesinde ünlü uyumuna bağlı olarak *+mXz* şekillerindeyken Eski Anadolu Türkçesinde yalnız yuvarlak şekildedir. Metinde örneği bulunmamaktadır.

2.1.1.2.2.1.1.2.3.2. Teklik ve çokluk şahıs iyelik ekleri +(U)η, +(U)ηUz

2. teklik şahıs eki Eski Anadolu Türkçesinde +n'dir. Dudak uyumu dışında olan ek, düz ünlü taşıyan köklerden sonra da hep yuvarlak ünlülü olarak köke eklenir. 2. teklik şahıs iyelik eki 1. teklik şahıs iyelik eki gibi Eski Türkçede uyuma girerken Oğuz Türkçesinde 1. teklik şahıs iyelik ekine benzeyerek ve yuvarlaklaşma eğiliminin etkisiyle tek şekillidir.

yèrùj 44b/9, ümmeüj 46b/12, idrākuj 44b/8

Ekin çokluk şahısı da Eski Türkçe ve Türkiye Türkçesinde damak ve dudak uyumuna bağlı iken Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak şekilleri kullanılmıştır.

Metinde örneği bulunmamaktadır.

2.1.1.2.2.1.1.2.4.1. Çokluk şahıs eki -vUz, -Uz

1. çokluk şahıs eki -vUz b > v değişikliği ile Eski Türkçedeki biz 1. çokluk şahıs zamirinin ekleşmesiyle meydana gelmiştir. -vUz ekinde U ünlüsü v ünsüzünün etkisiyle yuvarlaklaşmıştır. Eski Anadolu Türkçesinden sonra kullanılmaz. Eski Anadolu Türkçesinde en çok kullanılan 1. Çokluk şahıs eki -Uz'dur. Bu ek -vUz şeklinden meydana gelmiştir. Hem Eski Anadolu Türkçesinde hem de Osmanlı Türkçesinin ilk devirlerinde yuvarlak ünlülüdür. Ek Osmanlı Türkçesinde düzlük yuvarlaklık uyumuna girmiştir.

èdevüz 50a/5

2.1.1.2.2.1.1.2.5. Görülen geçmiş zaman eki -dU+m, -dU+k, -dU+η, -dU+ηUz

Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki 3. teklik ve çokluk şahıslarda -dI iken 1. ve 2. şahısların teklik ve çokluk çekimlerinde daima yuvarlak ünlülüdür.

göz atdum 48/b1, sūāl ètdüm 48b/2, bağışladum 51a/3

2.1.1.2.2.1.1.2.6.1. Çokluk şahıs emir eki -AlUm

Eski Türkçede bugün olduğu gibi -Allm şeklinde olan 1. çokluk şahıs emir ekinin Eski Anadolu Türkçesinde son ünlüsü

yuvarlaklaşarak *-AIUm* olmuştur. Osmanlı Türkçesinin sonlarında düzleşerek bugünkü şeklini almıştır.

tedkîk edeliim 50a/4

2.1.1.2.2.1.1.2.7. Bildirme eki -dUr

Yardımcı fiil olan *durur* (< *turur* < *tur-ur*) hece düşmesi ile Eski Anadolu Türkçesinde ek hâlini almıştır ve *-dUr* şeklinde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılır. Ek bu dönemde henüz ekleşme sürecini tamamlamamıştır, eserde *durur* şekli de mevcuttur.

atañdur 48a/13, *birisidiür* 48b/4, *cevherdür* 48b/8, *hağdur* 50a/15, *birisidiür* 48b/4, *nāṭṭḳ durur* 47a/11

2.1.1.2.2.1.1.2.8. Zarf fiil eki -UbAn

Eski Türkçedeki *-pAn* zarf fiil ekinin genişlemiş şekli olan *-UbAn* Oğuz Türkçesinde kullanılır. Yardımcı ses eke dâhil olmuştur. Daima yuvarlak ünlülü olması b dudak ünsüzünün yuvarlaklaştırıcı etkisindedir.

meylā edüben 50b/10

2.1.1.2.2.1.1.2.9. Zarf fiil eki -Up

Eski Türkçede *-p* şeklinde olan zarf fiil eki, Eski Anadolu Türkçesinde yardımcı ünlünün yuvarlaklaşması ve eke dâhil olması ile *-Up* şeklini almıştır.

çıkup 45a/4, *ağup* 44b/9, *yol şutup* 47b/17, *ikrām edüp* 49b/11

2.1.1.2.2.1.1.2.10. Fiilden isim yapım eki -U

Eski Türkçede fiilden isim türeten *-G*, Oğuz Türkçesinde düşmüş ve yardımcı ünlü fiilin son ses ünsüzünün yerini almıştır. Asıl fiilden isim yapım ekin *g > v* şeklinde sızıcılaşıp ardından düştüğü bu nedenle de ekin yuvarlaklaştığı düşünülmektedir.

kapu 47b/10 (< ET *kap-ı-ğ*)

2.1.1.2.2.1.2. Düz Ünlülü Ekler:

2.1.1.2.2.1.2.1. Eski Türkçeden Beri Düz Ünlülü Olan Ekler

2.1.1.2.2.1.2.1.1.3. Teklik şahıs iyelik ekleri +I, +sI

+I, ve +sI teklik 3. teklik şahıs iyelik ekleri Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de düz ünlüdür. Ancak Eski Anadolu Türkçesi döneminin sonlarında ekin yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmıştır. Metinde de düz ünlülüdür.

beğası 44b/12, *gözi* 45b/7, *ikisi* 48b/1, *ayağına* 48b/14

Bununla birlikte eserde 3. teklik şahıs ekinin yuvarlak ünlülü okunacak şekilde harekelendiği örnekler de mevcuttur: *elün* 45b/12, *biründe* 46b/7, *ehlünden* 47a/1, *'atāsundan* 47a/2

Bu durum Eski Anadolu Türkçesinin ağızlarından birine ait özellik olarak değerlendirilebilir. Nitekim Batı Karadeniz bölgesinde 3. teklik şahıs iyelik ekin düz ünlülü tabanlara yuvarlak ünlülü şekliyle eklendiği görülür. Bolu ili ağzında ek dudak uyumuna bağlı kullanılsa da ekin uyum dışında kalan yuvarlak ünlülü şekilleri de görülür: *yapduğunu*, *cāmisü*, *hepüsünü*, *arkasunda*, *bağlarının* (Öztürk 2019: 77).

2.1.1.2.2.1.2.1.2.3. Çokluk şahıs iyelik eki +lArI

3. Çokluk şahıs iyelik eki +lArI Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülüdür. Ekin 3. teklik şahıs iyelik eki +I ile +lAr çokluk ekinin birleşmesinden meydana geldiği düşünülür. Buna göre +lAr ekin bünyesine değil, kelimeye aittir. Metinde örneği yoktur.

2.1.1.2.2.1.2.1.3. Görülen geçmiş zaman 3. teklik şahıs eki -dI

Görülen geçmiş zamanın 3. teklik ve çokluk şahıs ekleri, Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülüdür. Ekin dudak ve ünsüz uyumuna girmesi Osmanlı Türkçesinde meydana gelir (Ergin 1980: 299).

oldı 44b/14, *yudı* 45a/14, *gözükdi* 46b/1, *bündi* 49a/7; *dədiler* 45a/6, *getürdiler* 46b/5, *geldiler* 47a/5, *işāret ētdiler* 47a/14)

2.1.1.2.2.1.2.1.4. Öğrenilen geçmiş zaman eki -mİş

Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan öğrenilen geçmiş zaman eki -mİş Osmanlı Türkçesi metinlerinde kalıplaşmış imlası ile kullanılmıştır. Bu durum ekin dudak uyumuna hangi yüzyılda bağlandığını tespit etmeyi güçleştirmektedir. Metinde de düz ünlülüdür.

buyurmuşdı 47a/12, *arz eylemiş* 49a/2, *uruc etmişdi* 49a/12, *olmuş* 51a/9

Metinde Eski Anadolu Türkçesi için karakteristik olan klasik yuvarlaklaşma örneklerinin dışına çıkmış olan örnekler mevcuttur. Öğrenilen geçmiş zaman eki buna örnek teşkil eden eklerdendir. Bir örnekte düz ünlülü fiilden sonra ekin yuvarlak ünlülü şeklinin eklendiği görülür. Hareke ile ekin yuvarlak ünlülü olduğu işaret edilmiştir.

vèrmüşdür 44b/5

Eski Anadolu Türkçesinde *-Up* zarf fiil ekinin genellikle 3. şahısta öğrenilen geçmiş zaman için kullanıldığı belirtilir. Metinde *-updı* şeklinde öğrenilen geçmiş zamanın hikâye birleşik zamanlı çekiminin kullanımı sadece 3. teklik şahısta ve bir örnekte görülür.

kalb olupdı 51b/1

2.1.1.2.2.1.2.1.5. İsimden İsim Yapma Eki +ncİ

ikinci 47b/15

2.1.1.2.2.1.2.2. Eski Anadolu Türkçesindeki Düz Ünlülü Ekler:

2.1.1.2.2.1.2.2.1. Gelecek zaman eki -IsAr

Eski Anadolu Türkçesinde en sık görülen gelecek zaman eki *-IsAr* Eski Türkçede yoktur. Ekin düz ünlülü şekilde kullanıldığı örnekler metinde de mevcuttur.

olısarlardı 46a/11, *bulısar* 46b/12, *tolısarlıdır* 48a/7

2.1.1.2.2.1.2.2.2. Belirtme durumu eki +I

Eski Türkçede +G, +nI ve +n veya Ø şeklindeki belirtme hâli ekleri Batı Türkçesinde +I, +n, Ø şeklindedir. Düz ünlülü olan ek metinde de bu şekildedir.

Burākı 46a/2, *kanadını* 49a/2, *sözi* 50b/2, *beni* 51a/5, *ayağın* 45b/7

2.1.1.2.2.1.2.2.3.2. Teklik şahıs emir eki -GI

döngil 45b/9, *içgil* 46b/9, *êşitgil* 51b/10

2.1.1.2.2.1.2.2.3. Fiilden fiil yapım işteşlik eki -(I)ş

Eylemin gösterdiği işi birlikte veya karşılıklı yapma anlamı katar.

êrişdiler 47b/3

2.1.1.3. Ünlü Düşmesi:

Ünlü düşmesi, farklı etkilerle kelimelerin iç ve son seslerindeki bazı ünlülerin düşmesidir. Ünlü düşmesinin sebepleri arasında en az çaba yasası ile kimi ünlülerin zayıf ve vurgusuz olmaları sayılabilir. Dar ünlüler diğerlerine göre daha zayıf ve vurgusuz olduklarından düşmeye meyillidir. Özellikle /i/ ünlüsü daha zayıf olduğu için düşme eğilimindedir. Vurgu ünlü düşmesinde etkilidir. Vurgusuz orta hecelerin düştüğü örnekler, ilk ve son hecelerdeki düşmeden sayıca fazladır.

şol < oş ol 51b/9, *eydür* < eyit-ür 45a/6, *beşzerdi* (< beşiz+e) 48a/16, *ağlarsın* (ağla- < ET ağıla) 48a/5, *yapraq* (< ET yapırğaq, yalpırğaq).

2.1.1.4. Ünlü Türemesi:

Sözcükte bulunmayan ünlünün sonradan ortaya çıkması ünlü türemesi olarak adlandırılmaktadır. Seslerin özellikleri ve birleşme şartlarına bağlı sebeplerle ortaya çıkan ünlü türemesi

hayır 44b/15

2.1.1.5. Büzülme / Ünlü Birleşmesi:

Yan yana gelen iki ünlünün birleşmesi sonucu tek bir ünlü meydana gelir. Metindeki örnekleri şunlardır:

böyle < bu ile 48b/15

nesne < ne erser ne 49a/7

nêçün < ne için 44b/6

2.1.1.6. Yuvarlaklaşma:

Metinde aynı sözcüğün düz ve yuvarlak şekilleri mevcuttur. Bu durum dudak uyumunun başlamasına işaret olarak değerlendirilse de yeni uyumsuzluk örneklerini de ortaya koymaktadır.

bin- 45b/3; *bün-* 45b/5; *êriş-* 45a/5, *êrüş-* 47b/4, *getir-* 47b/6, *getür-* 45a/13

2.1.2. ÜNSÜZLER

2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri:

2.1.2.1.1. d < t değişimi

Eski Türkçede kelime başında yer alan sedasız diş ünsüzü t, Eski Anadolu Türkçesinde genellikle sedalılaşarak d'ye dönüşmüştür.

<i>dê-</i>	45a/10, 45b/10, 45b/4... < ET <i>tê-</i>
<i>dek</i>	49a/10 < ET <i>teg-i</i>
<i>dile-</i>	49a/5, 49b/12 < ET <i>tile-</i>
<i>diñle-</i>	47b/9 < ET <i>tuñla-</i>
<i>dök-</i>	44b/6 < ET <i>tök-</i> “dökmek”
<i>dön-</i>	46a/13, 45b/10 < ET <i>tön-</i>
<i>dört</i>	48b/1 < ET <i>tört</i>
<i>döşe-</i>	48b/14, 49a/11 < ET <i>töşe-</i>
<i>döşek</i>	48b/12 < ET <i>töşe-k</i>
<i>düpdüz</i>	48a/1 < ET <i>tüp tüz</i>
<i>düret-</i>	47b/9 < <i>törüt-</i>
<i>düş-</i>	51b/15 < ET <i>tüş-</i>

2.1.2.1.2. g < k değişimi

Batı Türkçesinde kelime başındaki sedasız damak ünsüzü k-sedalılaşarak g-ye dönüşmüştür.

<i>geç-</i>	48a/5 < ET <i>keç-</i>
<i>geçe</i>	48a/11, 49a/7... < ET <i>kêç-e</i>
<i>gel-</i>	48a/12, 48b/12... < ET <i>kel-</i>

<i>gerek</i>	47a/10, 47b/4... < ET <i>kerge-k</i>
<i>gèrü</i>	45a/14, 45b/10... < ET <i>kè+rü</i>
<i>getür-</i>	45a/13, 45b/1... < ET <i>kel-tür-</i>
<i>gibi</i>	48a/16 < ET <i>kip+i</i>
<i>gir-</i>	46a/3 < ET <i>kir-</i>
<i>git-</i>	51a/15 < ET <i>kèt-</i>
<i>göbek</i>	45a/11 < ET <i>köp+ek</i>
<i>gök</i>	47b/14 < ET <i>kök</i>
<i>göndür-</i>	47a/4 < ET <i>köndür-</i>
<i>gönül-</i>	45b/6 < DLT <i>könül-</i>
<i>göñül</i>	50a/7 < ET <i>köñül</i>
<i>gör-</i>	45a/1, 47a/8 < ET <i>kör-</i>
<i>görüş-</i>	47a/7 < ET <i>körüş-</i>
<i>göster-</i>	51b/13 < * <i>köster-</i>
<i>göz</i>	45b/7, 48b/1 < ET <i>köz</i>
<i>gözle-</i>	44b/5 < ET <i>közle-</i>
<i>gözük-</i>	46a/1, 46b/1 < ET <i>közük-</i>

2.1.2.1.3. ħ < k değişimi

Türkçe kelimelerde ħ asli bir ses değildir. Eski Anadolu Türkçesinde bazı Türkçe sözcüklerde k sesi sızıcılaşarak ħ'ya dönüşür.

daħı 45a/12, 46a/9... < ET *taķı*

Eski Türkçede sözcük başında yer alan b- sesi *bar, bar-, bir-* gibi örneklerde Batı Türkçesinde v- ye dönüşmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi incelenen metinde de bu kelimeler v- iledir.

var 44b/6, 46b/7... < ET *bar*

var- 45b/13 < ET *bar-*

vèr- 45a/4, 48b/5, 51a/13 < ET *bèr-*

2.1.2.1.4. y < d < d değişimi

Eski Türkçedeki d ünsüzü Eski Anadolu Türkçesinde düzenli bir şekilde y ünsüzüne dönüşmüştür.

ayaķ 45b/7, 48b/14, 49a/11... < ET *adaķ*

<i>eyle-</i>	47a/8 < ET <i>edle-</i>
<i>kaygur-</i>	45b/13 < ET <i>kağgur-</i>
<i>koy-</i>	47b/7 < ET <i>koğ-</i>
<i>uy-</i>	51b/10 < ET <i>uğ-</i>

2.1.1.1. Ünsüz Düşmesi:

2.1.1.1.1. ø < b

<i>ol-</i>	44b/14 < ET <i>bol-</i>
------------	-------------------------

2.1.1.1.2. ø < g

<i>elli</i>	49a/2 < ET <i>elig</i>
<i>gerek</i>	47a/10 < ET <i>kergek</i>
<i>kulağ</i>	48a/16 < ET <i>kulgağ</i>
<i>kapu</i>	47b/10 < ET <i>kapığ</i>
<i>kamu</i>	46a/11 < ET <i>kamuğ</i> < <i>kamağ</i>

2.1.1.1.3. ø < l

<i>getür-</i>	45a/13 < ET <i>keltür-</i>
---------------	----------------------------

2.1.1.1.4. ø < r

<i>bile</i>	49b/15 < ET <i>birle</i>
<i>i-</i>	49a/11, 49a/15... < ET <i>er-</i>
<i>kimse</i>	45b/5 < ET <i>kim erser</i>
<i>nesne</i>	49a/7 < ET <i>ne erser ne</i>

2.1.1.1.5. ø < v < b

<i>su</i>	44b/9 < <i>suw</i> < ET <i>süb</i>
-----------	------------------------------------

2.1.2.3. Ünsüz Benzeşmesi:

Metinde tam olarak ünsüz uyumu yoktur.

1. *+dA* bulunma durumu eki: Metinde sonu sedasız ünsüzle biten kelime ile ek arasında tam olarak bir uyum yoktur. Metinde *+dA* bulunma hâli eki kullanılmıştır:

^c*arş+da* 49b/8, *gök+de* 47b/14, *hufretde* 49b/8, *üçünçisinde* 48a/3.

2. *+dAn* ayrılma durumu eki: Metinde ayrılma durumu eki genel olarak *+dAn*'dır. Bu sebeple sonu sedasız ünsüzle biten sözcük ile ek arasında tam bir uyum görülmez:

hikmetden 45a/13, *felekden* 48a/5, *uçmağdan* 48b/3, *halâyıkdan* 50b/7.

3. Görülen geçmiş zaman eki *-dI*: Genellikle *-dI* görülen geçmiş zaman eki kullanılmaktadır. Ünsüz uyumu dâhilinde fiile eklenmez.

êşitdi 47a/15, *êrişdi* 48a/8, *çıkđı* 49b/6, *bağdı* 50a/8.

4. *-dUr* ettirgenlik eki: Metinde *-dUr* ettirgenlik eki kullanılmıştır. Sedasız ünsüzle biten eylemlere eklendiğinde ünsüz uyumunun bozulduğu görülür.

ulaşdur 45a/3, *êşiddürmez* 46a/10, *yêtüşdürdi* 46b/8.

5. *+dUr* bildirme eki:

yokdur 44b/12, *gelmekdür* 47b/11, *rivâyetdür* 49a/7.

2.1.2.4. Ötümsüzleşme:

iste- 44b/12 < ET *izte-*

üst 48a/4 < ET *üztün*

2.1.2.5. Ötümlüleşme:

d < t

eydür 50b/1 < *eyit-ür-*

giderdi 51b/12 < *git-er-di*

ğ < k

Eski Anadolu Türkçesinde çok heceli kelimelerin sonunda k, k > g, ğ sedalılılaşması görülür. Ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ya da ünlü ile başlayan bir başka kelime geldiğinde sondaki k, k ünsüzleri g, ğ ünsüzlerine dönüşür.

ırmağ 48b/1 < *ırmağ*

ayağın 45b/7 < *ayağ+ın*

kulağına 48a/16 < *ayağ+ına*

uçmağa 49b/4 < *uçmağ+a*

2.1.2.6. Ünsüz İkizleşmesi:

Kelimede bir ünsüzün iki kez söylenmesi olan ünsüz ikizleşmesi metinde bir kez görülür.

elli 49a/2 < ET *elig*

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. TÜRETME EKLERİ

2.2.1.1. İsim Türeten Ekler:

2.2.1.1.1. +A

geçe “gece” 48a/11 < ET *kêç+e* < *kêç* “geç”.

2.2.1.1.2. +Ak

Eski Türkçede +*Gak* küçültme ve kuvvetlendirme ekiyle ilişkisi olduğu belirtilen ek, bazı tek heceli kelimelere eklenerek benzetme ve küçültme işleviyle az sayıda adlar türetmiştir (Korkmaz 2003: 35). Organ isimleri türettiği görülmür (Gülsevin – Boz 2013: 102).

göbek “göbek” 45a/11 < **köp+ek* < *köp* “çok”

2.2.1.1.3. +dAş

İsimlerden ortaklık, berberlik bildiren ad ve sıfatlar türeten +*dAş* ekinin Eski Türkçeden beri ünlü ve ünsüz uyumuna girdiği belirtilmiştir (Korkmaz 2003: 46).

karındaş “kardeş” 47b/16 < *karın+daş* < ET *karın+taş* “erkek kardeş, kardeş < *karın* “karın, mide; küçük, genç, yavru”.

2.2.1.1.4. +dİ

Eski Türkçede zarf görevinde kelimeler türettiği görülen e işlek olmayan +*dİ* ekinin sıfatı kuvvetlendirme özelliğine sahip olduğu da belirtilmiştir (Eraslan 2012: 96).

imdi “şimdi” 50b/7 < ET *am+tı* “şimdi, şimdiki” < **am*.

2.2.1.1.5. +I

İşlek olmayan ek ile renk adları türetilir. Benzerlik gösterdiği de belirtilir (Korkmaz 2003: 49)

oğul “oğul” 47b/13 < ET *oğul* < **oğ+(u)l*

2.2.1.1.6. +ncl

Sıra sayıları türeten işlek bir ektir. Eski Türkçede +*nç* şeklinde olan ekin bünyesine 3. Teklik şahıs iyelik eki +*I* eklenmiş ve bu şekli ile kalıplaşmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde +*ncl* formundadır.

üçüncü “üçüncü” 48a/3 < *üç+(ü)nci* < ET *üç+(ü)nç* < ET *üç*
“üç”

běşinci “beşinci” 48a/3 *běş+(i)nci* < ET *běş+(i)nç* < ET *běş*
“beş”

ikinci “ikinci” 47b/15 *iki+nci* < ET *èki+nç+i* < *èki* “iki”

yèdi+nci “yedinci” 49a/10 < *yedi+nci* < ET *yèti+nç* < *yeti*
“yedi”

2.2.1.1.7. +rA

içre “içinde” 45a/3 < ET *iç+re* < *iç* “iç”.

2.2.1.1.8. +rU

gèrü “yine, tekrar” 45a/14 < ET *kè+rü* < **kè* yine, tekrar.

2.2.1.1.9 +ş

yemiş “yemiş, meyve” 48a/16 < ET *yè-m+(i)ş* “yemiş,
meyve” < *yè-m* “yem, yemek” < *yè-* “yemek”.

2.2.1.2. İsimden Fiil Türeten Ekler:

2.2.1.2.1. +A-

beñze- “benzemek” 48a/16 < *beñiz+e-*, DLT *meñze-* < ET
beñiz “yüz, beniz”.

ulaşdur- “ulaştırmak” 45a/3 < *ul+a-ş-dur-* < DLT *ül+a-ş-*
“bitişmek, eklenmek” < ET *ül+a-* “iletmek, aktarmak, devam
etmek, sürdürmek” < *ül* “temel, esas, başlangıç”.

uzat- “uzatmak” 45b/12 < ET *uz+a-t-* < ET *uz+a-* “uzamak,
uzun sürmek” < **uz*.

2.2.1.2.2. +dA-

Geçişli eylemler türetir.

iste- “istemek” 44b/12 < ET *iste-* “aramak, izlemek, takip
etmek” < *iz+te-* < *iz* “iz”.

2.2.1.2.3. +GAr-

Genellikle geçişli fiiller türetir.

göndür- “göndermek, yollamak” 47a/4 < DLT *köndger-*
“doğrultmak, düzeltmek; yol göstermek; doğruyu söyletmek” <
**kön-t-ger-* < **kön-t* < *kön-* “doğrultmak, düzeltmek”.

2.2.1.2.4. +KI-

Yansıma tabanlardan geçişsiz fiil türetir.

okı- “çağırarak” 47a/11 < **o+kı-* < *o* “yansıma”.

2.2.1.2.5 +IA-

añla- “kavramak, akıl erdirmek” 47b/9 < ET *añ+la-* < **añ* “düşünce, idrak”.

bağışla- “bağışlamak, hediye etmek” 51a/3 < DLT *bağış+la-* < Fa. *bağış* “ihsan etme, verme”.

bağla- “bağlamak 46a/2 < *bağ+la-* “bağlamak” < *bağ* “bağ, düğüm” < ET *bā-* “bağlamak”.

diñle- “dinlemek, kulak vermek” 47b/9 < ET *tıñ+la-* < *tıñ* “ses”.

eyle- “yapmak, etmek” 47a/8 < ET *ed+le-* < *ed* “iyilik”.

gözle- “gözlemek” 44b/5 < ET *köz+le-* “gözlemek, etrafına bakınmak” < *köz* “göz”.

sakla- “muhafaza etmek, korumak” 46a/12 < KB *sak+la-* “hesaplamak, dikkat etmek; tanzim etmek; tedbir almak, korumak” < ET *sak* “uyanık, dikkatli, tetikte, aydın”.

söyle- “söylemek” 45b/8 < ET *söz+le-* “söylemek, konuşmak” < *söz* “söz” < **sö-* söylemek.

2.2.1.2.6. +r-

kayğur- “kayırmak” 45b/13 < ET *kad-ğur+* “üzülmek, üzüntü çekmek, endişe etmek, kaygılanmak, kederlenmek” < ET *kad-ğur* “keder, kaygı, lekeleme, ihtiras, tutku” < **kad-*.

2.2.1.3. Fiilden İsim Türeten Ekler:**2.2.1.3.1. -A**

yaka- “yaka; kenar, kıyı” 44b/11 < ET *yak-a* “kenar, sınır” < ET *yak-* “yaklaşmak”.

2.2.1.3.2. -GAK

yaprak- “yaprak” 48a/16 < ET *yapırğak* < ET *yalpı-r-ğak* < **yalpı-r-* < **yalpı-*.

2.2.1.3.3. -GU

kaygür- “kayırmak” 45b/13 < ET *kad-gü+r-* “üzülmek, üzüntü çekmek, endişe etmek, kaygılanmak, kederlenmek” < ET *kad-gü* “keder, kaygı, lekeleme, ihtiras, tutku” < **kad-*.

2.2.1.3.4. -I

karşu “karşı” 47a/4 < ET *kar-ı-ş-ı* “aksi, düşmanca, nahoş, zıt, muhalif, araları açık, araları açılmış, ters, aykırı, mütehalıf” < ET *karış-* “aykırı hareket etmek, karşı durmak, karşı koymak” < ET *kar-* “karmak, karıştırmak”.

2.2.1.3.5. -Uk

buçuk “buçuk” 45a/6 < *buç-uk* < ET*buç-uk* < ET*buç-* “kesmek”.

2.2.1.3.6. -k

döşek 48b/12 < *döşe-k* < ET *töşe-k* < *töşe-* “döşemek, sermek”.

kerge-k “gerek, gerekli” 47a/10 < *kerge-k* < *kerge-* “gerekmek”.

2.2.1.3.7. -m

yemiş “yemiş, meyve” 48a/16 < ET *yè-m+(i)ş* “yemiş, meyve” < *yè-m* “yem, yemek” < *yè-* “yemek”.

2.2.1.3.8. -mAk

ırmağ “ırmak” 48a/1 < *ırmağ* < *ır-mağ* < **ır-*

2.2.1.3.9. -z

söz “söz” 49b/7 < ET **sö-z*.

2.2.1.4. Fiilden Fiil Türeten Ekler:**2.2.1.4.1. -Ar-**

çıkār- “çıkarmak” 45a/12 < DLT *çık-ar-* < *çık-* “çıkarmak” < **taş+(i)k-ar-*.

2.2.1.4.2. -d-

koy- “bırakmak” 47b/7 < ET *ko-d-* “koymak, bırakmak, kabul etmemek, rehin bırakmak, geriye koymak; terk etmek, ayrılmak” < **ko-*.

2.2.1.4.3. -DAr-

İşlek olmayan ettirgenlik ekidir (Korkmaz 2003: 126).

göster – “göstermek” 51b/13 < **köz-ter-* < **közüter-* < **kör-üt-er-* < *kör-* “görmek”.

2.2.1.4.4. -DUr-

bildür- “bildirmek, haber vermek” 48a/9 < *bil-dür-* < ET *bil-tür-* < *bil-* “bilmek, öğrenmek, tanımak”.

erişdür- “belli bir yere vardırarak, ulaştırmak” 45a/8 < *ér-i-ş-dür-* < ET *ér-i-ş-*.

getür- “getirmek” 45a/13 < ET *kel-tür-* < *kel-* “gelmek”.

ulaşdur- “ulaştırmak” 45a/3 < *ul+a-ş-dur-* < DLT *ül+a-ş-* “bitişmek, eklenmek” < ET *ül+a-* “iletmek, aktarmak, devam etmek, sürdürmek” < *ül* “temel, esas, başlangıç”.

2.2.1.4.5. -GUr-

Geçişli ve geçişsiz eylemlerden ettirgen çatılı eylemler türetir.

ergür- “yetiştirmek, ulaştırmak” 45a/9 < ET *ér-gür-* “erişmek, yakalamak” < *ér-* “ermek, erişmek”.

2.2.1.4.6. -k-

gözük- “gözükmek” 46a/1 < *köz-ük-* < **köz-* “göstermek” krş. *közgü, közgür-*.

2.2.1.4.7. -I-

açıl- 47b/13 < ET *aç-ı-l-* < *aç-* “açmak”.

bükül- 44b/8 < DLT < *bük-ü-l* < *bük-*.

gönül- “yönelmek, gitmek” (45b/6) < *könül-* < DLT *kön-* “doğru yola yönelmek”.

2.2.1.4.8. -n-

çekin- “çekinmek” 45b/3 < *çek-i-n-* < DLT *çek-* “çekmek”

2.2.1.4.9. -mA-

Olumsuz eylemler türetir.

olma- “olmamak” 45b/3 < ET *ol-ma-* < *bol-* “olmak”.

2.2.1.4.10. -r-

gir- “içeriye varmak, girmek” 46a/3 < ET *ki-r-* < **ki-* krş. ET *ki-gür-*.

yaprağ- “yaprak” 48a/16 < ET *yapırğak* < ET *yalpı-r-ğak* < **yalpı-r-* < **yalpı-*.

2.2.1.4.11. -ş-

eriş- / *erüş-* “belli bir yere varmak, ulaşmak” 45a/5 < ET *ér-i-ş-* < *ér-* “ermek, erişmek”.

görüş- “görüşmek” 47a/7 < ET *kör-ü-ş-* “görüşmek, yüz yüze bakmak, birbirini görmek” < *kör-* “görmek, bakmak”.

ulaşdur- “ulaştırmak” 45a/3 < *ul+a-ş-dur-* < DLT *ül+a-ş-* “bitişmek, eklenmek” < ET *ül+a-* “iletmek, aktarmak, devam etmek, sürdürmek” < *ül* “temel, esas, başlangıç”.

2.2.1.4.12. -t-

düret- “yaratmak” 47b/9 < *dörü-t* < ET *törü-t-* yaratmak < *törü-* “meydana gelmek”.

eyit- “söylemek, demek” 45a/6 < ET *ay-t-* < ET *ay-* “demek, söylemek, açıklamak”.

uzat- “uzatmak” 45b/12 < ET *uz+a-t-* < ET *uz+a-* “uzamak, uzun sürmek” < **uz*.

2.2.1.4.13. -Ur-

ür- “ulaştırmak, eriştirmek” (46a/14) < *ér-ür-* < ET *ér-* “ermek, erişmek”.

2.2.2. ÇEKİM EKLERİ

2.2.2.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ

2.2.2.1.1. Çokluk Eki:

Çokluk eki +IAr'dır:

şular 44b/9, *yağalar* 44b/11, *taşlar* 49b/4, *sözler* 50b/8, *gökler* 47b/5.

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

1. teklik kişi: +(U)m *şagum* 46a/5, *şolum* 45b/10, *göbegüm* 45a/11.

2. teklik kişi: +(U)η *yaruy* 45a/1, *rabbüη* 49/9, *gözüη* 49/9.

3. teklik kişi: +(s)I, +(s)U *gözi* 45b/7, *elün* 45b/12, *biründe* 46b/7, *üçüncisinde* 48a/3, *ikisi* 48b/2.

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. İlgi durumu +Uη, +nUη

İlgi durumu eki ünsüzle biten gövdelere +Uη, ünlü ile bitenlere +nUη biçiminde eklenir. İlgi eki metinde dudak uyumuna girmez.

bunuy 48a/7, *anuy* 49a/1, *sözlerüη* 50b/4, *yerüη* 48b/10, *gögüη* 48b/10.

2.2.2.1.3.2. Belirtme durumu +(y)I; +n

Belirtme durumu eki +(y)I'dır; ekin ünlüsü çoklukla dudak uyumuna girmez. 3. teklik şahıs iyelik eki almış sözcüklerden sonra belirtme durumu eki +n'dir.

birin 46b/9, *südi* 46b/11, *sözi* 50a/14, *elün* 45b/12.

2.2.2.1.3.3. Yönelme durumu +(y)A

Yönelme durumu eki +A'dır.

bulara 47a/2, *kulağına* 48a/16, *nesneye* 49a/7, *gögine* 50b/9.

2.2.2.1.3.4. Bulunma durumu +dA

üçüncisinde 48a/3, *yolda* 48a/15, *anda* 48b/1, *bunda* 50b/8.

Aşağıdaki örnekte bulunma hâli eki ayrılma hâli fonksiyonundadır.

fenāda öη 44b/13

2.2.2.1.3.5. Ayrılma durumu +dAn

Ayrılma durumu eki +*dAn*'dır.

benden 48a/6, *göginden* 49a/9, *uçmağdan* 48b/3 *şoldan* 46a/9.

2.2.2.1.3.6. Eşitlik durumu +çA

yanumça 45b/6, kemälünçe 47a/8.

2.2.2.1.3.7. Araç / Vasıta durumu +(I)IA, +(y)IIA

anuşla 49a/12, *nürula* 51b/2, 50b/5, *gözile* 50b/5, *göziyle* 50a/7.

2.2.2.2. FİİL ÇEKİM EKLERİ

2.2.2.2.1. Zaman Çekim Ekleri

2.2.2.2.1.1. Görülen geçmiş zaman -dUm, -dUñ, -dI, -dIIAr

Görülen geçmiş zaman geçmişte başlayıp bitmiş bir eylemi göstermek için kullanılır. Görülen geçmiş zaman eylemin özne tarafından yapıldığını ya da meydana gelişine tanık olduğunu bildirir. İyelik menşeli şahıs ekleri ile çekimlenen görülen geçmiş zaman 1. ve 2. şahısların teklik ve çokluk çekimlerinde yuvarlak; 3. teklik ve çoklukta düz ünlülüdür.

1. teklik şahıs -*dUm*, 1. çokluk şahıs için -*dUk*, 2. teklik şahıs -*dUñ*, 2. çokluk şahıs -*dUñUz*, 3. teklik şahıs -*dI*, 3. çokluk şahıs -*dIIAr*'dır. Görülen geçmiş zaman ekinin ön sesi /d/ ötümlüdür. Ekin ünlüsü dudak uyumuna girmediği gibi /d/ ön sesi de ötümlülük ötümsüzlük uyumuna girmez. Metinde 1. ve 2. çokluk şahıs kullanımı yoktur. Uyuma girdiği örnekler de yer almaz.

uymadum 45b/9, *gıtdüm* 45b/9, *unutduñ* 44b/14), *Hoş kılduñ* 46b/11, *geldi* 45b/11, *uzatdı* 45b/12, *getürdiler* 46b/5, *geldiler* 47a/5.

2.2.2.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zaman -mIş

Öğrenilen geçmiş zaman geçmişte meydana gelen bir oluş ya da kılışa tanık olunmadığı, başkasından öğrenildiğinde kullanılır. Öğrenilen geçmiş zaman -*mIş* zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenir. Metinde sadece 3. teklik şahıs çekimi mevcuttur.

Öğrenilen geçmiş zaman eki dar ve düz ünlülüdür. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde uyuma girmez. İncelenen metinde yuvarlak ünlülü örneğe de rastlanmıştır. Bu örnek dudak uyumuna girme sürecine işaret etmektedir. Bu dönemde öğrenilen geçmiş zaman ayrıca *-up* zarf eylem ekine *+dur* ve *+durur* bildirme şeklinin eklenmesiyle de gösterilir. İncelenen metinde sadece 3. teklik şahıs için kullanımı tespit edilmiştir.

tonanmış 45b/11, *arz eylemiş* 49a/2, *vermişdür* 44b/5, *kalb olupdı* 51b/1.

2.2.2.2.1.3. Geniş zaman -r, -Ar, -Ur

Geniş zaman eki zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenir. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi incelenen metinde de *-r*, *-Ur* ve *-Ar* ekleri ile kurulur. 2. teklik şahıs *-rsIn*, *-ArsIn*, 3. teklik şahıs *-r*, *-Ur*, *-Ar*; 3. çokluk şahıs *-rAr*, *-ArAr* ekleri ile kullanılmıştır. 1. teklik ve çokluk, 2. çokluk şahıs çekimleri yoktur. Geniş zamanın olumsuz şahıs eki ve *-mAz* ekiyle oluşturulur. Metinde sadece 1. ve 3. teklik şahıs kullanımları tanıklanmıştır.

nèdersin 44b/10; *ağlarsın* 48a/5; *kılır* 44b/4; *çeker* 44b/7; *dèrler* 44b/9; *çıklarlar* 47b/7; (49a/6) *kılmazam* 49a/6; *demez* 44b/7

2.2.2.2.1.4. Gelecek zaman -IsAr

Gelecek zaman eki *-IsAr* zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenir. Metinde 3. teklik ve çokluk şahıs çekimleri tanıklanır. 3. teklik ve çokluk şahıs çekimleri *-IsAr* ve *-IsArAr* şeklindedir. Ekin ön ünlüsü düzdür bu nedenle dudak uyumuna girmez.

bulısar 46b/12; *olısarlardı* 46a/11.

2.2.2.2.2. Kip Ekleri

2.2.2.2.2.1. Emir ekleri

Tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eden emir ekleri her şahıs için farklıdır. İncelenen metinde 1. teklik ve çokluk, 3. çokluk çekimleri yoktur. 2. teklik şahıs emir çekimi hem eksiz

hem de pekiştirme eki *-gil* ile yapılmıştır. 2. teklik için *-gül* şekli bir yerde tanıklanır. Eski Anadolu Türkçesi için karakteristik olmayan bu kullanım dudak uyumu sürecinin başladığını göstermektedir. 3. teklik şahısta *-sUn* yuvarlak ünlülüdür. Düz şekli tanıklanmaz.

iste 44b/12; *urma* 45a/1; *ëşitgil* 51b/10; *içgil* 46b/9; *fenā olğul* 44b/13; *ķomasun* 44b/13; *selām ersün* 49b/13; *açuy* 47b/10; *tutuş* 50b/6.

2.2.2.2.2.2. İstek kipi -A

İstek kipi zamir kökenli şahıs ekleri ile çekimlenir. İncelenen metinde 2. ve 3. çokluk şahıs örnekleri tanıklanmaz. Metindeki istek ekleri 1. teklik *-Am*; 2. teklik şahıs *-AsIn*, 3. teklik şahıs *-A*, 1. çokluk şahıs *-AvUz* şeklindedir.

edem 46b/6, *dëyem* 48b/9, *dökmeyesin* 44b/6, *ri^c āyet edesin* 47b/4, *ağa* 47b/5, *vëre* 50a/5, *beyān edevüz* 50a/5.

2.2.2.2.2.3. Şart kipi -sA

Eski Anadolu Türkçesinde şart eki *-sA*'dır. İyelik kökenli şahıs ekleri ile çekimlenir. İncelenen metinde 2. ve 3. teklik şahıslarda çekimine rastlanmıştır.

tursay 46a/7, *şorsay* 48b/11, *ërse* 45b/7, *olsa* 50a/11.

2.2.2.2.3. Birleşik Çekimler

2.2.2.2.3.1. Hikâye birleşik çekiminde örnekler:

buyurmuşdı 45a/10, *başardı* 45b/7, *olurdı* 46b/3, *olisardı* 46a/7, *kılmışdı* 46b/8, *olupdı* 51b/1, *yatmışdum* 45a/7, *tursayıduş* 46b/3, *giderdüm* 48a/15.

3. METİN

(44b/1) Hazā mi°rācü°n-nebī° aleyhi°ş-şalavāt ve°s-selām (44b/2) e°uzu
bi°llāhi mine°ş-şeytāni°r-racīm (44b/3) bi°smi°llāhi°r-rahmāni°r
-rahīm

mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün

.---/.---/.---/.---

- 1 (44b/4) Elā ey°āşık-ı hāzret ne kılar kıl nazar Allāh
(44b/5) Başiret gözile gözle çü vermüştür başar Allāh
- 2 (44b/6) Gözünde var mı kan kanı neçün dökmeyesin kanı
(44b/7) Neçün vermeyesin cânı neçün demez çeker Allāh
- 3 (44b/8) Büküldi belî eflākun° aceb var mıdur idrākun
(44b/9) Yerün gözleri başında aķup dērler şular Allāh
- 4 (44b/10) Nēdersin bāğ u gülzārī çün ēder bāğ u gül zārī
(44b/11) Yaķalarda yaķalar çāk ēdüp dēr tā seher Allāh
- 5 (44b/12) Çü yoķdur bu fenā mülkūn beķāsı sen beķā iste
(44b/13) Fenāda öñ fenā olğul ķomasun hiç eşer Allāh
- 6 (44b/14) Unutduñ° ālem-i aşlı hiçāb oldı saña faşlı
(44b/15) Dirīğa ķanı dost vaşlı dēmedi mi Hāber Allāh
- 7 (45a/1) Gel urma yaruña yara hābību°llāh gör yara
(45a/2) Neçe müştāk-ıdı yāra neçe anı sever Allāh
- 8 (45a/3) Hāberde vārid olmışdur dürüst naķl içre aşhābdan
(45a/4) Ki mi°rāca resūlu°llāh çıķup verdi zafer Allāh

- 9 (45a/5) Risālet çünkim eşişdi pes andan şoŋra bir yıldan
(45a/6) Dēdiler bir buçuğ yıldan eşit néçe éder Allāh
- 10 (45a/7) Hāber vērdi resūlu'llāh ki yatmışdum haremde ben
(45a/8) Hāḫīmde ızḫıca' édüp eşişdüirdi nazar Allāh
- 11 (45a/9) 'İşāda érdi Cebrā'īl selām érgürdi Allāh'dan
(45a/10) Seni Allāh oğur dēdi buyurmuşdı sefer Allāh
- 12 (45a/11) Tıutup pes şadrumı yardı ki ta göbegüme érgürdi
(45a/12) Çıķardı yüregüm derhāl dahı diñle néder ol şāh
- 13 (45a/13) Getürdi bir legen altun tolu ĩmān u hikmetden
(45a/14) Yudı pes ķalbümi gērü yéründe ķodı ol āgāh
- 14 (45b/1) Getürdi ol Burāk kim aña binmişdi İbrāhim
(45b/2) Ki ķaddi şol ķadardı kim ķatırdan hey'eti kütāh
- 15 (45b/3) Çü binmek istedüm aña çekindi olmadı sākın
(45b/4) Dēdi Cebrā'īl ebsem tur kim érdi şaņa 'ālī-cāh
- 16 (45b/5) Ki bundan yég şaņa kimse ebed hıç bünmeyiserdür
(45b/6) Binüp pes Kuds'a gönüldüm yanumça Cebrā'īl hem-
rāh
- 17 (45b/7) Né yere kim gözi érse başardı ayağın anda
(45b/8) Giderken bir nidā geldi şağumdan söyledi nā-gāh
- 18 (45b/9) Ki döngil yā Muḫammed dēr sözine uymadum gitdüm
(45b/10) Şolumdan gērü bir ün gērü döngil dēdi nāgāh
- 19 (45b/11) Pes andan geldi bir °avrat ūonanmış küll-i zīnetle
(45b/12) Elün uzatdı döngil dēr ki bu yaña degüldür rāh

- 20 (45b/13) Nêçün gitmeye toğru vara çü kığurmuşdur Allāh
 (45b/14) Kim oldur kâbil u mağbûl kim oldur muğbil-i dergāh
- 21 (46a/1) Pes andan Kuds'a geldüm dēr gözükdi Mescid-i Aḳsā
 (46a/2) Burāḳı bağladum dēr nê buyurdi eşit ol māh
- 22 (46a/3) Bu kez Aḳsā'ya girdüm ben iki rek'ât namāz kıldum
 (46a/4) Dêdüm yâ Cebrâ'îl baña çü vèrmişdür nevāl Allāh
- 23 (46a/5) Gelürken bir nidā geldi şağumdan pes nê ündür ol
 (46a/6) Dêdi el-ḥamdü'lillāh kim getürmedi zevāl Allāh
- 24 (46a/7) Eger tursañ ḳamu ümmet Yahūdîler olıardı
 (46a/8) Bi-ḥamdi'llāh saḳladı gèrü ol lâ-yezāl Allāh
- 25 (46a/9) Dêdüm kim bir daḳı şoldan eşitdüm gèrü bir āvāz
 (46a/10) Dêdi el-ḥamdü'lillāh kim eşiddürmez melāl Allāh
- 26 (46a/11) Eger tursañ ḳamu ümmet Naşārā olıarlardı
 (46a/12) Velîkin saḳladı Allāh gèrü ol lâ-mişāl Allāh
- 27 (46a/13) Dêdüm geldi bu kez °avrat nidā êtdi ki dön gèrü
 (46a/14) Dêdi kim saḳladı gèrü êrürmedi zevāl Allāh
- 28 (46b/1) Kim ol dünyā idi geldi gözükdi saña °arz oldı
 (46b/2) Velî faẓl êtdi êrgürdi bulara Hoş Hışāl Allāh
- 29 (46b/3) Eger tursayıduñ ümmet olurdı dünyā ehli hep
 (46b/4) Velî luḳf êtdi êrgürdi bulara hoş hışāl Allāh
- 30 (46b/5) Pes andan dèdi kim baña getürdiler iki kâse
 (46b/6) Baña °arz eyledi anı kim edem imtişāl Allāh

- 31 (46b/7) Biründe h amr varıdı biründe s ud idi anuğ
(46b/8) M urevvağ  af ı kılmışdı y et uşd rdi z ul al All ah
- 32 (46b/9) D edi pes bağa Cebr a' il ikisinden birin i gil
(46b/10) Ki kıldı h aşş feyzinden şağa  un  iş al All ah
- 33 (46b/11) Pes aldum ben s udi i d m d edi bağa ki hoş kılduğ
(46b/12) Bulısar  mmet uğ  sl am veriserd r viş al All ah
- 34 (46b/13) Eger H amr i d uğ  mmet olısardı  amu  aş ı
(46b/14) D al alet olısardı kılırdı infiş al All ah
- 35 (47a/1) Bu y erde s ire ehl unden riv ayet  tdi r aviler
(47a/2) Ki v ermişd r  ağasundan bulara H ağ mağ al All ah
- 36 (47a/3) Ki K uds'de  tdi istikb al  amu peyg amber uğ c anı
(47a/4)  u bedre  arşu g ond rdi kev akible hil al All ah
- 37 (47a/5) Mel a'ikden muğ arrebler  amu geldiler icl ale
(47a/6) Pes  sl am y ur di evvel buyurdı z u'l-cel al All ah
- 38 (47a/7) G uzel yigit miş alinde gel p g oruşdi pes  sl am
(47a/8) Kem al n e n azar eyle n eder g or z u'l-kem al All ah
- 39 (47a/9) Anuğ un da vet  tdi kim h ab ibini sar ayına
(47a/10) Gerek kim  arz  de anda cem alin z u'l-cel al All ah
- 40 (47a/11) Buğa n atığ durur K ur' an kim oğıdı anı sult an
(47a/12) Ki subh ane'llezi esr a buyurmişdı te alall ah
- 41 (47a/13) Ağa evvel şıf atıyla tecell i eyledi All ah
Pes andan şonra z atıyla tecell i eyledi All ah

meḡā' ilün meḡā' ilün fe' ulün

.---/.---/---

- 42 (47a/14) İřāret ētdiler andan namāza
Ki tura enbiyā Ḥaḡḡ' a niyāza
- 43 (47a/15) Ḥabībullah çün eşitdi iḡāmet
Ḥalīlullah dēdi ḡıl imāmet
- 44 (47b/1) Dēdi pes Cebrā' il kim ya Muḡammed
Çü sen Ḥāmid ü Mahmud ü Aḡmed
- 45 (47b/2) Yaraşur kim imāmet sen ēdesin
Bu emre istiḡāmet sen ēdesin
- 46 (47b/3) Çün uydi enbiyālar Muştaḡā' ya
Érişdiler şafāya iştıḡāya
- 47 (47b/4) Ebu' l-leys ētdi bunda bir rivāyet
Gerek kim ēdesin anı ri' āyet
- 48 (47b/5) Getürdiler dēdi ol yērde mi' rāc
Kim aḡa göklere ol nūr-ı vehhāc
- 49 (47b/6) Bu ol mi' rāc dēdi kim cümle ervāh
Bu ālemden gidicek ḡoyup eşbāḡ
- 50 (47b/7) Bu mi' rācile çıkarlar semāya
Pes andan aḡdı peygamber semāya
- 51 (47b/8) Muḡaddişler nè düredür diñle bunda
Resū' lullāh nè dērse añla bunda

- 53 (47b/9) Êrüşdüy dèdi giderken sebîle
Bu dünyâ gögine Cebrâîlile
- 54 (47b/10) Kâpu açuñ dèdi kimdür dèdiler
Dèdi Cibrîl dañı kim var dèdiler
- 55 (47b/11) Dèdi geldi Muħammedür tıtuñ yol
Dèdiler mürsel oldı mı bugün ol
- 56 (47b/12) Ne'am dèdi dèdiler merħabâ pes
Nè gelmekdür ki geldi müctebâ pes
- 57 (47b/13) Kâpu açıldı gördüm Ādem'i dèr
Dèdi Cibrîl bu Ādem'dür selâm vèr
- 58 (47b/14) Selâm vèrdüm dèdi kim merħabâ pes
Nebiy ü şâlih ey şâlih oğul pes
- (47b/15) Bu resme çıkdı tâ seb^c-i semāvāt
Bu resme dèndi her gökde 'ibādāt
- 59 (47b/16) Bu kez çıkdum ikinci semāya
Tıtaradı Yahyâ 'İsâ ol mekāna
- 60 (47b/17) Dèdi ol merħabâ Şâlih qarındaş
Dañı Şâlih nebî 'izzet ü şâbâş
- 61 (48a/1) Nazar kıl nèce ekrem ètdi Allāh
Ki düpdüz 'ālemi rām ètdi Allāh

meḡā^cilün meḡā^cilün meḡā^cilün meḡā^cilün
 .---/.---/.---/.---

- 62 (48a/2) Aḡa evvel şıfātıyla tecellī eyledi Allāh
 Pes andan şonra zātıla tecellī eyledi Allāh

meḡā^cilün meḡā^cilün fe^culün
 .---/.---/..

- 63 (48a/3) Üçüncisinde Yūsuf andan İdris
 Bēşincisinde Hārūn diñle tedsīs
- 64 (48a/4) Çün erdüüm sādisine āsumānuñ
 Țururdi üstine Mūsā semānuñ
- 65 (48a/5) Çü geçdüüm ol felekden ağladı ol
 Dēdiler neçün ağlarsın dēdi ol
- 66 (48a/6) Anuñçün ağlarum kim Hāḡ te^cālā
 Ki benden şoñ yaratdı kıldı ^cālā
- 67 (48a/7) Bunuñ ümmetleri çoḡ olısdurdur
 Bunuñ ümmetleriyle cennet Țolısdurdur
- 68 (48a/8) Pes eşişdi yēdinci āsumāna
 Neçe erdi eşiit taḡt-ı amāna
- 69 (48a/9) Țapu açuñ dēyü bildürdi Cibrīl
 Dēdiler kim durur bu dēdi Cibrīl
- 70 (48a/10) Dēdiler kim durur saña muşāḡhib
 Muḡammeddür dēdi baña muşāḡhib

- 71 (48a/11) Dédiler mürsel oldu mı Muḥammed
Bu gèçe bunda geldi mi Muḥammed
- 72 (48a/12) Ne°am dèdi dèdiler merḥabā pes
Nè gelmekdür ki geldi müctebā pes
- 73 (48a/13) Ƙapu açıldı İbrāhimi gördüm
Bu ataḅdur selām vèr dèdi vèrdüm
- 74 (48a/14) Selām aldı dèdi merḥabā ol
Nebīyy ü şālih hem şālih oąul
- 75 (48a/15) Pes andan çün giderdüm intihāya
Èrişdüm yolda sidre müntehāya
- 76 (48a/16) Yemişi kuleler gibiydi muṭlak
Filūᅇ kulagına beᅇzerdi yaprak
- 77 (48b/1) Göz atdum anda dört ırmaą aᅇardı
İkisi zāhiren çağ çağ aᅇardı
- 78 (48b/2) İkisi bāṭın akardı sebĀle
Sūāl ètdüm ben andan Cebrā'īl'e
- 79 (48b/3) Dèdi bu iki bāṭın kim aᅇarlar
İkisi daᅇı uçmaᅇdan çıkarlar
- 80 (48b/4) Bu ikisi ki zāhirde aᅇar bil
Birisidür Furat birisi Nil
- 81 (48b/5) Zehī ᅇadr-i mu°allā vèrdi Allāᅇ
Zehī ᅇadrı kim a°lā vèrdi Allāᅇ

- 82 (48b/6) Ki cümle enbiyā bildiler anı
Kim a^clādur bulardan ^cizz ü şānı
- meḡā^cilün meḡā^cilün meḡā^cilün meḡā^cilün*
.- - - / . - - - / . - - - / . - - -
- 83 (48b/7) Aña evvel şıfātıyla tecellī eyledi Allāh
Pes andan şonra zātıyla tecellī eyledi Allāh
- 84 (48b/8) Kulağ tur seng-i cevherdür kimi lü'lü'yile lālā
(48b/9) Deyem bir cevher-i ferdī felek dāye melek lālā
- 85 (48b/10) Yüzi yerün gögün bedri özi ^cālemlerün şadı
(48b/11) Şu resme ^cālīdür kadri ki şorsan mişlini lālā
- 86 (48b/12) Çün erdi Sidre'ye ol şāh bir altun döşek geldi
(48b/13) Dédiler nūr-ı hazretü kim örtü Sidre'yi kellā
- 87 (48b/14) Bu kez bir refref-i aḡzar döşediler ayağına
(48b/15) Kim āfāk iḤāḡā étü tevātür böyledür naḡlā
- 88 (49a/1) Çü çığdı anuñ üstine bu kez Cebrā'īl'i gördü
(49a/2) Kim elli yüz ḡanadı açıp ^carz eylemiş bālā
- 89 (49a/3) Melek ḡüsünde Cibril'i bu gördü iki kez ancak
(49a/4) Meger kim zāhir olurdu beşer şeklinde ez-bālā
- 90 (49a/5) Çü gitmek diledi andan dēdi pes Cebrā'īl aña
(49a/6) Ki bir barmağ ben uş bundan tecāvüz ḡılmazam aşlā
- 91 (49a/7) Rivāyetdür kim ol gēce resül beş nesneye bündü
(49a/8) Burāk biri biri Mī^crāc ki nūrānī idi şeklā

- 92 (49a/9) Üçüncü dünyā göginden feriştelər kanadına
(49a/10) Yedüncü göge dek andan cenāh-ı Cebrā'ıl bezlā
- 93 (49a/11) Bēşinci refref idi kim döşediler ayağına
(49a/12) °Urüc etmişdi anuñla ki ta°zīmā ve iclālā
- 94 (49a/13) Buyurdı pes resūlu'llāh kim érdüm beyt-ü ma°mūra
(49a/14) Getürdiler baña andan gerü üç kāse tesbīlā
- 95 (49a/15) Ki hımr ü süd, °asel idi pes aldum ben südi içdüm
(49b/1) Çün içdüm dedü Cebrā'ıl erişdüñ fiṭrata fi'lā
- 96 (49b/2) Ki ya°nī fiṭrat-ı İslām eder tevḥīde istikrār
(49b/3) Saña Hıaḳ kıldı erzānī edesin Hıaḳḳ'a tehlīlā
- 97 (49b/4) Pes andan girdüm uçmağa görem kim taşları lü'lü
(49b/5) Tūrābı mūs-k-i ezferden cevāhirdi gül ü lāle
- 98 (49b/6) Bu kez °arş üstine çıkdı erişdi ḳābe ḳavseyne
(49b/7) Nē ḳavseyñ belki ev ednā budur söz nāḳlilā 'aḳlā
- 99 (49b/8) Ḳodı pes Refref'i °arşda ayağın ṭurdu ḥazretde
(49b/9) İşāret kıldı Cebrā'ıl selām vēr rabbünje ḳavılā
- 100 (49b/10) Oḳıdı pes taḥıyyātı şalātu tayyibātu hem
(49b/11) Selām vērde te°ālallāh aña ikrām edüp fazlā
- 101 (49b/12) Resūlallāh diledi kim selāmı °āmm ola Hıaḳḳun
(49b/13) Dēdi bize selām ersün daḤı şālīhlere mişlā
- 102 (49b/14) Eşitdi anı Cebrā'ıl şehādet etdi tevḥīde
(49b/15) Semāvāt ehli mecmū°ı bile dediler ifzālā

- 103 (50a/1) Çün érdi bu maķāma ol tecellī eyledi Allāh
(50a/2) Hicābun ref^c édüp aña cemālün °arz éder vaşlā
- 104 (50a/3) Aña evvel şifātıyla tecellī eyledi Allāh
Pes andan şonra zātıyla tecellī eyledi Allāh
- 105 (50a/4) Elā ey tālib-i taḥķīķ eşit kim édelüm tedķīķ
(50a/5) Eger Allāh vére tevfiķ beyān édevüz icmālā
- 106 (50a/6) Şaḥīḥ budur kim Allāh'ı ki baş gözile görmedi
(50a/7) Göñül göziyile gördi budur Qur'an'da tenzilā
- 107 (50a/8) Gözile baķdı ḳalbine fu'ādile nażar kıldı
(50a/9) Pes andan gördi Allāh'ı göñül göziyile illā
- 108 (50a/10) Velī şeyḤ-i 'Arab kim ol rāvidür buyurmuşdur
(50a/11) Maḥall-i iḥtilāf olsa gerek kim édevüz 'adlā
- 109 (50a/12) Çü dedü İbn-i 'Abbās kim Muḥammed gördi Allāh'ı
(50a/13) Demişdür 'Āyişe ḥāşā gözile görmedi kellā
- 110 (50a/14) Dedi çün iḥtilāf oldu pes édün bu sözi terciḥ
(50a/15) Ki ḥaḳdur İbn-i 'Abbās'ıñ sözünde yokdur aşlā lā
- 111 (50b/1) Mu'āz İbn-i Cebel eydür Ḥadīce ana eydür kim
(50b/2) İştüdüm kim resūla'llāh bu sözi dedü ta'dilā
- 112 (50b/3) Ki mi'rac geçesi gördüm bu baş gözile Allāh'ı
(50b/4) Bu sözdür sözlerün şāfi édün bu söze te'villā
- 113 (50b/5) 'Acem fādılları gerçi göñül gözile gördi dër
(50b/6) 'Arab kāmilleri ḥaḳdur tutuñ bu sözi ta'lilā

- 114 (50b/7) Elā ey vāşıl-ı hāzret eşit imdi haķāyıkdan
(50b/8) Ki bunda dēndi bir ma'nā ki sözler aşlıdur faşlā
- 115 (50b/9) Ki çün kim dünyā gögine erişdi qodı nefsini
(50b/10) Qodı Sidre'de qalbini edüben rabbine meylā
- 116 (50b/11) Qodı pes cānını andan maķām-ı Qābe Qavseyñ'de
(50b/12) Eşit bu sır-ı a'lādan ki taķkīkan ve te'vīlā
- 117 (50b/13) Dēdi nefsi ki eyne'l-qalb dēdi qalbi ki eyne'r-rūh
(50b/14) Dēdi rūhı ki eyne's-sır ederdi sır taķşılā
- 118 (51a/1) Dēdi sır qanı Allāh hıtab erişdi Allāhdan
(51a/2) Ki yā nefis ni'metüm saña ki gufrānile tafđılā
- 119 (51a/3) Veyā rūh rahmetüm saña bağışladum kerāmetle
(51a/4) Veyā qalb saña fazlımdan muhabbet erdi teclīlā
- 120 (51a/5) Veyā sır-ı Muħammed gel beni saña seni baña
(51a/6) Budur uş sır-ı ev-ednā pes ētdi Hāķķ'a tebdīlā
- 121 (51a/7) Çü nūr-ı hāzret-i 'izzet tecellī ētdi sırrına
(51a/8) Tamām selb oldı maħsūsāt nē temşılā nē taħyılā
- 122 (51a/9) Nāzar kıldı cihāt-ı sit tamāmet külli nūr olmış
(51a/10) Suṭū' ētdi bu kez sırruñ içinden nūr tekmīlā
- 123 (51a/11) Bu kez erdi tecellīden vücūdun maħv-ı maħz ētdi
(51a/12) Qodı pes māsiva'llāhı ve rettelnāhu tertīlā
- 124 (51a/13) Pes andan Hāķ beķā vērđi beķā-billāh ile ṭurđı
(51a/14) Olup nūrun °alā nūr ve fassalnāhu tefsılā

- 125 (51a/15) Çü gitdi cümle keyfiyyât fenâ buldı vücüdiyyât
(51b/1) Ki haqqâ qālībı qalb olupdı nûra tebdilâ
- 126 (51b/2) Bu nûrıla nazâr kıldı gèrû ol nûr-ı zâtına
(51b/3) Bu kez nûr inkişâf êtdi gèrû nûrına tekmîlâ
- 127 (51b/4) Bu nûrıla gördi Allâhı gèrû Allâhını haqqâ
(51b/5) Ta'ayyün gitdi kıldı zât nè teşbihen nè ta'îlâ
- meḡâ'îlün meḡâ'îlün fe'ûlün*
.- - - / . - - - / . - - -
- 128 (51b/6) Elâ ey cevher-i ma'nâda şarrâf
Êşitdün kim nè dèdi bunda 'arrâf
- 129 (51b/7) Ledünnî 'ilminün bu gevheriydi
Haqâyıq hoqqasınun cevheriydi
- 130 (51b/8) Bu bir taḡkîk-i haqqânî idi âh
Nesim-i ġayb idi kim êrdi nâ-gâh
- 131 (51b/9) Ledünnî 'ilmine şol bildi kim yol
Kim âmennâ ve şaddaḡnâḡ dèdi ol
- 132 (51b/10) Pes uydı Muşṡâfâ'nun şir'atine
Êşitgil imdi anun şir'ati nè
- 133 (51b/11) Tecellî kıldı çünkim ḡazret-i zât
Resûlu'llâh'a êrdi vaḡdet-i zât
- 134 (51b/12) Beḡâbi'llâh êdüp giderdi zâta
Müzâhirden sefer êderdi zâta

- 135 (51b/13) Şühūd ederidi hüsni-ı şıfâtı
Şıfâtı gösterürdi ğayb-ı zâtı
- 136 (51b/14) Pes Allāh a'zam oldu çünkü zāhir
Bulurdi iki bāṭın iki zāhir
- 137 (51b/15) Bu bāṭın haḳka zāhir düşdi evvel
Ki feyz-i zat ola andan mükemmel

4. NOTLAR

1. 44b/5'te **vèrmüşdür**, sözcüğünde öğrenilen geçmiş zaman eki **-müş** yuvarlak okunacak şekilde harekelenmiştir. Bu durum uyuma girme sürecine işaret olarak değerlendirilebilir.
3. 44b/8'de büküldi bük- eylemine eklenen -l- eylemden eylem yapma ekinin yardımcı ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde karakteristik olduğu gibi düz değil yuvarlaktır. Bu da yuvarlak ünlülü eylem köküne eklenen yapım ekinin ünlüsünün dudak uyumuna uyduğuna işaret etmektedir. 44b/8'de **idrākuḡ** nun+kef (ك ذك) ile yazılmıştır. Metinde η sesinin kef (ك) ile gösterildiği örnekler de mevcuttur.
4. 44b/10'da **bāḡ u gūlzāri** atf terkinde atf vavı gösterilmemiştir.
5. 44b/13 **fenāda öḡ** yapısında bulunma hâli eki ayrılma görevindedir. Emir 2. Teklik şahıs için kullanılan -GII eki **fenā olḡul** örneğinde yuvarlak ünlülüdür. Ekin dudak uyumuna uygun forma girdi dikkati çeker. Diğer örneklerde ötre ile işaretlenmez.
6. 44b/12'de **mūlkūḡ** kelimesinde 3. teklik şahıs iyelik ekinin özellikle و ile gösterilmesi dudak uyumunun başladığını işaret etmektedir.
12. 45a/11'de **göbegüme** sözcüğünde +üm 1. teklik şahıs iyelik eki و ile yazılmıştır. 45a/12'de **yüregüm** sözcüğünde aynı ek و işareti ve hareke olmadan yazılmıştır. 45a/11'de vezin bozulmuştur.
13. 45a/13'te **īmān u hikmetden** atf terkinde atf vavı gösterilmemiştir. 45a/14'te yeründe sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu görülmektedir. Eski

Anadolu Türkçesinde düz ünlülü şekliyle karakteristik olan 3. teklik şahıs iyelik ekinin metinde yer alan özellikle و ile işaretlenmiş yuvarlak ünlülü formu, Anadolu ağzlarından birine ait olmalıdır.

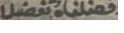
15. 45b/4'te **saña** sözcüğü **سَا** şeklinde yazılmıştır. Metinde **سَا** şeklinde yazımı yaygındır.
17. 45b/7'de **ayağın** **اِيَاغِي** şeklinde yazılmıştır.
22. 46a/3'te **namāz kıldum** yazımında **نَامَازْ كَلْدِم** **kı-** ى olmaksızın yazılmıştır. Metnin genelinde değil 49b/9 **اِيْشَارَةُ كَلْدِي** **işāret kıldı** birleşik fiilin yazımında olduğu gibi ى ile dir.
24. 46a/7'de **ümmet** **اُومْمَت** و harfi ile yazılmıştır. 46a/11'de **ümmet** **اُومْمَت** ötre ile harekelenmiştir.
25. 46a/9'da **ëşitdüm** **اَشْتَدُم** **sözcüğü** و olmaksızın yazılmıştır. Yine 46a/9'da **dëdüm** **دَدُم** görülen geçmiş zaman eki ötre ile gösterilir. Metinde 45b/3'te **istedüm** **اِسْتَدُم**, 48a/15'te **ërişdüm** **اِرِيْشْدُم** sözcüklerinde 1. teklik şahıs görülen geçmiş zaman eki **-düm** okunacak şekilde و ile yazılmıştır.
46a/9'da **āvāz** sözcüğü **اَوَاذ** şeklinde yazılmıştır.
46a/9'da **ëşitdüm** **اَشْتَدُم**; 46a/10'da **ëşiddürmez** **اَشْتَدُرْمَز** şeklinde yazılmıştır. Eylem sonundaki t ünsüzü **ëşitdüm**'de gösterilmiştir.
31. 46b/72'de iki kez biründe sözcüğü kullanılmıştır. İlk **biründe** **بِرُونْد** sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik eki و ile gösterilmiş; ikinci **biründe** **بِرُونْد** sözcüğünde ötre ile harekelenmiştir. Yazımda birlik olmadığı gibi 3. teklik şahıs iyelik ekinin de Eski Anadolu Türkçesinde karakteristik olan düz ünlülü şeklinin dışında yuvarlak ünlüyle yazıldığı görülür. Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olarak uyum dışı şekilleriyle kullanılan 3. teklik şahıs iyelik eki uyuma bağlanma sürecine girer. Uyuma girme sürecinde eklerde, düzleşmeye veya yuvarlaklaşmaya bağlı yeni uyumsuzluklar ortaya

çıkıştır. “Eski Anadolu Türkçesinde sadece düz ya da yuvarlak şekli bulunan eklerin Osmanlı Türkçesi döneminde diğer uyumlu şeklinin ortaya çıkması ve bunun -uyumlu şekil varken- uyumsuz olarak kullanılması **ters uyumsuzluk**” olarak değerlendirilmiştir (Kartallıoğlu 2011: 100-101). Yuvarlak ünlülü tabanlara gelen düz ünlülü ekler ya da düz ünlülü tabanlara gelen yuvarlak ünlülü ekler arasında 3. teklik şahıs iyelik ekinin yuvarlak formu da sayılabilir. Ters uyumsuzluk olarak adlandırılan bu hâl eklerin uyuma bağlanma sürecinin sonucu olarak açıklanacağı gibi Anadolu ağızlarının yazı diline etkisi olarak da değerlendirilebilir.

31. 46b/8’de **yétüştürdi** eyleminde -(ü)ş eylemden eylem yapma ekinin yardımcı ünlüsü yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesinde ekin ünlüsü düz olmasına rağmen metinde uyumsuz şekilde yuvarlaklaşmıştır. Bu durum, ekin ünlüsünün yuvarlaklaşmaya doğru gittiğine işaret olabilir. Ters uyumsuzluk olarak adlandırılan bu yuvarlaklaşma, ağızlardan birinin yansıması olarak da değerlendirilebilir.
35. 47a/1’de **ehlünden** sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlak okunacak şekilde işaretlenmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan ek, ters uyumsuzluk ile yuvarlak şekillidir.
- 47a/2’de ‘**ağāsundan** sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlak okunacak şekilde işaretlenmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan ek, ters uyumsuzluk ile yuvarlak şekillidir.
38. 47a/8’de **kemälünçe** sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlak okunacak şekilde و ile gösterilmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan ekin yuvarlak olduğu açık bir şekilde görülmektedir. 3. teklik şahıs

iyelik ekinde ters uyumsuzluk örnekleri eserde dikkati çekmektedir.

44. 47b/1'de **çü sen Hâmid ü Mahmud ü Aḥmed** kelime grubunun yazımında atf vavı gösterilmemiştir. Yazıda karalama da mevcuttur.
50. 47b/7'de **ağdı** iki kere yazılmıştır.
53. 47b/9'da **erüşdün** sözcüğünde -(ü)ş eylemden eylem yapma ekinin yardımcı ünlüsü yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesinde ekin ünlüsü düz olmasına rağmen metinde uyumsuz şekilde yuvarlaklaşmıştır. Ters uyumsuzluk örneği ya da Anadolu ağızlarından birinin yansıması olarak da değerlendirilebilir.
54. 47b/10 Cibrîl sözcüğünde vezin için Cebra'îl yerine Cibrîl tercih edilmiştir.
57. 47b/13 Cibrîl sözcüğünde vezin için Cebra'îl yerine Cibrîl tercih edilmiştir.
67. 48a/7'de **Bunuḡ ümmetleriyle cennet tolsardur** mısraında vezin bozulmuştur.
69. 48a/9 Cebra'îl sözcüğü **Ḳapu açuḡ dëyü bildürdi Cibrîl** mısraında vezin için Cibrîl şeklinde okunmuştur. **Dédiler kim durur bu dëdi Cibrîl** mısraında Cebra'îl yerine Cibrîl şekli tercih edilmiştir.
71. 48a/11'de Bu geçe **bunda** geldi mi Muhammed cümlesinde bunda sözcüğünde +da bulunma durumu eki +a yönelme eki görevindedir.
73. 48a/13'te **İbrâhim'i** sözcüğü şeklinde yazılmıştır.
74. 48a/14'te **nebîyy ü şâlih** şeklinde atf vavı olmaksızın yazılmıştır.
77. 48b/1'de **zâhir** sözcüğü şeklinde yazıldığı hâlde vezin gereği **zâhiren** okunmuştur.
84. 48b/8'de **kimi** şeklinde yazılmıştır. Vezin gereği **kimi** şeklinde okunmuştur.
86. 48b/12'de Sidre'ye sözcüğü şeklinde yazılmıştır.

88. 49a/1'de **anuj** şeklinde yazılmıştır. Kelimenin iki yazım şekli de eserde mevcuttur. 49a/2'de **açıp** şeklinde yazılmıştır. Zarf fiil ekinin ötre ile ve و ile gösterildiği örnekler de mevcuttur.
89. 49a/3'te **Cebrā'îl'i** yazımı vezin gereği **Cibrîl'i** şeklinde okunmuştur.
91. 49a/7'de **bündi** sözcüğünde, bin- eylemi yuvarlak okunacak şekilde ötre ile harekelenmiştir. Bu hadise “b” dudak ünsüzünün yuvarlaklaştırıcı etkisi ile açıklanabilir.
93. 49a/11'de **ayağına** şeklinde yazılmıştır.
95. 49a/15'te **Ḥamr ü süd** şeklinde atıf vavı olmaksızın yazılmıştır.
97. 49b/4'te **uçmağa** şeklinde yazılıdır. 49b/5'te müsk sözcüğü yuvarlak okunacak şekilde ötre ile harekelenmiştir. gül ü lāle atıf terkiibinde atıf vavı konmamıştır.
99. 49b/8'de **ayağın** sözcüğündeki ötre ile harekelenen 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlaktır. Ters uyumsuzluk ya da ağız özelliği olarak değerlendirilen yuvarlaklaşma örneklerindedir.
101. 49b/12'de selāmi sözcüğü şeklinde yazılmıştır.
103. 50a/2'de hiçābun ve cemālün sözcüklerinde 3. teklik şahıs iyelik eki yuvarlaktır.
110. 50a/15'te **sözünde** kelimesinde 3. teklik şahıs iyelik ekinde yuvarlaklaşma görülmektedir.
123. 51a/11'de **vücūdun** sözcüğünde 3. teklik şahıs iyelik ekinde yuvarlaklaşma görülmektedir. 51a/12'de ve **rettelnāhu tertilā** ifadesi Furkan suresi 32. ayetinde yer alır.
124. 51a/14'te **nūrun ʿalā nūr** ifadesi Nur suresi 35. ayetinde yer alır. Aynı mısradaki yer alan **fassalnāhu tefsilā** ifadesi İsrā suresi 12. ayetten alınmıştır. Yazımında sad yerine dad yer aldığı görülmektedir.

127. 51b/4'te **nūrla** **nūrīla** okunacak şekilde yazılmıştır. Vezin gereği **nūrla** şekli tercih edilmiştir.

5. DİZİN

- ‘aceb** [Ar. ‘*aceb*] acaba
a. 44b/8
- ‘Acem** [Ar. ‘*acem*] Arap ırkından olmayanlara Arapların
verdiği isim, İranlı
‘A. 50b/5
- aç-** [< ET *aç-*] açmak
a.uş 47b/10, 48a/9
a.up 49a/2
- açıl-** [< ET *aç-ı-l-*] açılmak
a.dı 47b/13, 48a/13
- Ādem** [Ar. *Ādem* < İbr.] Hz. Adem, ilk peygamber
Ā.i 47b/13
Ā.dür 47b/12
- ‘adlā** [Ar. ‘*adl*’ın tenvinli şekli ‘*adlen*’ > ‘*adlā*’] adil olarak
a. 50a/11
- āfāk** [Ar. *āfāk*] ufuklar
ā. 48b/15
- ağ-** [< ET *ağ-*] yükselmek, ulaşmak
a.-a 47b/5
a.-dı 47b/7
- āgāh** [Far. *āgāh*] bilgili, haberli
ā. 45a/14
- ağla-** [< ET *ağla-* < AT **ağı+la-*] ağlamak
a.-dı 48a/5
a.-rsın 48a/5
a.-rum 48a/6
- āh** [T. yansıma ses] ah, inleme
ā. 51b/8
- Aḥmed** [Ar.] Muhammed
A. 47b/1

- aḥẓar** [Ar. *aḥẓar*] yeşil, yemyeşil
refref-i aḥẓar yeşil döşek; Miraç'ta Hz. Muhammed'in üzerine bindiği, onu Allah'ın huzuruna götüren binek 48b/14
- aḳ-** [< ET. *aḳ-*] akmak
 a.-ar 48b/4
 a.-ardı 48b/1, 48b/2
 a.-arlar 48b/3
 a.-up 44b/9
- Aḳsā** [Ar.] Mescid-i Aksa
 A.+ya 46a/3
Mescid-i Aḳsā Kudüs'te bulunan kutsal mabed; Hz. Muhammed'in miraca çıktığı mekan
 46a/1
- al-** [< ET *al-*] almak
 a.-dum 46b/11, 49a/15
selām al- selam veren birine selamla karşılık vermek
 selām a.dı 48a/14
- a'lā** [Ar. *a'lā*] en yüksek, pek yüce, çok iyi
 a. 48b/5
 a.+dur 48b/6
a'lā kıl- yükseltmek, yüceltmek
 a°. kıldı 48a/6
sırr-ı a'lā [Ar.] yüce sır
 sırr-ı a.+dan 50b/12
- °ālem** [Ar. °ālem] kainat, dünya
 °ā.+den 47b/7
 °ā.+i 48a/1
 a.+lerüñ 48b/10
°ālem-i aṣl asıl alem 44b/14
- °ālī** [Ar. °ālī] yüce, yüksek
 °ā. 45b/4
 a.+dür 48b/11

°**ālī-cāh** yüksek rütbeli 45b/4

Allāh

[Ar.] Allah

A. 44b/4, 44b/5, 44b/7, 44b/9, 44b/11, 44b/13, 44b/15, 45a/2, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 45a/9, 45a/10, 45b/13, 46a/4, 46a/6, 46a/8, 46a/10, 46a/12, 46a/14, 46b/2, 46b/4, 46b/6, 46b/8, 46b/10, 46b/12, 47a/2, 47a/4, 47a/6, 47a/8, 47a/13, 48a/1, 48a/2, 48b/5, 48b/7, 50a/1, 50a/3, 50a/5, 50a/6, 50a/9, 50a/12, 50b/3, 51a/1, 51a/12, 51b/4, 51b/14.

altun

[<ET *altun*] altın

a. 45a/13, 48b/12

°**āmm**

[Ar. °*āmm*] herkese ait, umuma mahsus

°**āmm ol-** genele ulaşmak; herkese bağışlanmak; herkesi, her şeyi kapsamak

°ā. ola 49b/12

āmennā ve şaddaknā [Ar.] inandık ve tasdik ettik

āmennā ve şaddaknā 51b/9

ana

[<ET *ana*] anne

a. 50b/1

aṅa

[<**an+ġa*] ona

a. 45b/1, 45b/3, 47a/13, 48a/2, 48b/7, 49a/5, 49b/11, 50a/2, 50a/3.

ancaḳ

[<**an+ça+ok*]

a. 49a/3

anda

[<**an+ta*] 1. orada 2. oraya

a. 45b/7, 47a/10, 48b/1

andan

[<**an+dan*] 1. ondan 2. ondan sonra

a. 45a/5, 45b/11, 46a/1, 46b/5, 47a/13, 47a/14, 47b/7, 48a/15, 48a/2, 48a/3, 48b/2, 48b/7, 49a/10, 49a/14, 49a/5, 49b/4, 50a/3, 50a/9, 50b/11, 51a/13, 51b/15

anı

[<**an+i*] onu

a. 45a/2, 46b/6, 47a/11, 47b/4, 49b/14

anuy

[<**an+uy*] onun

- a. 46b/7, 49a/1, 49a/12, 51b/10
a.+çün 47a/9, 48a/6
- añla-** [*< ET añ+la-*] kavramak, akıl erdirmek
a. 47b/8
- ‘Arab** [Ar. *‘arab*] Arap
‘A. 50b/6
- ‘arrāf** [Ar. *‘arrāf*] kâhin, müneccim
‘a.+ 51b/6
- ‘arş** [Ar. *‘arş*] semanın en yüksek katı
a. 49b/6
a.+da 49b/8
- ‘arz** [Ar. *‘arz*] sunma, takdim etme
‘**arz et-** sunmak, takdim etmek, göstermek
‘a. êde 47a/10
‘a. êder 50a/2
‘**arz eyle-** sunmak, beyan etmek
‘a. eyledi 46b/6
‘a. eylemiş 49a/2
‘**arz ol-** herkesin göreceği şekilde ortada olmak, göstermek, takdim etmek
‘a. oldı 46b/1
- ‘asel** [Ar. *‘asel*] bal
a.+idi 49a/15
- aşhâb** [Ar. *aşhâb*] Hz. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler, sahabe
a.+dan 45a/3
- ‘āşī** [Ar. *‘āşī*] karşı gelen, günahkâr
‘**āşī ol-** baş kaldırmak; günahkâr olmak
‘ā. olıardı 46b/13
- aşl** [Ar. *aşl*] soy, kök
a.+ıdur 50b/8
‘**âlem-i aşl** asıl âlem, ahiret
‘âlem-i a.ı 44b/14

- aşlā** [Ar. *aşl'*ın tenvinli şekli *aşlen* > *aşlā*] hiçbir zaman
a.+ 49a/6, 50a/15
- āsumān** [Far. *āsmān*] gök, sema
ā.+a 48a/8
ā.+uı 48a/4
- °āşık** [Ar. *āşik*] aşık
°**āşık-ı hāzret** Allah'a aşık olan 44b/4
- at-** [< ET *at-*]
göz at- şöylece bir bakıvermek, göz gezdirmek.
göz a.-dum 48b/1
- ata** [< ET *ata*] baba
a.+ıdur 48a/13
- °aṭā** [Ar. *°aṭā*] bağış, ihsan
°a.+sundan 47a/2
- āvāz** [Far. *āvāz*] ses, çığlık
ā. 46a/9
- °avrat** [Ar. *°avrat*] kadın
°a. 45b/11, 46a/13
- ayağ** [< ET *adak*] ayak
a.+ın (ayağın) 45b/7
a.-ına (ayağına) 48b/14, 49a/11
ayağ tur- ayak üstünde durmak, ayakta durmak
a.+un (ayağın) tırdı 49b/8
- °Āyişe** [Ar.] Hz. Muhammed'in eşi
°Ā. 50a/13
- a'zam** [Ar. *a'zam*] büyük
Allāh-ı a. 51b/14
- bāğ** [Far. *bāğ*] bağ, büyük bahçe
bāğ u gülzār bağ ve gül bahçesi 44b/10
bāğ u gül bağ ve bahçe 44b/10
- bağışla-** < *bağış+la-* < Far. *bağış*] bağışlamak, hediye etmek
b.-dum 51a/3
- bağla-** [< ET *ba-ğ+la-* < DLT *bā-*] bağlamak
b.-dum 46a/2

- bağ-** [bağ-] bakmak
b.-dı 50a/8
- bağa** [bağa < *ben+ğa]
b. 46a/4, 46b/11, 46b/5, 46b/6, 46b/9, 48a/10, 49a/14, 51a/5
- barmağ** parmak
b. 49a/6
- baş-** [baş-] basmak
b.-ardı 45b/7
- başar** [Ar. *başar*] görme duyusu, göz
b. 44b/5
- başiret** [Ar. *başiret*] kalp gözüyle görüş
b. 44b/5
- baş** [ba-ş] baş
b. 50a/6, 50b/3
b.+ında 44b/9
- bâtin** [Ar. *bâtin*] gizli
b. 48b/2, 48b/3, 51b/14, 51b/15
- bedr** [Ar. < *badr*] dolunay, ayın en parlak olduğu hâli
b.+i 48b/10
- beķā** [Ar. *beķā*] kalıcılık, ölümsüzlük, ebediyet
b. 44b/12, 51a/13
b.+sı 44b/12
- beķā-bi'llāh** [Ar. *beķā*' + Ar. harf-i cer *bi-* ve Ar. *Allāh*] tarikatlarda dervişin nefsinin yok ederek fenadan sonra eriştiği son merteye, ebedî ve ezeli olan Allah'ın bekası ile baki olma hâli
b. 51b/12, 51a/13
- bêl** [bêl] bel
b.+i. 44b/8
- belki** [Ar. *bel* "ancak, fakat" +Far. *ki*] olabilir, bir ihtimale göre
a. 49b/7
- ben** [ben] ben (1. teklik şahıs zamiri)

- b. 46a/3, 45a/7, 46b/11, 48b/2, 49a/6, 49a/15
 b.+den 48a/6
 b.+i 51a/5
- beñze-** [beñiz+e-] benzemek
 b.-rdi 48a/16
- bêş** [bêş] beş
 b. 49a/7
- beşer** [Ar. *beşer*] insanoğlu, insan
 b. 49a/4
- bêşinci** [bêş+(i)nci < ET *bêş+i+nç* < ET *bêş* “beş”]
 beşinci
 b. 49a/11
 b.+sinde 48a/3
- beyān** [Ar. *beyān*]
beyān et- bildirmek, anlatmak, söylemek
 b. êdevüz 50a/5
- beyt** [Ar. *beyt*] hane, ev
beyt-ü ma‘mūr Hz. Âdem’le yeryüzüne indirilip
 Tufan’dan sonra tekrar göğe çıkarıldığına inanılan
 yedinci kat gökteki köşk 49a/13
- bezlā** [Ar. *bezl*’in tenvinli şekli *beẓlen* > *beẓlā*] ikram
 olarak
 b.+ 49a/10
- bi-ḥamdi’llāh** [Ar. harf-i cer *bi-* + Ar. *ḥamd* “kulun Allah’a
 minnet ve şükran duygularını bildirmesi” ve Ar.
Allāh ile] Allah’a şükür olsun
 b. 46a/8
- bil-** [bil-] bilmek
 b. Nil 48b/4
 b.-di 51b/9
 b.-diler 48b/6
- bildür-** [bil-tür-] bildirmek, söylemek, haber vermek
 b.-di 48a/9
- bile** [bir+le AT < **bīr*] birlikte, beraber

- b. 49b/15
- bin-** [bin- AT < **bīn-*] üstüne çıkmak
b.-mek 45b/3
b.-mişidi 45b/1
b.-üp 45b/6
- bir** [bir AT < **bīr*] biri, birisi
b. 45a/5, 45a/6, 45a/13, 45b/8, 45b/10, 45b/11,
46a/5, 46a/9, 47b/4, 48b/12, 48b/14, 48b/9, 49a/6,
50b/8, 51b/8
b.+i 49a/8
b.+in 46b/9
b.+ünde 46b/7
b.+si 48b/4
b.+sidür 48b/4
- biz** [biz] biz (çokluk 1. kişi zamiri)
b.+e 49b/13
- böyle** [bo / bu+ile] böyle, bunun gibi
b.+dür 48b/15
- bu** [bo / bu] bu (gösterme zamiri, sıfatı)
b. 44b/12, 45b/12, 46a/3, 46a/13, 47a/1, 47b/2,
47b/6, 47b/7, 47b/9, 47b/13, 47b/15, 48a/11,
48a/13, 48a/9, 48b/14, 48b/3, 48b/4, 49a/1, 49a/3,
49b/6, 50a/1, 50a/14, 50b/12, 50b/2, 50b/3, 50b/4,
50b/6, 51a/10, 51a/11, 51b/2, 51b/3, 51b/4, 51b/7,
51b/8, 51b/15
b.+dur 49b/7, 50a/6, 50a/7, 51a/6
b.+lara 46b/2, 46b/4, 47a/2
b.+lardan 48b/6
b.+rıa 47a/11
b.+nda 47b/4, 47b/8, 48a/11, 50b/8, 51b/6
b.+ndan 45b/5, 49a/6
b.+nuş 48a/7
- buçuk** [bıç+uğ < *bıç-*] buçuk
b. 45a/6

- bugün** [< ET *bo / bu+kün*] bugün
b. 47b/11
- bul-** [< ET *bul-*] ortaya çıkarmak, bulmak
b.-dı 51a/15
b.-ısar 46b/12
b.-urdu 51b/14
- Burāk** [Ar. *burāk*] Hz. Muhammedin Miraca çıkarken bindiği bineğin adı
B. 45b/1, 49a/8
B.+ı 46a/2
- buyur-** [< DLT *buyur-*] buyurmak, emretmek
b.-dı 46a/2, 47a/6, 49a/13
b.-mışdı 45a/10, 47a/12
b.-mışdur 50a/10
- bükül-** [DLT < *bük-ü-l*] bükülmek
b.-di 44b/8
- bün-** [< ET *bin-* AT < **bīn-*] binmek
b.+meyeserdür 45b/5
b.-di 49a/7
- cān** [Far. *cān*] can, ruh
c.+ı 44b/7, 47a/3
c.+ımı 50b/11
- Cebrā' īl** [Ar.] peygamberlere emir ve vahiy getirdiğine inanılan melek
C. 45a/9, 45b/4, 45b/6, 46a/4, 46b/9, 47b/1, C. 48a/9, 49a/5, 49b/1, 49b/9, 49b/14
C.+e 48b/2
C.+i 49a/1
C.+ile 47b/9
cenāh-ı Cebrā' īl Cebrail'in kanadı 49a/10
- cemāl** [Ar. *cemāl*] Allah'ın lütuf, ihsan, rıza sıfatlarının karşılığı
c.+in 47a/10
c.+ün 50a/2

- cenāh** [Ar. *cenāh*] kanat
cenāh-ı Cebrā'īl Cebrail'in kanadı 49a/10
- cennet** [Ar. *cennet*] cennet
 c. 48a/7
- cevāhir** [Ar. *cevāhir*] çok kıymet verilen ve az bulunan şeyler, çok kıymetli maden veya taşlar
 c.+di 49b/5
- cevher** [Ar. *cevher* < Far. *gevher*] cevher, mücevher
 c.+dür 48b/8
 c.+iydi 51b/7
cevher-i ferdī eşsiz cevher 48b/9
cevher-i ma'nā imana ait öz, cevher, iman hakikati
 c.-i manada 51b/6
- Cibrīl** [Ar. *Cibrīl*] Cebrail
 C. 47b/10, 47b/13
 C.+i 49a/3
- cihāt** [Ar. *cihād*] din uğruuna yapılan savaş
cihāt -ı sit altı yön, taraf 51a/9
- cümle** [Ar. *cumle*] herkes, hepsi
 c. 47b/6, 48b/6, 51a/15
- cüveb** [Ar.] cevap
 c.+den 47a/4
- çağ çağ** [T. yansima sözcük] suyun kaynama, akma ve çağlama sırasında çıkardığı ses
 ç. 48b/1
- çāk et-** [Fa < *çāk* + T. *et-*] yırtmak
yağalar çāk et- yakasını yırtmak; üzüntü, öfek, bezginlik gibi sebeplerden yakasını yırtacak duruma gelmek.
 yağalar ç. édüp 44b/11
- çek-** [< ET *çek-*] çekmek
 ç.-er 44b/7
- çekin-** [< *çek-i-n-*] kendini bir yere çekmek, gerilemek, çekilmek

- ç.-di 45b/3
- çık-** [taş+(i)k-] çıkmak
ç.-arlar 47b/7, 48b/3
ç.-dı 47b/15, 49a/1, 49b/6
ç.-dum 47b/16
ç.-up 45a/4
- çıkār-** [taş+(i)k-ar-] çıkarmak
ç.-dı 45a/12
- çok** [çok] çok, fazla
çok ol- çok olmak, fazla olmak
ç. olırsardur 48a/7
- çü** [Far. *çün* > *çü* – *çü*] ne zaman ki
44b/12, 44b/5, 45b/13, 45b/3, 46a/4, 47b/1, 48a/5,
49a/1, 49a/5, 50a/12, 51a/15, 51a/7
- çün** [Far. < *çün*] ne zaman ki
ç. 44b/10, 46b/10, 47a/15, 47b/3, 48a/4, 48a/15,
48b/12, 49b/1, 50a/1, 50a/9, 50b/14
- çün kim** [Far. < *çün* + T. *kim*] ne zaman ki
ç. 45a/5, 51b/11
- çünki** [Far. < *çün+ki*] ne zaman ki
ç. 51b/14
- daḥı** [tak-i] da/de, bile
d. 45a/12, 46a/9, 47b/10, 47b/17, 48b/3, 49b/13
- ḍalālet** [Ar. *ḍalālet*] sapkınlık, doğru yoldan ayrılma
ḍ. 46b/14
da[°]vet [Ar. *da[°]vet*] çağırmaq
da[°]vet et- çağırmaq
d. 47a/9
- dè-** [tè- AT **tē-*] söz söylemek, demek
d.-di 45a/10, 45b/10, 45b/4, 46a/10, 46a/14, 46a/6,
46b/11, 46b/5, 46b/9, 47a/15, 47b/1, 47b/5, 47b/6,
47/9, 47b/10, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/14,
47b/17, 48a/5, 48a/9, 48a/10, 48a/12, 48a/13,

48a/14, 48b/3, 49a/5, 49b/1, 49b/13, 50a/12,
 50a/14, 50b/2, 50b/13, 50b/14, 51a/1, 51b/6, 51b/9
 d.-diler 45a/6, 47b/10, 47b/11, 47b/12, 48a/10,
 48a/11, 48a/12, 48a/5, 48a/9, 48b/13, 49b/15
 d.-düm 46a/13, 46a/4, 46a/9
 d.-medi mi 44b/15
 d.-mez 44b/7
 d.-mişdür 50a/13
 d.-ndi 47b/15, 50b/8
 d.-r 44b/11, 45b/9, 45b/12, 46a/1, 46a/2, 47b/13,
 50b/5
 d.-rler 44b/9
 d.-rse 47b/8
 d.-yem 48b/9
 d.-yü 48a/9

- degül** [dağ ol, tegül] değil
 d.+dür 45b/12
- dek** [teg-i < dek] bir işin sona erdiği yeri veya
 zamanı gösterir, +A kadar, +A değin
 d. 49a/10
- dergāh** [*der-gāh* <Far. *der* “kapı” + *-gāh* “yer bildirme eki”
] dervişlerin zikir ve ibadet ettikleri ve içinde
 tarikatın gerektirdiği biçimde yaşadıkları yer, tekke
muḳbil-i dergāh Allah’ın huzuruna erişmiş olan
 talihli kişi 45b/14
- derḫāl** [*der-ḫāl* < Far. *der-* eki + Ar. *ḫāl* “an, zaman”]
 çabucak
 d. 45a/12
- dile-** [tile-] talep etmek, istemek
 d.-di 49a/5, 49b/12
- diḡle-** [tıḡ+la-] dinlemek, kulak vermek
 d. 45a/12, 47b/8, 48a/3
- dirīḡa** [Far. *dirīḡ* “eyvah, yazık” + Far. ünlem elifi *ā*]
 yazık, eyvahlar olsun!

- d. 44b/15
- dost** [Far. *dūst*] dost.
d. 44b/15
- dök-** [< ET *tök-*] dökmek
d.-meyesin 44b/6
- dön-** [< ET *tön-* AT **tōn-*] geri gelmek
d. 46a/13
d.-gil 45b/10, 45b/12, 45b/9
- dört** [< ET *tört*] dört
d. 48b/1
- döşe-** [< ET *töşe-*] sermek
d.-diler 48b/14, 49a/11
- döşek** [< *töşe-k* < *töşe-*] yere serilen şey, yatak
d. 48b/12
- dünyā** [Ar. < *dunyā*] dünya
d. 46b/1, 46b/3, 47b/9, 49a/9, 50b/9
d. idi 46b/1
- düpdüz** [< ET *tüp tüz*] doğrudan doğruya, açıkça
d. 48a/1
- düret-** [< ET *törü-t-*] meydana getirmek, ortaya çıkarmak
d.-ür (düredür) 47b/3
- dürüst** [Far. *durust*] kurallara uygun, yanlışsız
d. 45a/3
- düş-** [< ET *tüş-*] düşmek
zāhir düş- açığa çıkmak, meydana çıkmak
zāhir d.di 51b/15
- ebed** [Ar. < ebed] sonsuza dek
e. 45b/5
- ebsem** [ÇT *ebsim*] sessiz, susmuş
ebsem tur- ses çıkarmamak, susmak.
e. tür 45b/4
- Ebu'l-Leys** Ebu'l-Leys es-Semerkindî.
E. 47b/4
- eflāk** [Ar. *eflāk*] felekler

- e.+uğ 44b/8
- ifzālā** [Ar. *ifzāl*'ın tenvinli şekli *ifzālen* > *ifzālā*] lütuf olarak
- e.+ 49b/15
- eger** [Far. < *eger*] şayet
- e. 46a/7, 46a/11, 46b/3, 46b/13, 50a/5
- ehl** [Ar. < *ehl*] bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar
- dünyā ehli** dünyayı sevenler 46b/3
- semāvāt ehli** gökyüzündeki her şey 49b/15
- şīre ehli** siyer kitabı yazarlar
- şīre e.nden 47a/1
- ekrem** [Ar. *ekrem*] çok kerim, cömert, kerem sahibi.
- ekrem êt-** değerli kılmak.
- ekrem ê.di 48a/1
- el** [< ET *elig*] vücut parçası, el
- e.+ün 45b/12
- el-ḥamdü li'llāh** [Ar. *el-ḥamdü +li'llāh*] Allah'a hamdolsun, şükürler olsun
- e. 46a/6, 46a/10
- elā** [Ar. *elā*] “Gözünü aç, dikkat et, bilmiş ol, bak” anlamında Arapça edat; söylenecek şeye dikkati çekmek için “ey” ünlemiyle birlikte mısra başında kullanılmıştır
- e. ey 44b/4, 50a/4, 50b/7, 51b/6
- elli** [< ET *elig*] elli
- e. 49a/2
- emr** [Ar. < *amr*] emir, buyruk
- e.+e 47b/2
- enbiyā** [Ar. *enbiyā*] peygamberler
- e. 47a/14, 48b/6
- e.+lar 47b/3

- êr-** [*< ET êr-*] belli bir yere, bir noktaya varmak, erişmek; bir duruma, belli bir merhaleye ulaşmak, kavuşmak
 ê.-di 45a/9, 45b/4, 48a/8, 48b/12, 50a/1, 51a/4, 51a/11, 51b/8, 51b/11
 ê.-düm 48a/4, 49a/13
 ê.-se 45b/7
selâm er- selam ulaşmak
 selâm e.+sün: 49b/13
- êrgür-** [ET. *< êr-gür- < êr-*] yetiştirmek, ulaştırmak
 ê.-di 45a/11, 46b/2, 46b/4
selâm êrgür- selam ulaştırmak
 selâm ê.+di 45a/9
- êriş-** [ET. *< êr-i-ş- < êr-*] bir yere varmak, ulaşmak
 ê.-di 45a/5, 48a/8, 49b/6, 50b/9, 51a/1
 ê.-diler 47b/3
 ê.-düm 48a/15
 ê.-ışdün 49b/1
- êrişdür -** [*< êr-i-ş-dür- < ET êr-i-ş-*] belli bir yere vardırırmak, ulaştırmak
 ê.-di 45a/8
- êrür-** [*< êr-ür- < ET êr-*] ulaştırmak, eriştirmek
 ê.-medi 46a/14
- êriş-** [ET. *< êr-i-ş- < êr-*] bir yere varmak, ulaşmak bk.
 êriş-
 ê.-dün 47b/9
- ervâh** [Ar. *ervâh*] ruhlar
 e. 47b/6
- erzânî** [Far. *erzân* “lâyıık” + nispet eki *i*] layık, uygun
erzânî kıl- uygun görmek
 erzânî k.dı 49b/3
- eşer** [Ar.] alâmet, iz
 e. 44b/13
- eşbâh** [Ar. *eşbâh*] vücutlar, cisimler

- e.+ 47b/6
- êşit-** [$\langle \text{êş-i-d-} \langle * \text{êş-} \rangle$ işitmek
 è.45a/6, 46a/2, 48a/8, 50a/4, 50b/7, 50b/12
 è.-di 47a/15, 49b/14
 è.-düm 46a/9, 50b/2
 è.-dünj 51b/6
 è.-dürmez (êşiddürmez) 46a/10
 è.-gil 51b/10
- êt-** [$\langle \text{ET } \text{êt-} \langle \text{AT } * \text{êṭ-} \rangle$] yapmak, etmek
 è.(d)er 45a/6
 ‘**adl êt-** adaletli davranmak
 ‘adlâ êdevüz 50a/11
 ‘**arz êt-** göstermek, sunmak
 ‘**arz ê(d)e-** 47a/10
 ‘arz è(d)er 50a/2
beḳâ-billâh êt- Allah’ın bekası ile baki olmak
 beḳâ-billâh è.üp (êdüp) 51b/12
beyân êt- bildirmek, anlatmak
 beyân è.-evüz (êdevüz) 50a/5
çāk êt- parçalanmak, yırtılmak
 çāk è.-üp (êdüp) 44b/11
da^çvet êt- çağırarak
 da^çvet è.-di 47a/9
faẓl êt- ihsan etmek
 faẓl è.-di 46b/2
ızṭıca êt- uzanmak
 ızṭıca è.-üp (êdüp) 45a/8
istikrâr êt- karar kılmak
 istikrâr è.-er (êder) 49b/2
ihâṭâ êt- etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma,
 sarma
 ihâṭâ è.-di 48b/15
ikrām et- ihsan etmek, kerem etmek
 ikrām e.-di 48a/1

- imāmet ét-** imamlık yapmak
imāmet è.-esin (èdesin) 47b/2
- inkişāf ét-** meydana çıkmak, aşikar olmak
inkişāf è.-di 51b/3
- istikāmet ét-** yönelmek
istikāmet è.-esin (èdesin) 47b/2
- istikbāl ét-** karşılamak
istikbāl è.-di 47a/3
- işāret ét-** dikkati çekmek, belli bir hususu belirtmek
işāret è.-diler 47a/14
- luṭf ét-** vermek, ihsan etmek
luṭf è.di 46b/4
- maḥv-ı maḥz ét-** yok etmek, ortadan kaldırmak,
varlığına son vermek
maḥv-ı maḥz è.-di 51a/11
- meyl ét-** yönelmek
meylā è.-üben (édüben) 50b/10
- nidā ét-** seslenmek
nidā è.di 46a/13
- rām ét-** boyun eğdirmek
rām è.di 48a/1
- ref ét-** kaldırmak
ref è.-üp (édüp) 50a/2
- ri^cāyet et-** uymak; saygı göstermek, saymak
ri^cāyet e.-esin (èdesin) 47b/4
- rivāyet ét-** anlatmak, söylemek, nakletmek
rivāyet è.-di 47a/1, 47b/4
- sefer ét-** yolculuk etmek
sefer è.-erdi (èderdi) 51b/12
- sūāl ét-** sormak
sūāl è.-düm 48b/2
- suṭū' et-** yükselmek, yukarı çıkmak
suṭū' è.-di 51a/10
- şehādet ét-** doğruluğunu tasdik etmek

şehādet è.-di 49b/14

şühūd èt- şahitlik etmek

şühūd è.-eridi (èderidi) 51b/13

taḥşīl èt- elde etmek, kazanmak, öğrenmek

taḥşīlā è.-erdi (èderdi) 50b/14

tebdīl èt- değiştirmek

tebdīlā è.di 51a/6

tecellī èt- görünmek, belirmek, zuhur etmek

tecellī è.di 51a/7

tedkīk èt- incelemek

tedkīk è.-elüm (èdelüm) 50a/4

tehlīl èt- kelime-i tevhīdi, “Lâ ilâhe illallah” sözünü söylemek

tehlīlā è.-esin (èdesin) (49b/3)

terciḥ èt- yeğlemek

terciḥ è.-ün (èdün) 50a/14

te^cvīlā èt- yorumlamak

te^cvīlā è.-ün (èdün) (50b/4)

urūc èt- yukarı çıkmak, yükselmek

urūc è.-miřdi 49a/12

yaqalar çāk èt- yakasını yırtmak; üzüntü, öfek, bezginlik gibi sebeplerden yakasını yırtacak duruma gelmek

yaqalar çāk è.-üp (èdüp) 44b/11

zārī èt- ağlamak

zārī è.-er (èder) 44b/10

ev ednā

[Ar.] iki yay aralığı kadar “yani iki yayın kabzası veya daha yakın oldu” anlamına gelen Necm suresi 9. ayetten alıntıdır; Hz. Muhammed’in Miraç hadisesinde Allah ile olan yakınlığını ifade eder ev ednā 49b/7

evvel

[Ar. < avval] ilk, birinci

e. 47a/6, 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/3, 51b/15

ey

[Far. < ay] seslenme sözü

- e. 47b/13
elā e. 44b/4, 50a/4, 50b/7, 51b/6
- eyit-** [< ET *ay-t-* < ET *ay-* “demek, söylemek, açıklamak”]
e.-em (eydem) 46b/6
e.-dür (eydür) 50b/1
- eyle-** [< ET *ed+le-* < *ēd* “iyilik”] yapmak, etmek
naẓar eyle- bakmak
naẓar e. 47a/8
°arż eyle- sunmak, beyan etmek
°arż e.-di 46b/6
°arż e.-miş 49a/2
tecellī eyle- görünmek, zuhur etmek
tecellī e.-di 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/1, 50a/3
- eyne'l-ķalb** [Ar.] kalp nerede
50b/13
- eyne's-sırr** [Ar.] sır nerede
50b/14
- eyne'r-ruh** [Ar.] ruh nerede
50b/13
- ez-bālā** [Far. *ez-* “Farsça ön ek” + Far. *bālā* “yüce, yüksek, üst] yüksekten, yukarıdan
49a/2
- fāḍıl** [Ar. *fāḍıl*] faziletli, erdemli
f.+ları 50b/5
- faşl** [Ar. *fāsl*] mevsim
f.+ı 44b/14
- faşlā** [Ar.] aralık olarak, ayrı ayrı.
f.+ 50b/8
- faẓl** [Ar.] cömertlik, iyilik, lütuf
f.+umdan 51a/4
faẓl et-
f. è.di 46b/2
- faẓlā** [Ar. *faẓl*'ın tenvinli şekli *faẓlen* > *faẓlā*] iyilik olarak

- f. 49b/11
- felek** [Ar. *felek*] dünya, âlem
f. 48b/9
f.+den 48a/5
- fenā** [Ar. *fenā*] fena, kötü
f. 44b/12
f.+da 44b/13
fenā ol- yok olmak
fenā o.gul 44b/13
fenā bul- yok olmak
fenā b.dı 51a/15
- ferd** [Ar. *ferd*] tek
cevher-i ferdī eşsiz cevher 48b/9
- ferište** [Far. < *firište*] melek
f.+ler 49a/9
- feyz** [Ar. *feyz*] verimlilik, bolluk, bereket
feyz-i zat [Ar.] Allah'ın şahsından kaynaklanan
feyiz ve bereket 51b/15
- fiṭrat** [Ar. *fiṭrat*] yaratılış
f.+a 49b/1
fiṭrat -ı İslām İslam fitratı 49b/2
- fi'lā** [Ar. *fi 'l* in tenvinli şekli *fi 'len > fi 'lā*] fiilen
f. 49b/1
- fil** [Ar. *fil* < Far. *pil*] fil
f.+üç 48a/16
- fu'ād** [Ar. *fu 'ād*] kalp, yürek
f. ile 50a/8
- Furat** [Asurca *Puratu*] Fırat nehri
F. 48b/4
- ğayb** [Ar. *ğayb*] gözle görülemeyen, gizli olan şey, hâl
nesīm-i ğayb gayb aleminden esen rüzgar
nesīm-i ğ.+idi 51b/8
ğayb-ı zāt Allah'ın görünmeyen zâtı
ğ.-ı zātı 51b/13

- geç-** [keç-] geçmek
g.-düm 48a/5
- gêçe** [kêç+e] gece
g. 48a/11, 49a/7
g.+si 50b/3
- gel-** [kel- “gelmek”] gelmek
g. 45a/1, 51a/5
g.-di 45b/11, 45b/8, 46a/13, 46b/1, 47b/12, 48a/12, 48b/12, 48a/11
g.-diler 47a/5
g.-düm 46a/1
g.-mekdür 47b/12, 48a/12
g.-üp 47a/7
g.-ürken 46a/5
- gerçi** [Far. *eger+çi*] her ne kadar
g. 50b/5
- gerek** [kerge-k “gerek, gerekli” < *kerge-* “gerekmek”] gerek, lazım
g. 47a/10, 47b/4, 50a/11
- gêrü** [kê+rü < **kê*] yine, tekrar
g. 45a/14, 45b/10, 46a/9, 46a/12, 46a/14, 46a/8, 46a/13, 49a/14, 51b/2, 51b/3, 51b/4
- getür-** [kel-tür- < *kel-* “gelmek”] getirmek
g.+di 45a/13, 45b/1
g.-diler 46b/5, 47b/5, 49a/14
g.-medi 46a/6
- gevher** [Far. *gevher - guher*] değerli taş
g.+iydi 51b/7
- gibi** [kip+i < AT **kēp*] gibi
g.+ydi 48a/16
- gir-** [kir- AT < **ki-r-*, krş. ET *ki-gür-* “sokmak”] içeriye varmak, girmek
g.-düm 46a/3, 49b/4
- git-** [kêt- AT < **kēt-*] gitmek, varmak

g.-di 51a/15, 51b/5
 g.-düm 45b/9
 g.-erdi (giderdi) 51b/12
 g.-erdüm (giderdi) 48a/15
 g.-erken (giderken) 45b/8, 47b/9
 g.-içek (gidiçek) 47b/6
 g.-mek 49a/5
 g.-meye 45b/13

göbek [*< köp+ek < *köp+ek < köp “çok”*] göbek
 g.+(g)üme 45a/11

gök [*< ET kök- < *kōk*] gök, gökyüzü
 g.+de 47b/15
 g.+e 49a/10
 g.+inden 49a/9
 g.+ine (göğine) 47b/9, 50b/9
 g.+lere 47b/5

göndür- [*< KT köndür- “doğrultmak, düzeltmek; yol göstermek; doğruyu söyletmek” < kön-dür- < kön- “doğrulamak, düzelmek”*] göndermek, yollamak
 g.-di 47a/4

gönül- “yönelmek, gitmek” [*kön-ü-l- < DLT kön- “doğru yola yönelmek”*]
 g.-düm 45b/6

gönül [*< ET gönül*] gönül
 g. 50a/7

gönül gözi kalp gözü, manevi olgunluğun insana verdiği uyanıklık hâli
 g. göziyile 50a/7, 50a/9, 50b/5

gör- [*< ET kör-*] görmek
 g. 45a/1, 47a/8
 g.-di 49a/1, 49a/3, 50a/7, 50a/9, 50a/12, 50b/5, 51b/4
 g.-düm 47b/13, 48a/13, 50b/3

- g.-em 49b/4
g.-medi 50a/6, 50a/13
- görüş-** [kör-ü-ş- “görüşmek, yüz yüze bakmak, birbirini görmek” < *kör-* “görmek, bakmak”] görüşmek
g.-üşdi 47a/7
- göster-** [**kös-ter-* < **köz-ter-* < **köz-* “göstermek” krş. *közgü, közgür-*] görmesini sağlamak
g.-ürdi 51b/13
- göz** [köz] göz
g.+i 45b/7
g.+ile 44b/5, 50a/6, 50a/8, 50a/13, 50b/3, 50b/5
g.+iyile 50a/7, 50a/9
g.+leri 44b/9
g.+ünde 44b/6
göz at- şöylece bir bakıvermek, göz gezdirmek.
göz a.-dum 48b/1
- gözle-** [köz+le- “gözlemek, etrafına bakınmak” < *köz* “göz”] gözlemek
g. 44b/5
- gözük-** [köz-ü-k- < **köz-* “göstermek”] gözükmek
g.-di 46a/1, 46b/1
- ğufrān** [Ar. *ğufrān*] Cenab-ı Hakk’ın günahları affedip örtmesi, rahmeti
ğ.+ile 51a/2
- gül** [Far. *gul*] gül (çiçek)
g. 44b/10
gül-i lālā 49b/5
- gülzārı** [Far. *gul* “gül” + *zār* “sonuna geldiği kelimelere yer, mahal anlamı katarak Farsça birleşik isimler yapan ek” *gul-zār*] gül bahçesi
g. 44b/10
- güzel** [T. < **köz+e-l* < **köz*; **köz+el* < **köz*] güzel, yakışıklı

- g. 47a/7
- haber** [Ar. *haber*] haber, söz, bilgi
 h. 44b/15
 h.+de 45a/3
haber vèr- bir şey hakkında bilgi vermek
 h. vèrdi 45a/7
- habīb** [Ar. *habīb*] sevgili, dost
 h.+ini 47a/9
- habību'llah** [Ar.] Hz. Muhammed
 h. 45a/1, 47a/15
- Hadīce** [Ar.] Hz. Muhammed'in eşi
 H. 50b/1
- haķāyık** [Ar. *haķā'ik*] hakikatler, gerçekler
 h. 51b/7
 h.+dan 50b/7
- haķ** [Ar. *haķķ*] Allah
 H. 47a/2, 49b/3, 51a/13, 51b/1
 H.+a (Hakka) 47a/14, 51a/6, 51b/15
 H.+dur 50a/15, 50b/6
 H.+uñ 49b/12
haķ te'ālā yüce Allah 48a/6
- Hakkā** [Ar. *haķķ*'ın tenvinli şekli *haķķan* > *haķķā*] gerçeğten, doğrusu.
 h.+ 51b/1, 51b/4.
- Halīlu'llāh** [Ar.] Allah'ın dostu, Hz. İbrahim
 H. 47a/15
- Hāmīd** [Ar. *hāmīd*] hamd eden
 H. 47b/1
- hamr** [Ar. *hamr*] sarhoşluk veren şey (içki)
 H. 46b/13, 46b/7, 49a/15
- harem** [Ar. *harem*] herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer
 h.+de 45a/7
- hārūn** [Ar.] Musa Peygamberin büyük kardeşi

- H. 48a/3
- hāşş** [Ar. *hāşş*] Bir kişiye mahsus, özel
H. 46b/10
- hāşā** [Ar. *hāşā* “-den başka”] kabul edilemeyecek bir şeyden bahsederken “asla, kat’iyen, hiçbir şekilde” anlamında kullanılan ret sözü
H. 50a/13
- haṭīm** [Ar. *haṭīm*] son, bitirme
h.+de 45a/8
- hazret** [Ar. *hazret*] Allah’ın katı huzuru; Hz. Muhammed
h.+de 49b/8
‘aşıq-ı hazret Allah aşığı 44b/4
nūr-ı hazret Allah’ın nuru
nūr-ı h.+di 48b/13
nūr-ı hazret-i ‘izzet yüce Allah’ın nuru 51a/7
hazret-i zāt yüce kişi 51b/11
vāşıl-ı hazret Allah’a ulaşan 50b/7
- hem** [Far. < *hem*] üstelik, bir de
h. 48a/14, 49b/10
- hem-rāh** [Far. *hem* “birleşik sıfatlar yapan ön ek” + *rāh* “yol”
hem-rāh] yol arkadaşı, yoldaş
h. 45b/6
- hep** [< *ep* = Mac. *ép* “bütün, muntazam, esen, sağ, sağlam, salim, zinde”] bütün, hep
h. 46b/3
- her** [Far. < *her*] her, bütün, cümle
h. 47b/15
- hey’et** [Ar. *hey’et*] dış görünüş, şekil
h.+i 45b/2
- hişāl** [Ar. *haşlet*’in çokluk şekli *hişāl*] hasletler, huylar
H. 46b/2, 46b/4
- hicāb** [Ar. *hicāb*] perde, utanma, sıkılma
h.+un 50a/2
hicāb ol- perde olmak, engel olmak

- h. oldı 44b/14
- hîç** [Far. *hîç*] asla, katiyen
h. 44b/13, 45b/5
- hikmet** [Ar. *hikmet*] hikmet
İmān u h.den 45a/13
- hilāl** [Ar. *hilāl*] Ay'ın ilk günlerinde aldığı yay biçimi
h. 47a/4
- hiṭāb** [Ar. *Hiṭāb*] konuşma, seslenme
h. 51a/1
- hokḳa** [Ar. *hukḳa*] içine mürekkep konulan genellikle çanak şeklinde küçük kap
h.+sınuy 51b/7
- hoş** [Far. *hōş*] güzel, hoş, iyi
hoş kıl- iyi yapmak
h. kılduy 46b/11
hoş huşāl güzel huylar 46b/2, 46b/4
- hüsn** [Ar. *husn*] güzellik
h.+inde 49a/3
hüsn-i şifāt Allah'ın güzel sıfatları
h-i şifāti 51b/13
- ıрмаğ** ırmağ [*< *ır-mağ < AT *ır-*] ırmağ, nehir
1. 48b/1
- ıştıfā'** [Ar. *ıştıfā'*] seçkinlik
1.+ya 47b/3
- ıztıca** [Ar. *ıztıca*] namaz kılariken secdede göğsü yere değdirmek
ıztıca ét- uzanmak
1. édüp 45a/8
- i-** [*< ET er-*] imek, olmak, cevherî fil
dünyā i.di 46b/1
- ‘ibādāt** [Ar. *‘ibādet* sözcüğünün çokluk şekli *‘ibādāt*]
ibadetler
‘i.+ 47b/15

İbn-i ‘Abbās Hz. Muhammed'in amcasının oğlu

- 50a/12
İ.uş 50a/15
- İbrāhim** [Ar.] İbrahim peygamber
İ.+ 45b/1
İ.+i 48a/13
- iclāl** [Ar.] yüceltme, saygı gösterme
i.+e 47a/5
- iclālā** [Ar. < *iclāl*'in tenvinli şekli *iclālen* > *iclālā*]
yücelterek
i. 49a/12
- icmālā** [Ar. < *icmālen*] kısaca, özetle
i.+ 50a/5
- iç** [< ET *iç*] bir şeyin kendi sınırları dışında kalan kısmı, dâhil
i.+inden 51a/10
- iç-** [< ET *iç-*] içmek
i.-düm 46b/11, 49a/15, 49b/1
i.-dün 46b/13
i.-gil 46b/9
- içre** [< ET *iç+re* < *iç* “iç”] içinde
i. 45a/3
- idrāk** [Ar. *idrāk*] anlayış
i.+uş 44b/8
- İdrīs** [Ar.] İdris Peygamber
İ. 48a/3
- iḥāṭā** [Ar. *iḥāṭa*] kuşatmak
iḥāṭā **ét-** etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma
i. etti 48b/15
- iḥtilāf** [Ar. *iḥtilāf*] anlaşmazlık
iḥtilāf ol- farklı görüşler bulunmak, farklı olmak
i. oldu 50a/14
maḥall-i iḥtilāf ol- farklı görüşler bulunmak
m. olsa 50a/11

- ikāmet** [Ar. *ikāmet*] özellikle cemaatle kılınan farz namazlardan önce “namaz başladı” anlamındaki *kad kāmēti*’s-*salā* cümlesi eklenerek okunan ezan
i. 47a/15
- iki** [< ET *ēki* “iki”] iki
i. 46a/3, 46b/5, 48b/3, 49a/3, 51b/14
i.+si 48b/1, 48b/2, 48b/3, 48b/4
i.+sinden 46b/9
- ikinci** [*iki+n̄ci* < ET *ēki+n̄ç+i* < *ēki* “iki”] ikinci
i. 47b/16
- ikrām** [Ar. *ikrām*] hürmet
ikrām ét- ihsan etmek, kerem etmek
i. édüp 49b/11
- ile** [< ET *bir+le* < AT *b̄l̄r*] ile
i. 51a/13
- illā** [Ar. *illā*] ancak
i.+ 50a/9
- ‘ilm** [Ar. *‘ilm*] bilim
‘i.+ine 51b/9
‘i.+inüñ 51b/7
- imāmet** [Ar.] imamlık
i. 47b/2
imāmet kııl- imamlık yapmak
i. kııl 47a/15
- īmān** [Ar.] din inancı
ī. 45a/13
- imdi** [< ET *am+ti* < **am*] şimdi
i. 50b/7, 51b/10
- imtişāl** [Ar. *İmtiṣāl*] alınan buyruğa bütünüyle uyma
imtisal ét- uymak, emre göre hareket etmek
i. edem 46b/6
- infişāl** [Ar. *infiṣāl*] ayrılma
infişāl kııl- ayrılmak
i. kıılurdu 46b/14

- inkişāf** [Ar. *inkişāf*] gelişim
inkişaf et- meydana çıkmak, aşikar olmak
 i. êtdi 51b/3
- intihā'** [Ar. *intihā'*] sona erme
 i.+ya 48a/15
- ‘isā** [Ar.] Hz. İsa, İsa peygamber
 ‘İ. 47b/16
- īşāl** [Ar. *işāl*] ulaştırma
īşāl kıl- ulaştırmak
 ī. kıldı 46b/10
- İslām** [Ar. *islām*] Allah’ın Kur’an ile vahyettiği esasları
 Muhammed peygamber tarafından bildirilen din
 İ. 46b/12, 47a/6, 47a/7
- iste-** [< ET *iste-* “istemek, arzu etmek” < *iz+te-* “aramak,
 izlemek, takip etmek” < *īz+te-* < *īz* “iz”.] istemek
 i.- 44b/12
 i.-düm 45b/3
- istikāmet** [Ar. *istikāmet*] doğrultu
 istikāmet et- yönelmek
 i. êdesin 47b/2
- istikbāl** [Ar. *istikbāl*] gelecek zaman
istikbāl et- karşılamak
 i. êtdi 47a/3
- istikrār** [Ar. *istikrār*] kararlılık
istikrār êt- karar kılmak
 i. êder 49b/2
- ‘işāda** [Ar.] akşamla yatsı arasındaki zaman
 1. 45a/9
- işāret** [Ar. *işāret*] bir şeyi gösterme
işāret et-: dikkati çekmek, belli bir hususu
 belirtmek
 i. êtdiler 47a/14
işāret kıl-: göstermek, işaret etmek
 i. kıldı 49b/9

- ‘iz** [Ar. ^cizz] yücelik, şeref, değer
izz ü şān yücelik ve değer
 ‘i. ü şānı 48b/6
- ‘izzet** [Ar. < ‘izzet] hürmet, saygı
‘izzet ü şābāş hürmet ve takdir 47b/17
hāzret-i ‘izzet yüce Allah 51a/7
- ķābe ķavseyn** [Ar.] ki yay aralığı kadar mesafe, çok kısa bir mesafe; Hz. Muhammed’in Miraç gecesi Allah’a çok yakınlaştığını anlatmak için kullanılan ifade
 ķ. ķavseyne 49b/6
maķām-ı ķābe ķavseyn Kabe Kavseyn makamı
 m.-ı ķābe ķavseynde 50b/11
- ķābil** [Ar. *ķābil*] mümkün, uygun olan
ķābil u maķbūl mümkün olan ve kabul edilen
 45b/14
- ķadar** [Ar. < *ķadr, ķadar*] kadar
 ķ.+dı 45b/2
- ķadd** [Ar. *ķadd*] boy, bos
 ķ.+i 45b/2
- ķadr** [Ar. *ķadr*] değer, kıymet
 ķ.+i ki 48b/11
ķadr-i mu^callā ver- yüksek değer vermek
 ķ-i mu^callā vèrdi(48b/5)
- ķal-** [< ET ķal- < AT *ķāl-]kalmak
 ķ.-dı 51b/5
- ķalb** [Ar. *ķalb*] bir durumdan başka bir duruma, bir şekilden başka bir şekle çevirme, değiştirme
ķalb ol- değişmek, dönüşmek
 ķ. olupdı 51b/1
- ķalb** [Ar. *ķalb*] yürek
 ķ. 51a/4, 50b/13
 ķ.+ine 50a/8
 ķ.+ini 50b/10
 ķ.+ümi 45a/14

- ķālib** [Ar. *ķāleb*] kalıp, beden
ķ.+1 51b/1
- ķāmil** [Ar. *ķāmil*] yetişkin, kemale erişmiş
ķ.+leri 50b/6
- ķamu** [ET *kamuğ* < *kamağ*] bütün, hep
ķ. 46a/7, 46a/11, 46b/13, 47a/3, 47a/5
- ķan** [< ET *kan* < **kān*] kan
ķ. 44b/6
ķ.+1 44b/6
- ķanat** [ET *ķanat*] kanat
ķ.dını 49a/2
ķ.dına 49a/9
- ķanı** [< ET *ķanı*] hani, nerede
ķ. 44b/15, 44b/6, 51a/1
- ķapu** [< ET *ķapı* < **kap-ı-g* < **ķap-* “kapamak”] kapı
ķ. 47b/10, 47b/13, 48a/9, 48a/13
- ķarındaş** [< *ķarın+daş* < ET *ķarın+taş* “erkek kardeş, kardeş” < *ķarın* “ķarın, mide; küçük, genç, yavru”] kardeş
ķ. 47b/17
- ķarşu** [< ET **ķar-ı-ş-ı* “aksi, düşmanca, nahoş, zıt, muhalif, araları açık, araları açılmış, ters, aykırı, mütehalif” < ET *ķarış-* “aykırı hareket etmek, karşı durmak, karşı koymak” < ET *ķar-* “karmak, karıştırmak”] karşı
ķ. 47a/4
- ķāse** [Far. *ķāse* < Ar. *ke's*] cam, çini vb.den yapılmış derince çanak
ķ. 49a/14, 46b/5
- ķatır** [ET *ķatır*] katır
ķ.+dan 45b/2
- ķavlā** [Ar. *ķavl'*in tenvinli şekli < *ķavlen* > *ķavlā*] sözlü olarak
ķ.+ 49b/9

- ķavseyñ** [Ar. *ķavseyñ*] iki kavis
ķ. 49b/7
maķām-ı ķābe ķavseyñ Kabe Kavseyñ makamı
m.-ı ķābe ķavseyñde 50b/11
- kellā** [Ar. *kellā*] asla, hiçbir vakit
k. 48b/13, 50a/13
- kemāl** [Ar. *kemāl*] olgunluk
k.+ünçe 47a/8
- kerāmet** [Ar. *kerāmet*] Allah'ın lutfettiği olağanıüstü şeyler
yapma gücü ile meydana gelen tabiat üstü iş
k.+le 51a/3
- kevākib** [Ar. *kevkeb* sözcüğünün çokluk şekli *kevākib*]
yıldızlar
k.+le /4
- keyfiyyāt** [Ar. *keyfiyyet* sözcüğünün çokluk eki *āt* almış şekli
keyfiyyāt] keyfiyetler, hâller
k. 51a/15
- kez** [ET *kez*] defa, kere
k. 46a/3, 46a/13, 47b/16, 48b/14, 49a/1, 49a/3,
49b/6, 51a/10, 51a/11, 51b/3
- ķığur-** [< ET *ķı+ķır-* “bağırarak, çağırarak” < **ķi*]
çağırarak, davet etmek
ķ.+mışdur 45b/13
- ķıl-** [< ET **ķıl-*] kılmak, yapmak
ķ.+dı 48a/6
ķ.-duñ 46b/11
ķ+ur 44b/4
erzānī ķıl- layık, uygun kılmak
e. ķıldı 49b/3
nażar ķıl- bakmak
n. kıl 44b/4, 48a/1
n. ķıldı 51a/9
imāmet ķıl- imamlık yapmak
i. ķıl 47a/15

infişāl kııl- ayrılmak

i. kıılurdu 46b/14

īşāl kııl- ulaştırmak, eriştirmek

ī. kııldı 46b/10

işāret kııl- işaret etmek, göstermek

i. kııldı 49b/9

tecellī kııl- görünmek, ortaya çıkmak

t. kııldı 51b/11

nazar kııl-: bakmak

n. kııl 44b/4, 48a/1

n. kııldı 50a/8, 51a/9, 51b/2

tecāvüz kııl- haddini aşmak, sınırı aşmak

t. kıılmazam 49a/6

namāz kııl- namaz kılmak

n. kııl 46a/3

şāfī kııl- temizlemek, temiz tutmak

ş. kıılmışdı 46b/8

kıyıl-

[< ET *kıd-ı-l-*] geçmek

ķ.-urdu 46b/14

ki

[Far. *ki*] ki bağlacı

k. 45a/4, 45a/7, 45a/11, 45b/2, 45b/5, 45b/9, 45b/12, 46a/13, 46b/10, 46b/11, 47a/12, 47a/14, 47a/2, 47a/3, 47b/11, 48a/1, 48a/12, 48a/6, 48b/4, 48b/6, 48b/11, 49a/6, 49a/8, 49a/12, 49a/15, 49b/7, 49b/2, 50a/6, 50a/15, 50b/3, 50b/8, 50b/9, 50b/12, 50b/13, 50b/14, 51a/2, 51b/1, 51b/15.

kim

[< ET *kem*] kim; kimse, biri

47b/10, 48a/9, 48a/10.

k.+dür 47b/10.

kim

[< ET *kem*] ki bağlacı

45b/1, 45b/2, 45b/4, 45b/7, 45b/14, 46a/6, 46a/9, 46a/10, 46a/14, 46b/1, 46b/5, 46b/6, 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47b/1, 47b/2, 47b/5, 47b/6, 47b/14, 48a/6, 48b/3, 48b/5, 48b/6, 48b/13, 48b/15, 49a/2, 49a/4,

49a/7, 49a/11, 49a/13, 49b/4, 49b/12, 50a/4, 50a/6, 50a/10, 50a/11, 50a/12, 50b/1, 50b/2, 50b/9, 51b/6, 51b/8, ol 51b/9.

- kimi** [*< kim+i < ET kim “kim”*] kimisi
k. 48b/8
- kimse** [*< kim er-ser < kim erse*] hiçbir kişi
k. 45b/5
- ko-** [*< ET *ko-*] bırakmak
k.-dı 45a/14, 49b/8, 50b/9, 50b/10, 50b/11, 51a/12
k.-masun 44b/13
- koy-** [*< koy- < ET ko-d- “koymak, bırakmak, kabul etmemek, rehin bırakmak, geriye koymak; terk etmek, ayrılmak” < *ko-*] bırakmak
k.-up 47b/6
- Ḳuds** [Ar.] Kudüs şehri
k.+a 45b/6, 46a/1
k.+de 47a/3
- kulak** [*< ET kulğak, kulkak*] kulak
k.+ına 48a/16
Ḳulak ṭur- kulak vermek, dikkat kesilmek
k. ṭur 48b/8
- Ḳule** [Ar. *ḳulle*] doruk, dağ tepesi
k.+ler 48a/16
- Ḳur’ân** [Ar.] Allah tarafından Hz. Muhammed’e gönderilen kutsal kitap
Ḳ. 47a/11
Ḳ.+da 50a/7
- kūtāh** [Far. *kūtāh*] kısa, boysuz
k.+ 45b/2
- kül** [Ar. *kull*] bütün, hepsi, tamamı
k. 45b/11
- küllī** [Ar. *kull* “hepsi, hep” + *ī* nispet eki] bütün, hepsi, tamamı
k. 51a/9

- lā** [Ar. *lā*] “-sız, yok, değil” anlamında olumsuzluk edatı
l.+ 50a/15
- lā-miṣāl** [Ar. *lā* “-sız, yok, değil” anlamında olumsuzluk edatı” + Ar. *miṣāl* “örnek”] örneği olmayan
l. 46a/12
- lā-yezāl** [Ar. *lā* “-sız, yok, değil” anlamında olumsuzluk edatı” + Ar. *yezāl*] zevalsiz, bitimsiz
l. 46a/8
- lālā** [Ar.] parlak, parlayan
l.+ 48b/8, 48b/11
- Ledünnī** [Ar. *ledun* > *ledunn* “yanında, nezdinde” + nispet eki -ī] ilahi sırlara, Tanrı ilmine ait
L. 51b/7, 51b/9
- legen** [Far. *legen*] leğen
l. 45a/13
- luṭf** [Ar.] iyilik, kerem
luṭf et- ihsan etmek, bağışlamak
l. etti 46b/4
- lü'lü** [Ar. Ar. *lu'lu*] inci
l.+ 49b/4
l.+yile 48b/8
- mu'āz İbn-i Cebel** [Ar.] 601/603 yılında Medine’de doğmuştur.
Hz. Muhammed’in sahabisi ve fıkıh bilginidir
M. 50b/1
- māh** [Far. *māh*] ay
m. 46a/2
- maḥal** [Ar. *maḥall*] yer, mekan
maḥall-i iḥtilāf ol- farklı görüşler bulunmak
m-i iḥtilāf olsa 50a/11
- Maḥmūd** [Ar. *maḥmūd*] Hz. Muhammed’in isimlerinden biri
M. 47b/1

- maḥsūsāt** [Ar. *maḥsūs* sözcüğünün çokluk eki *āt* almış şekli *maḥsūsāt*] varlığı beş duyu ile anlaşılan, duyulan, hissedilen şeyler
m. 51a/8
- maḥv** [Ar. *maḥv*] yok olma
- maḥv-ı maḥz'ēt-** yok etmek, ortadan kaldırmak, varlığına son vermek
m.-ı maḥz'ētdi 51a/11
- maḳāl** [Ar. *meḳāl*] söz
m. 47a/2
- maḳām** [Ar. *maḳām*] durulacak yer, durak, mekan, mahal
m.+a 50a/1
maḳām-ı ḳāb-ı ḳavseyn maḳām-ı ḳābe ḳavseyn
m.-ı ḳābe ḳavseynde 50b/11
- maḳbūl** [Ar. *maḳbūl*] beğenilen, kabul edilen
ḳābil u maḳbūl mümkün olan ve kabul edilen
45b/14
- ma'nā** [Ar. *ma'nā*] anlam
m. 50b/8
- māsiva'llāh** [Ar. *mā* “şey” + *sivā* “başka” + *Allah*] Allah'tan başka her şey
m.+ı 51a/12
- mecmū'** [Ar. *mecmū'*] bütün, hepsi
m.+ı 49b/15
- meger** [Far. *meger*] oysaki
m. 49a/4
- mekān** [Ar. *mekān*] yer, mahal
m.+a 47b/16
- melā'ik** [Ar.] melekler
m.+den 47a/5
- melāl** [Ar. *melāl*] hüznün, keder
m. 46a/10
- melek** [Ar. *melek* < İbranice *melāk* “elçi, haberci”] Allah katında bulunan ve nurdan olduğuna inanılan varlık.

- m. 49a/3, 48b/9
- merḥabā** [Ar. *merḥabā* < Ar. *merḥaben* “genişlik, bolluk olsun”] selamlaşma sözü
m. 47b/12, 47b/14, 47b/17, 48a/12, 48a/14
- Mescid** [Ar. *mescid*] secde edilen yer
Mescid-i Aḳsā Kudüs'te bulunan kutsal mabed; Hz. Muhammed'in miraca çıktığı mekan
46a/1
- meşelā** [Ar. *mesel* ‘in tenvinli şekli *meselen* > *meselā*] söz gelişi, örnek olarak
m.+ 49b/13
- meylā** [Ar. *meyl* ‘in tenvinli şekli *meylen* > *meylā*]
meylā et- yönelmek
m. édüben 50b/10
- mi'rāc** [Ar. *mi'rāc*] Hz. Muhammed'in, yedi kat semayı aşır Allah'ın huzuruna yükselerek onunla görüşmesi
M. 47b/5, 47b/7, 49a/8, 50b/3
M.+a 45a/4
M.+ile 47b/7
- mişāl** [Ar. *mişāl*] örnek
m.+inde 47a/7
- mişl** [Ar. *mişl*] benzer, eş
m.+ini 48b/11
- mislā** [Ar. *mişl*'in tenvinli şekli *mişlā* < *mişlen*] benzer şekilde
- mu'allā** [Ar. *mu'allā*] yüce, yüksek
ḳadr-i mu'allā vēr- yüksek değer vermek
ḳadr-i m. vèrdi(48b/5)
- muḥabbet** [Ar. *maḥabbet*] sevgi, aşk
m. èrdi 51a/4
- Muḥammed** [Ar.] Hz. Muhammed
M. 45b/9, 47b/1, 48a/11, 50a/12
M.+dür 47b/11, 48a/10

- muḥaddis** [Ar. *muḥaddis*] Hz. Muhammed'in hadislerini nakleden, açıklayan, hadislerle ve hadis ilmiyle uğraşan kimse, hadisçi
m.+ler 47b/8
- muḳārreb** [Ar. *muḳarreb*] yaklaşmış, yakın
m.+ler 47a/5
- muḳbil** [Ar. *muḳbi*] ikbal sahibi, kutlu (kimse)
muḳbil-i dergāh Allah'ın huzuruna erişmiş olan talihli kişi 45b/14
- mūṣā** [Ar. *mūṣā*] Tevrat'ın indirildiği, İsrailoğullarına gönderilen peygamberdir.
M. 48a/4
- muṣāhib** [Ar. *muṣāhib*] biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse
m.+ 48a/10
- Muṣtafā** [Ar. *muṣtafā*] Son eygamber Hz. Muhammed
M.+ya 47b/3
M.+nuḳ 51b/10
- muṭlaḳ** [Ar. *muṭlaḳ*] kesin, kayıtsız şartsız
m. 48a/16
- müctebā** [Ar. *muctebā*] seçilmiş, seçkin
m. 47b/12, 48a/12
- mükemmel** [Ar. *mukemmel*] eksiksiz, kusursuz, mükemmel
m.+ 51b/15
- mülk** [Ar. < *mulk*] ülke, diyar
fenā mülkü yokluk âlemi
fenā m.+ün 44b/12
- müntehā** [Ar. *muntehā*] bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihayet
sidre müntehā varılabilecek, erişilebilecek son nokta, son makam
sidre m.+a 48a/15
- mürevvaḳ** [Ar. *murevvaḳ*] süzülmüş
m. 46b/8

- mürsel** [Ar. *mursef*] gönderilmiş, peygamber
mürsel ol- paygamber olmak
 m. oldı mı 48a/11
- müsk / misk** [Ar. *misk* < Far. *muşg* < Sans. *muşka*] güzel koku
müsk- i ezfer güzel kokulu misk
 m.-i ezferden 49b/5
- müştāk** [Ar. *muştāk*] şiddetle arzu eden, özleyen, gönülden isteyen
 m.+ıdı 45a/2
- müzāhir** [Ar. *muẓāhir*] zahir olan
 m.+den 51b/12
- nā-gāh** [Far. *nā* “olumsuzluk bildiren ön ek” + *gāh* “zaman”] ansızın
 n.+ 45b/8, 45b/10, 51b/8
- naql** [Ar. *naql*] aktarma, anlatma
 n. 45a/3
 n.ıla 49b/7
- naqlā** [Ar. *naql*'in tenvinli şekli *naqlā* < *naqlen*] nakledildiği şekilde, rivayet olarak
 n.+ 48b/15, 49b/7
- namāz** [Far. *nemāz*] namaz
 n.+a 47a/14
namāz kııl- namaz kılmak
 n. kıldum 46a/3
- Naşārā** [Ar. *neşārā*] Hristiyanlar
 N. 46a/11
- nātiq** [Ar. *nātiq*] bir şeyi gösteren, anlatan, bildirici, beyan edici, bir konu hakkında açıklama içeren
 n.+durur 47a/11
- nazar** [Ar.] bakma, bakış
 n. 45a/8
nazar kııl- bakmak
 n. kııl 44b/4, 48a/1
 n. kııldı 50a/8, 51a/9, 51b/2

- nazar eyle-**: bakmak
n. eyle 47a/8
- nè** [$< ET ne$] hangi şey, ne
n. 44b/4, 45a/12, 45b/7, 46a/2, 46a/5, 47b/8, 47b/12, 48a/12, 49b/7, 51a/8, 51b/5, 51b/6, 51b/10
n'et- ne etmek [$ne + et-$ “yardımcı fiil”]
nèder 47a/8
nèdersin 44b/1
- ne'am** [Ar. *ne'am*] evet
n. 47b/12, 48a/12
- nebī** [Ar. *nebī*] peygamber
n. 47b/14, 48a/14
Şālih nebī salih peygamber 47b/17
- nèçe** [$< ET ne+çe AT < *nè$] kaç, ne kadar
n. 45a/2, 45a/6, 48a/1, 48a/8
- nèçün** [$< ne + için < üçün$] niçin
n. 44b/6, 44b/7, 45b/13, 48a/5
- nefs** [Ar.] bir kimsenin kendi öz varlığı, kişiliği
n. 51a/2
n.+i 50b/13
n.+ini 50b/9
- nesīm** [Ar. *nesīm*] rüzgar
nesīm-i gayb gayb aleminden esen rüzgar.
nesīm-i gaybidi 51b/8
- nesne** [*nerse* $< ne + er-ser + ne$] şey, nesne
n.+ye 49a/7
- nevāl** [Ar. *nevāl*] talih, kismet
n. 46a/4
- nidā** [Ar.] çağırma, seslenme
n. 46a/5, 45b/8
nidā èt- seslenmek
n. ètdi 46a/13
- Nīl** [Far. *nīl*] Nil nehri
N.+ 48b/4

- ni'met** [Ar. < *ni'met*] iyilik, ihsan, bağış
n.+üm 51a/2
- niyâz** [Ar. *niyâz*] yalvarma, yakarma
n.+a 47a/14
- nūr** [Ar.] ışık, aydınlık
n. 51a/10, 51b/3
n.+a 51b/1
n.+ıla 51b/2
n.+la 51b/4
nūr ol- nurlanmak, aydınlanmak, parlamak
n. olmuş 51a/9
nūr-ı hâzret Allah'ın nuru.
n.-ı hâzrettdi 48b/13
nūr-ı hâzret-i 'izzet yüce Allah'ın nuru 51a/7
nūr-ı vehhâc parlak nur 47b/5
nūr-ı zât [Ar.] Allah'ın nuru
n.-ı zâtına 51b/2
- nūrānī** [Ar. *nūr* > *nūrān* + nispet eki -i] nurlu, mübarek
n.+idi 49a/8
- nūrun 'alā nūr ve faṣṣalnāhu tafṣilā** [Ar.] İsrâ suresi 12. ayet
"biz onu iyice açıkladık"
51a/14
- oğul** [< ET *oğul* < *oğ+u+l] oğul
o. 47b/14, 48a/14
- oķu-** [< ET *o+ķu- < o "yansuma"] çağırarak
o.-dı 47a/11, 49b/10
o.-r 45a/10
- ol** [< ET ol] "o" kişi zamiri
o. 45a/12, 45a/14, 45b/1, 46a/2, 46a/5, 46a/8,
46a/12, 46b/1, 47b/5, 47b/7, 47b/11, 47b/16,
47b/17, 48a/5, 48a/14, 48b/12, 49a/7, 50a/1, 50a/10,
51b/2, 51b/9
o.+dur 45b/14
- ol-** [< ET *bol-*] olmak

o.-ıvardı 46a/7, 46a/11, 46b/14

o.-madı 45b/3

o.-up 51a/14

°āmm ol- genele ulaşmak; herkese bağışlanmak; herkesi, her şeyi kasamak

āmm o.-a 49b/12

°arz ol- herkesin göreceği şekilde ortada olmak, göstermek, takdim etmek

°arz o.-dı 46b/1

°āṣī ol- baş kaldırmak; günahkâr olmak

°āṣī o.-ıvardı 46b/13

çoğ ol- çok olmak, fazla olmak

çok o.-ıvardı 48a/7

fenā ol- yok olmak

fenā o.-ğul 44b/13

ḥicāb ol- perde olmak, engel olmak

ḥicāb o.-dı 44b/14

iḥtilāf ol- farklı görüşler bulunmak, farklı olmak

iḥtilāf o.-dı 50a/14

ḳalb ol- değişmek, dönüşmek

ḳalb o.-updı 51b/1

maḥall-i iḥtilāf ol- farklı görüşler bulunmak

maḥall-i iḥtilāf o.-sa 50a/11

mükemmel ol- kusursuz olmak

mükemmel o.-a 51b/15

mürsel ol- peygamber olmak

mürsel o.-dı mı 47b/11, 48a/11

nūr ol- nurlanmak, aydınlanmak, parlamak

nūr o.-mı 51a/9

sākin ol- yatışmak, durulmak, rahat olmak

sākin o.-madı 45b/3

selb ol- kaybolmak

selb o.-dı 51a/8

ümmet ol- ümmet olmak, bağlanmak

ümme't o.-urdu 46b/3

vārid ol- gelmek, erişmek, ulaşmak

vārid o.-mıſdur 45a/3

zāhir ol-: görünür duruma gelmek, açığa çıkmak, meydana çıkmak

zāhir o.-ırdı 49a/4

zāhir o.dı 51b/14

öñ [

ö. 44b/13

ört- [

ö.-di 48b/13

öz [

ö.+i 48b/10

pes [Far. *pes*] ſimdi, o hâlde; bunun üzerine

45a/11, 45a/14, 45a/5, 45b/11, 45b/6, 46a/1, 46a/5, 46b/11, 46b/5, 46b/9, 47a/13, 47a/6, 47a/7, 47b/1, 47b/7, 47b/12, 47b/14, 48a/2, 48a/8, 48a/12, 48a/15, 48b/7, 49a/5, 49a/13, 49a/15, 49b/4, 49b/8, 49b/10, 50a/3, 50a/9, 50a/14, 50b/11, 51a/6, 51a/12, 51a/13, 51b/10, 51b/14.

peygāmbet [Far. *peygām-ber* < *peygām* “haber” + *ber* “getiren”] peygamber

47b/7

p.+üñ 47a/3

rab [Ar.] Allah

r.+ine 50b/10

r.+üñe 49b/9

rāh [Far. *rāh*] yol

r.+ 45b/12

rahmet [Ar. < *rahmet*] Allah'ın yarattıklarına olan merhameti

r.+üm 51a/3

rām [Far. *rām*] boyun eğme

rām et- boyun eğmek, itaat etmek

- r. étđi Allāh 48a/1
- rāvī** [Ar.] rivayet eden, anlatan, nakleden kimse
r.+dür 50a/10
r.+ler 47a/1
- ref** [Ar.] kaldırma, yüceltme
ref' ét- kaldırmak
r. édüp 50a/2
- refref** [Ar. *refref*] Miraç'ta Hz. Muhammed'in üzerine bindiği, onu Allah'ın huzuruna götüren binek.
r.+i 49b/8
r.+idi 49a/11
refref-i ahzar yeşil döşek; Miraç'ta Hz. Muhammed'in üzerine bindiği, onu Allah'ın huzuruna götüren binek 48b/14
- rek'ât** [Ar. *rek'at*] namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm
r. 46a/3
- resme** [Ar.] suret, şekil, tarz
bu resme 47b/15
şu resme 48b/11
- resül** [Ar. < *resül*] peygamber; Hz. Muhammed için kullanılmıştır
r. 49a/7
- resülu'llāh** [Ar. *resül* + Ar. *Allāh*] Allah'ın elçisi, Hz. Muhammed
R. 45a/4, 45a/7, 47b/8 r. 49a/13, 49b/12, 50b/2
R.+a 51b/11
- ri'āyet** [Ar. *ri'āyet*] uyma, itaat etme
ri'āyet et- uymak; saygı göstermek, saymak
r. edesin 47b/4
- risālet** [Ar. *risālet*] elçilik, peygamberlik
r. 45a/5
- rivāyet** [Ar. *rivāyet*] bir haberi, sözü, olayı nakletme, anlatma

- r.+dür 49a/7
rivāyet et- anlatmak, söylemek, nakletmek
 r. etdi 47a/1, 47b/4
- rūh** [Ar. *rūh*] vücudu canlı kılan hayat gücü, can
 r. 51a/3
 r.+ı 50b/14
- sādis** [Ar. *sādis*] altıncı
 s.+ine 48a/4
- şadr** [Ar. *şadr*] göğüs, sine; makam
 ş.+ı 48b/10
 ş.+umı 45a/11
- şāf** [Ar. *şāf*] katkısız, duru
 ş.+ı 50b/4
- şafā** [Ar. *şafā*] gönül rahatlığı, huzur
 ş.+ya 47b/3
- şāfī** [Ar. *şāfī*] temiz, halis, saf
şāfī kıl- temizlemek, temiz tutmak
 ş. kılmışdı 46b/8
- şağ** [DLT *şağ*] sağ taraf
 ş.+umdan 45b/8, 46a/5
- şahīh** [Ar. *şahīh*] gerçek, doğru
 ş. 50a/6
- sākin** [Ar.] sakin, uslu
sākin ol- yatışmak, durulmak, rahat olmak
 s. olmadı 45b/3
- sağla-** [< KB *sağ+la-* “hesaplamak, dikkat etmek; tanzim etmek; tedbir almak, korumak” < ET sak “uyanık, dikkatli, tetikte, aydın”] muhafaza etmek, korumak
 s.-dı 46a/12, 46a/14, 46a/8
- şalāt** [Ar. *şalāt*] Hz. Muhammed’e sevgi ve saygı göstermek, onu övmek, şefaatine erişmek amacıyla okunan dua “Allāhümme salli alā Muhammed”
 ş.ı 49b/10

- şālih** [Ar. *şālih*] dinin emirlerine uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan kimse
ş. 47b/14, 48a/14
ş.lere 49b/13
- Şālih** [Ar. *şālih*] Salih peygamber
ş. 47b/17
- saña** [< ET *saña* < **sen+ga*] sana
s. 44b/14, 45b/4, 45b/5, 46b/1, 46b/10, 48a/10, 49b/3, 51a/2, 51a/3, 51a/4, 51a/5
- sarāy** [Far. *serāy*] saray
s.+ına 47a/9
- şarrāf** [Ar. *şarrāf*] kuyumcu; bir şeyden iyi anlayan kimse
ş. 51b/6
- seb^c-i semāvāt** [Ar. *seb* “yedi” + Ar. *semāvāt* “gökler”] yedi kat gök
s. 47b/15
- sebīl** [Ar. *sebīl*] yol
s.+e 47b/9, 48b/2
- sefer** [Ar.] yolculuk, seyahat
s. 45a/10
sefer ét- yolculuk etmek
s. ederdi 51b/12
- seher** [Ar. *sehar*] tan yeri ağarmadan biraz önceki zaman
s. 44b/11
- selām** [Ar. *selām*] selam
s.+ı 49b/12
selām er- selam ulaşmak
s. ersün: 49b/13
selām érgür- selam ulaştırmak
s. érđi 45a/9
selām vèr- selamlamak, selam vermek
s. vèr 47b/13, 48a/13, 49b/9
s. vèrdi 49b/11
s. vèrdüm 47b/14

- selām al-** selama karşılık vermek
s. aldı 48a/14
- selb** [Ar. *selb*] ortadan kaldırma, yok etme, yok edilme
selb ol- kaybolmak
selb o.+dı 51a/8
- semā** [Ar. *semā*] gök, gökyüzü
s.+nuş 48a/4
s.+ya 47b/7, 47b/16
- semāvāt** [Ar. *semāvāt*] gökler, semalar
s. 49b/15
- sen** [< ET *sen*] sen, 2. teklik şahıs zamiri
s. 44b/12, 47b/1, 47b/2
s.+i 45a/10, 51a/5
- seng** [Far. *seng*] taş
s.+i 48b/8
- sev-** [< ET *seb-*] sevmek
s.-er 45a/2
- şifāt** [Ar. *şifāt*] sıfatlar, nitelikler
s.+ı 51b/13
ş.+ıyla 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/3
hüsn-i şifāt Allah'ın güzel sıfatları
hüsn-i ş.+ı 51b/13
- sır** [Ar. *sirr*] gizli tutulan
s. 51a/1
s.+ına 51a/7
s.+uş 51a/10
eyne's-sirr [Ar.] sır nerede 50b/14
sirr-ı a'lā [Ar.] yüce sır
sirr-ı a'lādan 50b/12
sirr-ı ev ednā ev ednā sırrı (Hz. Muhammed'in miraçta Allah'a iki yay uzaklığından daha az mesafe kadar yaklaşması) 51a/6
sirr-ı Muḥammed Muhammed'in sırrı 51a/5

- sidre** [Ar.] Hz. Muhammed'in miraç gecesinde Cebrail ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam
s.+de 50b/10
s.+ye 48b/12
s.yi 48b/13
sidre müntehā varılabilecek, erişilebilecek son nokta, son makam
s. müntehāya 48a/15
- sīre** [Ar. *sīret*] bir kimsenin kendine has davranışlarını da içine alan hayat hikayesi; Hz. Muhammed'in hâl tercümesi
sīre ehlü siyer kitabı yazarlar
s. ehlünden 47a/1
- sit** [Ar. *sitte*] altı
cihāt-ı sitt altı yön, taraf 51a/9
- şol** [< DLT *sol*] sol
ş.+dan 46a/9
ş.+umdan 45b/10
- şoñ** [< ET *soñ*] son
ş. 48a/6
- şoñra** [< *soñ+ra*] sonra
ş. 45a/5, 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/3
- şor-** [< ET *sör-* "soru sormak"] sormak
ş.-sañ 48b/11
- söyle-** [< ET *sö-z+le-* "söylemek, konuşmak" < *söz* "söz" < **sö-*] söylemek
s.-di 45b/8
- söz** [< ET **sö-z*] söz
s. 49b/7
s.+dür 50b/4
s.+e 50b/4
s.+i 50a/14, 50b/2, 50b/6
s.+ine 45b/9
s.+ler 50b/8

- s.+lerüñ 50b/4
s.+ünde 50a/15
- şu** [sub] su
ş.+lar 44b/9
- su'âl** [Ar. *su'âl*] soru
su'âl et- sormak
s. êtdüm 48b/2
- subhâne'lezi_esrâ** [Ar.] "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir." (Kur'an-ı Kerim, İsrâ Suresi 17/1) ayetinden iktibasır
s. 47a/12
- sulţân** [Ar. *sulţân*] sultan, hükümdar
s.+ 47a/11
- suţü'** [Ar. *suţü'*] yükselme, yukarı çıkma
suţü' et- yükselmek
suţü' êtdi 51a/10
- süd** [süt AT < **sü:t*] süt
s. 49a/15
s.+i 46b/11, 49a/15
s.+idi 46b/7
- şâbâş** [Far. < *şâd bâş* "şen ol, aferin, var ol"] aferin, bravo!
ş.+ 47b/16
- şâh** [Far.] padişah
ş. 45a/12, 48b/12
- şehâdet** [Ar. *şehâdet*] tanıklık, şahitlik
şehâdet et- tanıklık etmek
ş. êtdi 49b/14
- şekl** [Ar. *şekl*] şekil
ş.+inde 49a/4

- şeklā** [Ar. *şekl'*in tenvinli şekli *şeklen* > *şeklā*] şeklen, şekle bakarak
ş.+ 49a/8
- şeyh** [Ar. < *şeyh*] ihtiyar, yaşlı kimse
ş.-i 'Arab Arap şeyhi 50a/10
- şir'at** [Ar. *şir'at*] Allah'ın kanunu
ş.+i 51b/10
şeri'at.+ine 51b/10
- şol** [< *oş ol*] şu, o
ş. 45b/2, 51b/9
- şu** [< *oş ol*] şu, o
ş. 48b/11
- şühūd** [Ar. *şühūd*] şahitler, tanıklar
şühūd et- şahitlik yapmak
ş. ederidi 51b/13
- tā** [Far. *tā*] Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri zamanı anlatırken söze mübalağa katar; genellikle dek, değin, kadar, beri vb. ile kullanılır
t. 44b/11, 45a/11, 47b/15
- ta^cdīlā** [Ar. *ta^cdīl*'in tenvinli şekli *ta^cdīlā* < *ta^cdīlen*] doğrulayarak, onaylayarak
t. 50b/2
- ta^czīmā** [Ar. *ta^czīm*'in tenvinli şekli *ta^czīmā* < *ta^czīmen*] yücelterek
t. 49a/12
- ta'ayyün** [Ar. *te'ayyün*] ortaya çıkma
t. 51b/5
- tafđīlā** [Ar. *tafđīl*'in tenvinli şekli *tafđīlā* < *tafđīlen*] üstün tutarak
t.+ 51a/2
- tahıyyāt** [Ar. *tahıyyāt*] Namazda kadelere okunan ve "et-tahıyyātü" sözüyle başlayan dua
t.+1 49b/10
- tahkīk** [Ar.] soruşturma

- taḥkīk-i ḥaqqānī** adaletin soruşturması
t.+idi 51b/8
- taḥkīkan** [Ar. *taḥkīk*'in tenvinli şekli *taḥkīkan*] soruşturma
t. 50b/12
- taḥşīl** [Ar. *taḥşīl*]
taḥşīl ét- elde etmek, kazanmak, öğrenmek
t. éderdi 50b/14
- taḥt** [Ar. *taḥt*] taht, makam
taḥt-ı amān güvenli, emniyetle taht, tehlikelerden emin olunan sığınılacak yer
t.-ı amāna 48a/8
- taḥyīlā** [Ar. *taḥyīl*'in tenvinli şekli *taḥyīlen* < *taḥyīlā*] hayal ederek
t.+ 51a/8
- ṭālib** [Ar. *ṭālib*] talep eden, arayan
ṭālib-i taḥkīk doğruyu arayan, hakikate ermek isteyen kimse 50a/4
- ta'līlā** [Ar. *ta'līl*'in tenvinli şekli *talīlen* < *talīlā*] sebep göstererek
t.+ 50b/6
- tamām** [Ar. *temām*] tam olarak, eksiksiz
t. 51a/8
- tamāmet** [Ar. *tamāmet*] tamamen, bütünüyle
t. 51a/9
- taş** [ET *taş* < AT *tāş*] taş
ṭ.+ları 49b/4
- ta'ṭīlā** [Ar. *ta'ṭīl*'in tenvinli şekli *ta'ṭīlā* < *ta'ṭīlen*] ara vererek
t.+ 51b/5
- ṭayyibāt** [Ar. *ṭayyibāt*] namazda kadelerde okunan ve “et-tahiyyâtü” sözüyle başlayan duada geçen “ve't-tayyibât” sözü
ṭ.+ı 49b/10
- te'ālallāh** [Ar. *ta'ālallāh*] “Allah yüceltsin” anlamında söz

- t. 47a/12, 49b/11
- tebdīlā** [Ar. *tebdīl*'in tenvinli şekli *tebdīlā* < *tebdīlen*] şekil değiştirerek
tebdīl ét- değiştirmek
 t. étdi 51a/6
- tecāvüz** [Ar. *Tecāvuz*] ötesine geçme, sınırını aşma
tecāvüz kııl- haddini aşmak, sınırı aşmak
 t. kıılmazam 49a/6
- tecellī** [Ar. *Tecellī*] görünme, belirme
 t.+den 51a/11
tecellī eyle- görünmek, zuhur etmek
 t. eyledi 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/1, 50a/3
tecellī et- görünmek, belirme, zuhur etmek
 t. étdi 51a/7
tecellī kııl- görünmek, ortaya çıkmak
 t. kıldı 51b/11
- teclīlā** [Ar. *teclīl*'in tenvinli şekli *teclīlā* < *teclīlen*] örterek, kapsayarak
 t.+ 51a/4
- tedkīk** [Ar. *tedkīk*] inceleme
tedkīk ét- incelemek
 t. édelüm 50a/4
- tedrīs** [Ar. *tedrīs*] ders verme, öğretme
 t. 48a/3
- tehlīlā** [Ar. *tehlīl*'in tenvinli şekli *tehlīlā* < *tehlīlen*] Kelime-i tevhidi, “la ilahe illallah” sözünü söyleme
tehlīl et- édesin kelime-i tevhidi, “Lâ ilâhe illallah” sözünü söylemek
 t. édesin 49b/3
- tekmīlā** [Ar. *tekmīl*'in tenvinli şekli *tekmīlā* < *tekmīlen*] noksansız, tam şekilde
 t.+ 51a/10, 51b/3
- temşīlā** [Ar. *temşīl*'in tenvinli şekli *temşīlā* < *temşīlen*] temsil ederek

- t. 51a/8
- tenzīlā** [Ar. *tenzīl'* in tenvinli şekli *tenzīlā* < *tenzīlen*] nazil olduğu şekilde, gökten indirildiği şekilde
- t. 50a/7
- tercīh** [Ar. *tercīh*] bir şeyi öbürüne göre daha iyi, üstün veya önemli sayma
tercīh ét- yeğlemek
- t. édüñ 50a/14
- tesbīlā** [Ar. *tesbīl'* in tenvinli şekli *tesbīlā* < *tesbīlen*] sebil olarak
- t.+ 49a/14
- teşbīhen** [Ar. *teşbīh'* in tenvinli şekli *teşbīhen*] benzeterek
- t. 51b/5
- tevātür** [Ar. *tevātur*] bir haberin ağızdan ağıza dolaşarak yayılması
- t. 48b/15
- tevfiḳ** [Ar. *tevfiḳ*] Allah'ın yardımı
tevfiḳ ver- başarıya ulaştırmak, yardım etmek
- t. vère 50a/5
- tevḥīd** [Ar. *tevḥīd*] Allah'ın birliğine inanma, tek olduğunu kabul edip söyleme
- t.+e 49b/2, 49b/14
- te^cvīlā** [Ar. *te^cvīl'* in tenvinli şekli *te^cvīlā* < *te^cvīlen*] bir söz veya davranışa başka bir anlam verme, yorumlama
te^cvīl et- söze başka bir anlam vermeye çalışmak, yorumlamak
- t. édüñ 50b/4
- türāb** [Ar. *türāb*] toprak
- t.+ı 49b/5
- ṭoḡru** [< ET *toḡ-ur-u*] doğru
- ṭ. 45b/13
- ṭol-** [< ET *tō-l* < AT **tō-*] dolmak
- ṭ.-ııardur 48a/7
- ṭolu** [< ET *tō-l-u* < *tō-l* “dolu hâle gelmek” < **tō-*] dolu

- ̇. 45a/13
̇tonan- [ton-a-n- < *̇tōn* “elbise”] donanmak, giyinmek
 ̇.-ṁş 45b/11
- ̇tur-** [tur-] durmak
 ̇. 45b/4
 ̇.-ḋı 48a/4, 49b/8, 51a/13
 ̇.-sȧı 46a/7, 46a/11
 ̇.-sayıdu̇ı 46b/3
̇kulȧı ̇tur- kulak vermek, dikkat kesilmek
 k. ̇tur 48b/8
niyāza tur- Mevlevilerin Őeyhin huzurunda niyazda bulunmaları
 n. ̇.-a 47a/14
- ̇tut-** [tut-] eline almak
 ̇.-arḋı 47b/16
 ̇.-u̇ı 50b/6
 ̇.-up 45a/11
yol ̇tut- ilerlemek, yol almak
 y. ̇tutup 47b/11
- u̇mȧı** [Soğd. *uŐmaḣı*] cennet
 u.+a (u̇mȧıa) 49b/4
 u.+dan 48b/3
- ulaŐdur-** [ul+a-Ő-dur- < DLT *ūl+a-Ő-* “bitiŐmek, eklenmek” < ET *ūl+a-* “iletmek, aktarmak, devam etmek, sŪrdŪrmek” < *ūl* “temel, esas, baŐlangıç”] ulaŐtırmak
 u. 45a/3
- unut-** [unut-] unutmak
 u.-du̇ı 44b/14
- ur-** [ur- < **hūr-*] vurmak
yara ur- yara ȧmak
 y. urma 45a/1
- ^c**urŪc** [Ar. ^c*urŪc*] yŪkselme, yukarı ̇ıkma
^c**urŪc et-** yukarı ̇ıkma, yŪkselmek

- °u. étmişdi 49a/12
- uş** [o. 49a/6, 51a/6
- uy-** [u.-dı 47b/3, 51b/10
u.-madım 45b/9
- uzat-** [< *uz] uzatmak
u.-dı 45b/12
- üç** [ü. 49a/14
- üçünci** [ü. 49a/9
ü.+sinde 48a/3
- ümmet** [Ar. < *ummat*] Peygambere iman eden topluluk
ü. 46a/11, 46a/7, 46b/13
ü.+leri 48a/7
ü.+ünj 46b/12
- ümmet ol-** ümmet olmak, bağlanmak.
ü. olurdu 46b/3
- ün** [ü. 45b/10
ü.+dür 46a/5
- üst** [yukarısında bulunan boşluk veya yer
ü.+ine 48a/4, 49a/1, 49b/6
- vaḥdet** [Ar. *vaḥdet*] birlik; Allah'ın varlığının bir ve tek
olması
- vaḥdet-i zāt** [Ar.] Allah'ın zatının birliği 51b/11
- var** [v. 47b/10
v.+ıdı 46b/7
v.+mı 44b/6
v.+mıdur 44b/8

- var-** [\langle ET *bar-*] gitmek
v.-a 45b/13
- vārid** [Ar. *vārid*] gelen, ulaşan, vasıl olan
vārid ol- gelmek, erişmek, ulaşmak
v. olmuşdur 45a/3
- vāşıl** [Ar. *vāşıl*] ulaşan, varan
vāşıl-ı hāzret Allah'a ulaşan 50b/7
- vaşl** [Ar. *vāşl*] kavuşma
v.+1 44b/15
- vaşlā** [Ar. *vaşl*'in tenvinli şekli *vaşlā* \langle *vaşlen*] kavuşarak
v.+ 50a/2
- ve** [Ar. *ve*] ile
v. 51a/12, 51a/14
- vehhāc** [Ar. *vehhāc*] çok parlak, çok parıltılı
nūr-ı vehhāc parlak nur 47b/5
- velī** [Far. *velī*] ama, fakat
v. 46b/2, 46b/4, 50a/10
- velīkin** [Ar. *ve* + Far. *līkin ve-līkin*] lakin, ama, fakat
v. 46a/12
- vēr-** [\langle ET *bēr-* AT \langle **bēr-*] uzatmak
v.di 45a/4, 48b/5, 51a/13
v.e 50a/5
v.iserdür 46b/12
v.meyesin 44b/7
v.mişdür 44b/5, 46a/4, 47a/2
haber vēr- bir şey hakkında bilgi vermek
h. vērdi 45a/7
selām vēr- selamlamak
s. vēr 47b/13, 48a/13
s. vērdi 49b/11
s. vërdüm 47b/14, 48a/13
- veyā** [Ar. *ve* + Far. *yā*] ya da, veya
v. 51a/3, 51a/4, 51a/5
- vişāl** [Ar. *vişāl*] kavuşma

- v.+ 46b/12
- vücūd** [Ar. *vucūd*] varlık
v.+un 51a/11
- vücūdiyyāt** [Ar. *vücūdiyyāt*] varlıklar
v.+ 51a/15
- yā** [Ar. *yā*] ey!
45b/9, 46a/4, 47b/1, 51a/2
- Yahūdī** [Ar. *yehūd* + nispet eki *i*] Yahudi
Y.+ler 46a/7
- Yahyā** [Ar.] Yahya Peygamber
Y. 47b/16
- yaqa** [< ET *yak-a* “kenar, sınır” < ET *yak-* “yaklaşmak”]
yaka; kenar, kıyı
y.larda 44b/11
yaqalar çāk êt- yakasını yırtmak; üzüntü, öfek,
bezginlik gibi sebeplerden yakasını yırtacak duruma
gelmek.
y. çāk êdüp 44b/11
- yan** [< ET *yan* < **yān*] birlikte, beraberinde olma
y.+umca 45b/6
- yaḡa** [< ET *yaḡ-a*] tarafa
y. 45b/12
- ya^cnī** [Ar. *ya 'nī*] “demek oluyor ki” anlamında söz
y. 49b/2
- yapraq** [< ET *yapırğak* < ET *yalpı-r-ğak* < **yalpı-r-* <
**yalpı-*] yaprak
y.+ 48a/16
- yār** [Far. *yār*] sevgili
y.+a 45a/2
y.+uḡa 45a/1
- yar-** [< ET *yar-*] uzunlamasına bölüp ayırmak
y.-dı 45a/11
- yara** [< ET *yāra*] yara
y.+ 45a/1

- y.+ñ 45a/1
yara ur- yara açmak
y. urma 45a/1
- yaraş-** [yara-ş- “uygun olmak, yaramak” < ET *yara-* “yakışmak, uygun gelmek”] uygun olmak, yakışmak
y.-ur 47b/2
- yarat-** [yara-t- “yapmak; yaratmak; inşa etmek; hazırlanmak” < ET *yara-* “yakışmak, uygun gelmek”] yaratmak
y.-dı 48a/6
- yat-** [yat-] yatmak
y.-mişdum 45a/7
- yédinçi / yédünçi** [yédi+nci < ET *yèti+nç* < *yèti* “yedi”]
48a/8, 49a/10
- yég** [yég] iyi, daha iyi
y. 45b/5
- yemiş** [yè-m+(i)ş “yemiş, meyve” < *yè-m* “yem, yemek” < *yè-* “yemek”] yemiş, meyve
y.+i 48a/16
- yèr** [yèr] bir kimsenin ya da nesnenin kaplayabildiği alan
y.+de 47a/1, 47b/5
y.+e 45b/7
y.+üñ 44b/9, 48b/10
y.+ünde 45a/14
- yétüştür-** [yèt-(ü)ş-tür- < ET *yèt-(i)ş-* “birlikte yetişmek, karşılıklı ulaşmak” < *yèt-* “yetmek, yetişmek, erişmek, ulaşmak, arkasından yetişmek”] ulaşmasını sağlamak
y.di 46b/8
- yıl** [yıl] yıl, sene
y.+dan 45a/5, 45a/6
- yigit** [yigit] genç, delikanlı

- y. 47a/7
- yok** [yo-k < *yō-*] yok, değil
y.+dur 44b/12, 50a/15
- yol** [yōl] yol
y. 51b/9
y.+da 48a/15
yol tut- ilerlemek, yol almak
y. **tutup** 47b/11
- yu-** [yū-] yıkamak
y.-dı 45a/14
- Yūsuf** [Ar.] Yakup peygamberin oğlu
Y. 48a/3
- yürek** [yürek] yürek
y.+(g)üm 45a/12
- yürü-** [yori-] yürümek
y.-di 47a/6
- yüz** [yūz] yüz, çehre
y.+i 48b/10
- yüz** [yūz] yüz (sayı)
y. 49a/2
- zafer** [Ar. *zāfer*] başarı
z. 45a/4
- zāhir** [Ar. *zāhir*] açık, belli
z. 51b/14
z.+de 48b/4
zāhir ol- görünür duruma gelmek, açığa çıkmak,
meydana çıkmak
z. olırdı 49a/4
z. oldu 51b/14
zāhir düş- açığa çıkmak, meydana çıkmak
z. düşdü 51b/15
- zāhiren** [Ar. *zāhir*'in tenvinli şekli] görünüşte, görünüşe
göre
z. 48b/1

- zārī** [Far. *zārī*] ağlama, inleme
zārī ét- ağlamak
 z. éder 44b/10
- zāt** [Ar. *zāt*] kimse, kişi.
 z.+a 51b/12
 z.+ıyla 47a/13, 48a/2, 48b/7, 50a/3
feyz-i zāt [Ar.] Allah'ın şahsından kaynaklanan feyiz ve bereket
 51b/15
ğayb-ı zāt Allah'ın görünmeyen zatı
 ğayb-ı z.1 51b/13
nūr-ı zāt [Ar.] Allah'ın nuru
 nūr-ı z.ına 51b/2
vaḥdet-i zāt [Ar.] Allah'ın zatının birliği
 51b/11
- zehī** [Far. *zehī*] ne güzel, ne hoş
 z. 48b/5
- zevāl** [Ar. *zevāl*] yok olma, yok edilme
zevāl érür- yok etmek
 z. érürmedi 46a/14
zevāl gétür- zarar görmesini sağlamak
 z. gétürmedi 46a/6
- zīnet** [Ar. *zīnet*] süs
 küll-i zīnetle 45b/11
- zülāl** [Ar. *zulāl*] içilmesi güzel, tatlı, latif, saf su
 z. 46b/8
- zū'l-kemāl** [Ar. *zū* "sahip" ve *kemāl* "bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık" ile *zū 'l-kemāl*] "kemal sahibi" Allah
 z. 47a/8
- zū'l-celāl** [Ar. *zū* "sahip" ve *celāl* "yücelik, büyüklük, ululuk, azamet" ile *zū 'l-celāl*] celal sahibi
 z. 47a/6, 47a/10

6. KAYNAKLAR

- Akar, Metin (1987). *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ayverdi, İlhan, Topaloğlu, Ahmet (2006). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Clauson, Sir G. (1972). *An Etymological Dictionary Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford.
- Develi, H. (1995). *Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmesi ve Uyumlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Develi, H. (1998). 18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine". *Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. S. 1, 27-36 s.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2011). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, A. B., Akkoyunlu, Z. (2015). *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon*. Vol. I-II, Wiesbaden: Harrassowitz.
- Johanson, L. (1981). "The Indifference Stage Of Turkish Suffix Vocalism". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1978-79*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G. - Boz, E.(2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Poyraz, Yakup (2011). "Uzaktaki Yazmalarımız: İngiltere Ulusal Kütüphanesi'ne Kayıtlı İlk Doğu Türkçesi (Çağatayca) Yazmaları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi C 4, S 16 Kış. 402-412. S.*
- Stachowski, M. (2019). *Kurzgefaßtes etymologisches Wörterbuch der türkischen Sprache*.

Kraków: Księgarnia Akademicka.

Taş, İ. (2015). *Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tietze, A. (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. C. I-IX. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Wilkins, J. (2021). *Handwörterbuch des Altuigurischen Altuigurisch-Deutsch-Türkisch. Eski Uygurcanın El Sözlüğü Eski Uygurca-Almanca-Türkçe*. Akademie der Wissenschaften zu Göttingen.

MSGSÜ

Açık Bilim Sanat Arşivi

که حق قایل قلب اولدیگ نوره تبریلما
 بو نورلی نظر قورق کیم اول نوره اتینه
 بیکر نولکشف اتدیگ کیم نورینه خیدما
 بویضیته نظر قیلور کیم و

بو نورلی کوی اللّاه کیم اللّاه حق
 تعین کدی قیلدی خات نیتینه نیتینه تعظیم
 اللّاه جوهر معنی ده طرف ایشلور کیم نوری بویضی
 لورنه علمینور بویضی حقانله حلقه سینور جوهر
 بو بویضی حقانله آن نیتینه بویضی اولور کیم ناکان
 لورنه علمینور بویضی کیم اما و صدقناک دیر اول
 بسن اولور کیم مصطفی آن نیتینه املک آنوک نیتینه
 نیتینه قیلور کیم حقیقت دیت رسول الله اموری و حقه دیت
 بقا نیتینه بویضی دیت مظهرده سنو ادوی خاتمه
 نیتینه بویضی حقیقت صفی کیم نیتینه بویضی
 بسن نیتینه اولور کیم نیتینه بویضی کیم نیتینه
 بو باطن حقیق ظاهر اول کیم نیتینه او نیتینه کیم

